

● **Min favorittlærer** | 20 Atle Antonsen takker lærer Kari ● **Intervju** | 22 Fra ombud til barnehagedirektør
● **Danmark** | 30 Maks 30 prosent tospråklige i hver klasse ● **Reportasje** | 36 Unge gartnerspirer

UTDANNING

9

23. AUGUST 2019

utdanningsnytt.no

Lærere på flukt får
en ny start

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

ILL: EGIL NYHUS

● Hovedsaken: FRA FLYKTNING TIL LÆRER

I Sverige betaler staten seks måneders etterutdanning for nyankomne flyktninger som har lærerutdanning fra hjemlandet.

Innhold

Aktuelt	4
Kort og godt	18
Ut i verden	19
Intervju med Anne Lindboe	22
Kulturskole inspirerer kulturlivet	28
Flukt fra tospråklige klasser skal stanses	30
Overgangs-lærer	34
Levende skole i Aurland	36
Glimt	39
Aktuell bok	40
Friminutt	41
Innspill	42
Kryssord	47
Debatt	48
Stilling- og kursannonser	54
Minneord	56
Kronikk	58
Lov og rett	61
Fra forbundet	54
Medlemstilbud	58

● Overgangs-læreren

34

Barnehagelærer Johanna Lier deler arbeidstiden sin mellom barnehage og skole.

● Min favorittlærer

- Det betød mye at Kari avbrøt stunder hvor det gikk litt seigt i klassen. Da satte hun seg ved pianoet og spilte opp til allsang, sier Atle Antonsen om sin favorittlærer, Kari Korsæth.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

● – Barnehager må aldri bli et spekulasjonsobjekt

– Man skal ikke kjøpe og selge barnehager for å generere en kortsiktig avkastning, sier leder i Private Barnehagers Landsforbund, Anne Lindboe, til Utdanning.

● Danmark: Flukt fra tospråklige klasser skal stanses

Undersøkelser viser at når andelen tospråklige elever på en skole bikker over 30 prosent, velger få etnisk danske elever å bli værende. Nå krever ti rektorer politiske initiativer for å endre fordelingen av tospråklige elever.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2018: 172.801

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Mer informasjon:
presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Emad Halabi engasjerer seg i klassediskusjonen som del av lærertreningen for flyktninger i Sverige, Snabbspåret.

Foto: Kristian Ridder-Nielsen

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

● Leder

Kaja Mejlbo | Ansvarlig redaktør

Vi trenger et større mangfold blant lærerne

I alle norske kommuner bor det i dag innvandrere og barn av innvandrere. Men i lærerstanden gjenspeiles ikke mangfoldet.

Ifølge ferske tall fra Statistisk sentralbyrå har nå 17 prosent av alle barn i grunnskolen innvandrerbakgrunn. Blant lærerne er imidlertid tallet et ganske annet. I grunnskolen har bare 6,1 prosent innvandrerbakgrunn. I videregående opplæring er tallet 6,8 prosent. Barnehagene er oppe i 8,9 prosent.

Når lærersammensetningen ikke speiler elevgrunnlaget, får ikke alle elever muligheten til å identifisere seg med én eller flere av lærerne. Det betyr at elever med innvandrerbakgrunn har få rollemodeller på skolen. Både OECD og Kunnskapsdepartementet har også tidligere slått fast at mange lærere mangler flerkulturell kompetanse.

I 2010 publiserte OMOD (Organisasjonen mot offentlig diskriminering) rapporten «Skolen er fra Mars, elevene er fra Venus». Der heter det at skolen har liten forutsetning for å gi elever med innvandrerbakgrunn anerkjennelse for deres doble kulturtilhørighet. Nye undersøkelser viser også at skolen er den arenaen der flest ungdommer i Norge rapporterer at de opplever å bli utsatt for rasisme. Men for lærere som ikke selv har minoritetsbakgrunn er rasisme ofte et skjult problem.

Man skulle også tro at mangel på lærere med innvandrerbakgrunn kan ha betydning for foreldresamarbeid og relasjonsbygging. Dessuten påvirker det rekrutteringen til yrket. I en studie fra 2014 fant førstelektor ved Høgskolen i Østfold, Kari Spernes, at nettopp fraværet av rollemodeller i skolen kan være en årsak til at få elever med innvandrerbakgrunn søker lærerutdanningen.

Etter migrasjonsbølgen i 2015 fikk universitetet Oslo Met i oppdrag å lage et studieløp som kvalifiserer flyktninger med lærerutdanning fra hjemlandet for å jobbe i norske skole. Foreløpig er bare 12 studenter uteksaminerte derfra. Samtidig mangler vi tusenvis av kvalifiserte lærere i norske klasserom.

I 2018 kom det ti millioner kroner over revidert nasjonalbudsjett til «rekrutteringstiltak rettet mot trinn 1.-7., rekruttering av menn og lærere med innvandrerbakgrunn». Og før sommeren kom Utdanningsforbundet med sin strategi for å «arbeide systematisk og helhetlig når det gjelder mangfold og integrering». La oss håpe både pengene og strategien gir resultater. Vi trenger ressursene som finnes i hele befolkningen i lærerstanden.

Barnehage

Kunnskapsminister Jan Tore Sanner vil ha strengere krav til oppfølging av mobbing i barnehagene.

Regjeringen vil lovfeste nulltoleranse mot mobbing i barnehagen og at barnehagene plikter å utarbeide en plan for oppfølging i mobbesaker.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Et forslag til ny mobbelov for barnehagene er nå sendt ut på høring.

– Vårt mål er at det nye regelverket skal bidra til å skape gode og trygge hverdager for barna i barnehagene. Nå vil vi lovfeste at barnehagene skal ha nulltoleranse mot mobbing som for eksempel erting, plaging eller gjentatt utestengelse fra lek, sier kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner (H) i en pressemelding.

Ifølge departementet viser forskning at mellom 8 og 12 prosent av barnehagebarna opplever mobbing i form av for eksempel gjentatt utestengelse fra lek.

Regjeringen vil gjøre det tydelig hva barnehagene må gjøre dersom barn ikke opplever hverdagen i barnehagen som trygg. I tillegg skal det forebyggende arbeidet mot mobbing forsterkes.

– Alle barn må lære empati og hvordan ta vare

på hverandre. Barnehagene må jobbe forebyggende og systematisk for et trygt og godt miljø, sier Sanner.

Positiv til tydeligere aktivitetsplikt

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) har lenge etterlyst et tydeligere lovverk mot mobbing i barnehagene.

– Vi er veldig glade for at det nå kommer. Rammer som tydeliggjør hva barnehagene plikter å gjøre i slike saker, gjør prosessen mye enklere for foreldrene, sier leder Marie Therese Skinstad-Jansen.

Hun sier flere barnehager og kommuner allerede jobber godt på feltet, men at det er altfor store forskjeller. Et system som sikrer at dette ansvaret ligger hos de voksne i barnehagen, er avgjørende, mener hun.

– Barn uansett alder, og barnehagene, bør ha et lovverk som sikrer en trygg og god hverdag, sier Skinstad-Jansen.

Dette foreslår regjeringen i ny mobbelov:

- 1) En tydelig aktivitetsplikt når barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.
- 2) Barnehagene skal jobbe forebyggende med det psykososiale miljøet.
- 3) Barnehagene skal ha internkontroll.
- 4) Klage- eller håndhevsordning.

Høringsfristen går ut 13. november. Regjeringen planlegger et forslag til Stortinget våren 2020.

Mener mobbelov krever bedre bemanning

– Dette blir bare enda flere pålegg og krav for de barnehageansatte, uten at det følger med ressurser. Mye mobbing og utestenging foregår i det skjulte, og da må du ha bemanning nok til å være der ungene er, hele tiden, sier barnehagestyrrer Royne Berget (bildet).

ARKIVFOTO TOM-EGIL JENSEN

Han er daglig leder i Smedhusåsen barnehage og har skrevet et debattinnlegg om saken som har ført til mye diskusjon blant barnehagelærere i sosiale medier.

2. nestleder i Utdanningsforbundet, Hege Valås, sier de hele tiden har vært tilhengere av en lov-hjemmel som skal sikre unger et bedre psykososialt miljø og styrke barnas rettsikkerhet.

– Enkelte diskuterer nå om nye lovkrav vil bety noe uten mer ressurser og bemanning til å følge opp. Hva mener du?

– Lovforslaget fordrer selvsagt nok ansatte og kompetanse i barnehagene, og vi må fortsette å jobbe for at det skal bli enda bedre. Men vi kan ikke la den debatten stå i veien for lovformuleringer som kan styrke barnehagen, sier Valås.

Valg 2019

I forkant av høstens valg

● Utdanning har snakket med ledere av store lokallag landet over og med fylkesledere i Utdanningsforbundet. Alle intervjuene og annet valgstoff finner du på utdanningsnytt.no/tag/valg%202019

● Organisasjonen

Steffen satser på fire nye år

Ledertrioen i Utdanningsforbundet ønsker gjenvalg på landsmøtet i november.

TEKST Harald F. Wollebæk | hw@utdanningsnytt.no

Utdanningsforbundets leder Steffen Handal har svart valgkomiteen i forbundet at han ønsker gjenvalg. De to nestlederne Terje Skyvulstad og Hege Valås har gitt samme svar. Dessuten er sentralstyremedlem Tormod Korpås villig til å stille som kandidat til ett av nestledervervene.

15. august offentliggjorde valgkomiteen i forbundet lista over foreslåtte kandidater til sentrale verv som har sagt ja til å stille. I 2015 skjedde store utskiftninger, men i år har 10 av de 13 medlemmene i sentralstyret sagt seg villige til å fortsette. De tre som takker for seg, er Tore Fjørtoft, Gro Hartveit og Ingvild Aga.

Utfordrere

26 kandidater ønsker å kjempe om de 13 plassene. Blant disse er norsklektor Simon Malkenes, kjent fra debatten om yringsfrihet i Oslo-skolene, og barnehagestyrer Royne Kristoffer Berget, engasjert i debatter om blant annet bemanning og kommersialisering i barnehagesektoren. Andre som har sagt ja til å stille til sentralstyret og som ikke er faste medlemmer der i dag, er Eirik Bäcklund, Tone Digranes, Heidi Granberg, Inger Grødem Haraldsen, Bente Haug, Ida Næss Hjetland, Tone Seljenes Holme, Asle Jahren, Hans Lieng, Jan Morten Loftesnes, Hilde Waaseth Nicolaisen, Frank Bergli (2. vara i dag), Gunn Lisbeth Nordstrøm (3. vara i dag) og Anne Yun Rygh.

– En glede å lede

Steffen Handal sier til Utdanning at det har vært en glede å lede forbundet de siste fire årene.

– Jeg stiller til gjenvalg fordi jeg trives i vervet, fordi Utdanningsforbundet er en viktig organisasjon og fordi jeg vet at de tillitsvalgte og ansatte i forbundet virkelig står på for medlemmene. Vi har gode svar på hvordan samfunnet kan gi lærere, lektorer og ledere gode lønns- og arbeidsvilkår og hvordan vi kan gi barn og unge en god utdanning. Jeg mener jeg har mer å bidra med for at forbundet skal vokse, få gjennomslag for vår politikk og være et redskap for medlemmene, sier Handal.

● Utdanningsforbundets landsmøte 2019

Møtet holdes på Lillestrøm 4.-7. november. Forbundet har landsmøte hvert fjerde år.

– Det skal være vanskelig

Valgkomiteen i forbundet ledes av Bjørn Wiik. Den har gått gjennom innkomne forslag til kandidater og spurt alle om de ønsker å stille. Blant anna kom rundt 140 forslag fra grasrota i forbundet, via forbundets nettsider, noe som ifølge Wiik er flere enn ved tidligere anledninger.

Fylkesstyrene har frist til 15. september til å sette opp lister over hvem de ønsker i de sentrale vervene. Deretter begynner valgkomiteen arbeidet med sin endelige innstilling.

– Det blir en vanskelig jobb. Slik skal det være når vi setter sammen ledelsen i en av Norges største fagforeninger og har så mange gode kandidater. Valgkomiteen har også myndighet til å foreslå kandidater, sier Bjørn Wiik.

Valgkomiteen skal også innstille kandidater til representantskapet og kontrollkomiteen i forbundet. Komiteen skal levere sin innstilling innen 7. oktober.

Steffen Handal ble valgt til leder for Utdanningsforbundet på landsmøtet på Lillestrøm i november 2015. Nå er han villig til en ny periode.

ARKIVFOTO TOM-EGIL JENSEN

● Utenforskap

Foreslår å senke trygder for unge for å få flere sysselsatt

● – Vi foreslår å redusere Nav-ytelsene og bruke dem til å øke ytelsene til arbeidsrettede tiltak, sa forsker Kristine von Simson under årets Arendalsuke.

Hun har sittet i Sysselsettingsutvalget som leverte sine forslag for å få unge i sysselsetting i mars i år. Utvalget fant at sammenlignet med unge som studerer eller jobber, har de som får Nav-ytelser høyere inntekt.

Von Simson foreslår også å øke tilskuddet til lærlingebedrifter for å stimulere til flere lærlinge-plasser. I tillegg mener hun at det bør finnes flere alternative løp for å få flere gjennom videregående opplæring.

Barnehage

Vil vurdere norsken til alle førskolebarn

Regjeringen vil sikre at alle barn som trenger det, får støtte til å lære norsk før skolestart.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Det blir opp til kommunene å vurdere barnas norskkunnskaper og sette inn tiltak for dem som trenger det.

– Vi ønsker å innføre en plikt for alle kommuner til å vurdere norskkunnskapene til alle barn før skolestart, slik at man ser hvilke barn som trenger særskilt kartlegging av norskferdigheter. Det er viktig at barna er gode nok i norsk til å kunne ha utbytte av opplæringen de får, sier kunnskapsminister Jan Tore Sanner (H).

Utdanningsdirektoratet vil få i oppgave å skape et kartleggingsverktøy for oppgaven og å utarbeide vurderingsmomenter.

– Verktøyet skal være gratis for kommunen å bruke, forteller Sanner.

Språkkrav til de ansatte er allerede innført. Søkere til barnehagejobber med annet første-

Å vurdere barnas norskkunnskaper og å sette inn tiltak til dem som trenger det, blir kommunenes jobb.

ILL. FOTO TOM-EGIL JENSEN

språk enn norsk eller samisk må ha avlagt en norskprøve og ha oppnådd visse nivåer.

- Vil dere rette noen tiltak spesielt mot gutter?
- Tiltaket gjelder alle barn, men kan være særlig viktig for mange gutter.
- Kan forskjøvet skolestart for barn som ikke kan godt nok norsk, bli aktuelt?
- Mer fleksibel skolestart er noe en bør vurdere i enkelte tilfeller, sier Sanner.

Opp til kommunene

- Er det bare de som ikke snakker norsk i dagligtale du ønsker å styrke?
- Som en sideeffekt håper jeg at vi også fanger opp de som har dysleksi eller andre språkvansker.
- Skal oppfølgingen skje i barnehagen?

– Det bestemmer den enkelte kommune. For noen vil oppfølging i barnehage være mest hensiktsmessig, for andre at helsestasjonene har ansvaret. Ikke alle barn går i barnehage; disse må også følges opp av kommunene.

– Er ikke barnehagene flinke nok i dag til å fange opp dem som ikke behersker norsk?

– Jeg besøker mange barnehager og treffer utrolig mange flinke barnehageansatte. Det vi ser, er at de som regelmessig kartlegger barna, også er de som følger opp barna som trenger det. Vi ønsker at språkopplæringen styrkes overfor dem som trenger det, slik at de er bedre rustet ved skolestart, svarer Sanner.

Tyskland

Fagforeningsleder ber to millioner delta i klimademonstrasjoner

20. september planlegger elever aksjoner mot mer global oppvarming og klimaendringer i mer enn hundre tyske byer.

Frank Bsirske, leder for Tysklands nest største fagforening, Verdi (Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft) mener fagforeningens medlemmer bør delta. Verdi har rundt to millioner medlemmer.

- Det handler om å vise hva vi mener. Vi trenger

en mye mer konsekvent tilnærming til klimapolitikk, sier Bsirske til Westdeutschen Allgemeinen Zeitung.

– Vi oppfordrer ikke til en ekte streik, sier han til avisa:

– Ikke alle ansatte kan avbryte arbeidet sitt. Men de som har mulighet, burde stemple ut og delta. Jeg kommer i alle fall til å gjøre det.

20. september er ikke tilfeldig valgt. Da skal

regjeringens klimautvalg ta stilling til tiltak for klimavern.

Ifølge Natur og Ungdom er neste skolestreik i Norge 30. august. Streiken vil finne sted i Oslo, Trondheim, Bergen, Kristiansand, Haugesund og Horten, ifølge organisasjonens nettsted rett før Utdanning gikk i trykken.

● **Kommune- og fylkestingsvalg 2019**

– Spesialpedagogikken skal gå fra møterom til klasserom

Om fem år vil Erna Solberg at 5000 flere elever skal fullføre videregående. Noe av planen er å få spesialpedagogikken fra møterom til klasserom.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

På en pressekonferanse i Oslo 7. august presenterte Høyre 50 steg for at flere skal fullføre og bestå videregående skole, med både innførte og nye tiltak. I 2025 skal 5000 flere elever fullføre videregående enn i dag, innen 2030 er målet at ni av ti fullfører, ifølge Solbergs plan. Andelen som fullfører i løpet av fem år, har steget fra rundt 70 til 75 prosent de siste årene. Hver fjerde elev fullfører ikke i løpet av fem år.

– Dere frykter ikke et mageplask med denne tallfestingen?

– Hvis disse tiltakene ikke virker, må vi finne nye. Vi må jobbe systematisk på alle disse områdene, og lærerne må ha et lag å spille på. Derfor vil vi blant annet se på omorganisering av skolehelsetjenesten og PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste, red.anm.), sier Solberg.

Spesialpedagogikken skal gå fra møterom til klasserom, ifølge ett av Høyres 50 punkter.

– Hvordan skal dere få det til?

Nedre grense for kvalitet

Kunnskapsminister Jan Tore Sanner svarer: – Jeg legger frem en stortingsmelding til høsten om tidlig innsats og inkluderende fellesskap, og der konkretiserer vi hvordan.

– Bevilger dere mer penger?

– Vi skal gjennomføre noen pilotprosjekter i kommuner som vil prøve nye arbeidsmåter. Vi kommer også med tiltak i budsjettet som legges fram nå snart, sier Sanner.

Blant de 50 punktene finner man blant annet at Høyre vil:

– Nedsette et ekspertutvalg som skal hente inn kunnskap om skoler som bidrar mest til elevenes læring, for å bekjempe forskjellsskolen.

– Sette en nedre grense for skolekvalitet og

Høyres Erna Solberg og Jan Tore Sanner presenterte 50 punkter om skolepolitikk for å understreke at skole er valgkampsak nummer én.

videreutvikle ordningen med systematisk oppfølging til skoleeiere som over tid ikke klarer å løfte elevene.

– Innføre oppfølgingsplikt i grunnskolen slik at elever med høyt fravær følges opp på en god måte.

– Gi elever med svake faglige forutsetninger fra ungdomsskolen tilbud om forsterket grunnopplæring i videregående.

– Vil legge frem en ny stortingsmelding våren 2021 om videregående opplæring basert på blant annet Lied-utvalget.

Ukvalifiserte lærere

Leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, roser Høyre for en klar og tallfestet ambisjon, men sier til NTB at han savner en mye sterkere innsats mot ukvalifiserte i skolen.

– Tusenvis av elever undervises av ukvalifiserte hver dag, sier Handal.

Sanner er enig i at temaet er viktig: – Forbundet vil lovfeste retten til kvalifisert lærer. Vi er ikke helt der ennå, men jeg er helt på linje med forbundet i at elevene skal ha lærere med godkjent utdanning, sier han.

– Lærermangel er ofte et problem i distriktene.

Hvordan får man lærere dit?

– Vi har iverksatt konkrete tiltak for at de som tar utdanning i nord og jobber i nord får avskrevet mye av studielånet. I tillegg iverksetter vi tiltak der lærerstuderenter som har startet på utdanningen, men ikke er helt ferdige, kan få fullføre utdanningen mens de er i jobb, sier Sanner.

«Gammelt nytt»

– Elevene trenger ikke flere resirkulerte Høyre-løfter, men nok lærere i klasserommet. Det er også utrolig at Høyre kan legge fram en slik sak uten å ha kontroll over hvor mye det koster, sier Martin Henriksen, utdanningspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet.

Han sier at Høyre også i 2013 ytret at ni av ti skal fullføre videregående innen 2030.

– Når skal Høyre følge opp løftene sine, spør Henriksen.

Audun Lysbakken i SV karakteriserer Høyres 50 punkter som et manifest over stillstand.

– En liste med «gammelt nytt», der mye har gått ut på dato, sier han til NRK.

Både SV og Ap mener tiltakene vil gjøre lite med lærermangel og ukvalifiserte lærere.

Aktuelt navn

Elevene kommer først

Rektor Rune Valvatne Ask mener han er ganske god til å balansere hensynet til kommunen, elevene og foreldrene. Må han velge, setter han likevel elevene først.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no FOTO Privat

● Rune Valvatne Ask (48)

Hvem

Har i 15 år vært lærer på Rommetveit skule på Stord i Hordaland, og etter det rektor på Litlabø skule på Stord i sju år.

Aktuell

Ny rektor ved Stord ungdomsskule fra 1. september.

Hvordan tar du imot elevene første skoledag?

Jeg møter elevene på Litlabø skule i gymsalen halv ni. Der synger vi noen sanger og snakker litt om hva som skal skje dette skoleåret. Halv ti møter jeg de nye førsteklasingene og hilser på foreldrene deres. Etter å ha snakket litt med dem, sender jeg elevene videre til klasserommet.

Hva er det beste med rektorjobben?

Den unike muligheten du har til å påvirke barn og unge. Min jobb er å bidra til å gi barn og unge en god oppvekst. Ikke alle har det like bra hjemme. Da skal skolen være en trygg arena for dem å utfolde seg på.

Hvem er du mest lojal mot; kommunen, elevene eller foreldrene?

I den treenigheten du nevner, må ulike hensyn balanseres. Jeg tror jeg får det ganske godt til. Må jeg velge, setter jeg nok elevene først. Det betyr at jeg melder fra om avvik hvis jeg mener det er nødvendig. Samtidig har jeg et ansvar for å ivareta alle, også personalet. Av og til når ulike hensyn må veies opp mot hverandre, kan det gå på bekostning av noen.

Hvilke saker er viktigst for deg i årets valg?

Jeg er opptatt av nærmiljøet mitt og ønsker meg et politisk flertall som vil ta vare på lokalsamfunnet, skolen og elevene. For meg er penger til velferd viktig, en trygg oppvekst for barn og unge og en god eldreomsorg. Populistiske utspill om bompenge er uinteressant.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Jeg kunne tenkt meg USAs tidligere president Barack Obama som kontaktlærer og tidligere fotballspiller og fotballtrener Jürgen Klopp som lærer. Obama fordi han er klok og interessant. Klopp fordi jeg tror Liverpool-manageren er god til å motivere.

Hvem ville du gitt straffelekse?

Donald Trump. Han mangler empati, er en noto-

risk mobber og et elendig forbilde. Trump skulle fått straffelekse fra åtte til åtte hver dag der han lærte om inkludering og det å ta vare på alle mennesker uavhengig av etnisk bakgrunn, religion og seksuell legning.

Du får holde en undervisningstime for den norske befolkning. Hva handler timen om?

Den skulle handlet om inkludering, om å ta vare på alle barn i barnehager og skoler uansett om de har bodd her hele livet eller er kommet som flyktninger. Jeg ville også snakket om barnehagers og skolars betydning for arbeidet med å forebygge rus, vold og utenforskap.

Hva liker du best med deg selv?

Humoren min. Den kommer alle på min gamle skole til å savne når jeg slutter, he, he. Og så liker jeg at jeg har ståpåvilje og ikke gir opp.

Hvilken bok har du ikke fått tid til å lese?

Bok nummer fire i serien om «Brobyggerne» av Jan Guillou.

Hva gjør du for å få utløp for frustrasjon?

Jeg trener kampsport. Det har jeg gjort i mange år. En god måte å få ut frustrasjon på er å ta på meg boksehansker og slå løs på sandsekken min.

Hvem er din favorittpolitiker?

I Norge: Jens Stoltenberg. En bra person og en politiker som klarte å balansere politikken godt mellom høyre- og venstresiden.

Hva er ditt bidrag i kampen for å redde verden?

Jeg har elsykkel. Men mitt viktigste bidrag tror jeg er å lese bøker og formidle fra det jeg leser. Nylig leste jeg «Dagsordenen» av den franske forfatteren Eric Vuillard. Den forteller om 1930-årenes Tyskland og Østerrike og om hvordan konsentrasjon av penger og makt i hendene på noen få førte til framveksten av nazismen.

«Konsentrasjon av penger og makt i hendene på noen få førte til framveksten av nazismen.»

4 NIVÅER - FRA
GRUNNLEGGENDE
TIL AVANSERT

ENGLISH FOR EVERYONE

NÅ ER DET LETT Å LÆRE ENGELSK

INTERNASJONAL SUKSESS MED EN UNIK VISUELL UTFORMING • KURSBØKER OG ARBEIDSBØKER MED NORSKE INSTRUKSJONER • PASSER TIL BÅDE SELVSTUDIER OG KLASSEROMSUNDERVISNING • EGET NETTSTED OG APP MED GRATIS LYDFILER

TILPASSET CEFR – DEN INTERNASJONALE STANDARDEN FOR SPRÅKSTUDIER

Bestill evalueringssett på www.memoforlag.no

Kunskap förändrar

Fra flyktning til lærer

I et klasserom i den svenske byen Växjö sitter
17 voksne flyktninger og noterer flittig.

Mer enn 1250 utlendinger med lærerutdanning har gått
«Snabbspåret» for å kunne jobbe i den svenske skolen.

TEKST Margrethe Zacho Haarde

FOTO Kristian Ridder-Nielsen

«Det er veldig viktig å lære om svensk skolehistorie og skolekultur hvis man skal kunne fungere som lærer i svensk skole.»

Dean Cadhamn, foreleser ved Snabbspåret

Adjunkt ved Malmö universitet, Dean Cadhamn, kom til Sverige for 20 år siden. Han er glad for at det er blitt mye enklere å komme i kontakt med et fagmiljø som flyktning i dag.

– Elevene i Sverige tycker om skolan!

Ansiktet til Dean Cadhamn, adjunkt fra Malmö universitet og foreleser i det svenske opplæringsprosjektet «Snabbspåret», sprekker opp i et stort smil. Flere av studentene hans begynner å le.

Han gjentar setningen på arabisk.

Nå ler alle sammen.

– Elevene er i fokus, men det er du, sier han og peker ut i klasserommet, – som er den voksne, og som har ansvaret.

Gir håp og muligheter

Det nærmer seg slutten på det seks måneder lange undervisningskurset «Snabbspåret» for 17 voksne flyktninger i den smålandske byen Växjö i Sverige. Noen har bodd i Sverige i to år, andre kom i fjor. De fleste er fra Syria, én er fra Irak. Noen er kommet sammen med barna sine, andre er kommet uten en familie. Men én ting har de felles: Alle sammen hadde en lærerutdanning med seg da de la på flukt fra hjemlandet.

– Jeg jobbet som engelsklærer i Damaskus i 15 år, forteller Emad Halabi.

Etter å ha vært i praksis i den svenske skolen, som en obligatorisk del av Snabbspåret, vet han at det fortsatt er høye hindre i veien før han kan få jobb i et svensk klasserom.

– Det blir selvfølgelig vanskelig, for jeg snakker ikke svensk ennå. Men Snabbspåret gjør det under alle omstendigheter mye lettere fordi jeg nå vet adskillig mer om hvordan svensk skole fungerer. Det er et fantastisk tilbud, smiler han.

I teorien kunne han vært engelsklærer på videregående allerede – også i Sverige.

– Men selvfølgelig blir man nødt til å kunne undervise i flere fag enn bare engelsk. Så svensken skal på plass.

Kommer ikke i fengsel

Siden våren 2016 har mer enn 1250 utenlandske lærere i Sverige gått gjennom opplæringsprogrammet Snabbspåret. Kurset er utviklet som et samarbeid mellom blant andre arbeidsformidlin-

gen og lærerorganisasjonene Lärarförbundet og Lärarnas Riksförbund. Hensikten er å fange opp nyankomne flyktninger med lærerutdanning så fort som mulig, og styre dem inn mot en omskolering. Når språkkunnskapene er på plass, kan de søke seg videre til en etterutdanning som man i Sverige kaller Utländska lärare och akademikers vidareutbildning (ULV).

Det er Universitetet i Stockholm som har faglig ansvar for Snabbspåret, men undervisning foregår over hele Sverige via ulike universiteter. Undervisningen er tilpasset så vel barnehagepedagoger, lærere fra småskolen og ungdomstrinnet som lærere fra videregående skole.

– Målet med Snabbspåret er at deltagerne lærer mest mulig om selve skolesystemet i Sverige. Det er store kulturforskjeller, sier Cadhamn, som selv er utdannet lærer med magistergrad i sosiologi fra Malmö Universitet. Tidligere var han rektor for morsmålsundervisningen i den svenske byen Borås.

– I Syria kan en lærer havne i fengsel hvis han eller hun oppjonerer mot skolesystemet. Det er en helt annen hverdag, nesten uten medbestem-

Undervisningen foregår som dialog mellom lærer Dean Cadhamn og elevene. Diskusjonen foregår mest på arabisk, da mange av elevene nettopp er kommet til Sverige.

melse. Derfor er det veldig viktig å lære om svensk skolehistorie og skolekultur hvis man skal kunne fungere som lærer i svensk skole, sier Dean Cadhamn.

Svensk og arabisk

Det er blitt lunsjpause, og elevene hans har tatt med seg matpakkene ut i fellesrommet. I dag feirer de også avslutningen på muslimenes fasteperiode Ramadan.

– Det er derfor det er så mye kaker her i dag, sier Cadhamn og smiler.

Selv kom han til Sverige fra Irak for 20 år siden. Da var han 28 år.

– Jeg hadde størstedelen av yrkeslivet foran meg, men det tok mange år bare å forstå hvordan det svenske utdanningssystemet virker, år jeg kunne brukt på å jobbe. Å bli kastet inn i det med kunnskap i bunnen, har jeg stor tro på.

– *Selv om de fleste her ennå ikke snakker svensk?*

– Min erfaring er at man lærer mer når man er i praksis. Flere av dem du treffer her i dag, har bare oppholdt seg i Sverige i noen måneder. Derfor underviser jeg på svensk og arabisk om hverandre.

● Snabbspåret for nyankomne lærere

> I Sverige betaler staten seks måneder med etterutdanning for nyankomne flyktninger som allerede har lærerutdanning fra hjemlandet.

> Kurset er en introduksjon til det svenske skolesystemet og består av tre deler:

- Det svenske skolesystemets historie, organisering og verdier.
- Didaktiske perspektiv og dokumentering av læringseffekt
- Sosiale relasjoner, konflikthåndtering og pedagogisk lederskap

> Kurset er et samarbeid mellom seks parter innen lærerutdanning og arbeidsmarkedsforvaltning. Blant andre: Lärarförbundet, Arbetsförmedlingen og Lärarnas riksförbund.

> Under forløpet kartlegges den enkelte deltagers utdanning og yrkeserfaring for å komme frem til hvilke muligheter vedkommende har i det svenske skolesystemet.

> Undervisningen gis både på arabisk og svensk. Yrkessvensk er en del av kurset, men de fleste deltagerne har separat svenskundervisning ved siden av.

> Alle deltagere får praksisplass som del av opplæringen.

Han forklarer at alle studentene hans lærer svensk parallelt.

– Dessuten bruker vi én dag i uken på yrkessvensk, for at de skal lære fagspesifikke uttrykk.

Han tror også at Snabbspåret virker motiverende og fanger opp nyankomne lærere som kanskje aldri hadde trodd det var mulig å fortsette lærergjeringen i sitt nye land.

– Jeg har sett mange forsøk på å integrere utlendinger i det svenske arbeidslivet. Dette er definitivt det beste jeg har sett så langt, sier Cadhamn.

– Som engelsklærer eller morsmålsansvarlig behøver man jo ikke å snakke feilfritt svensk, og det er en motiverende begynnelse.

Lite respekt, mye hitech

En av deltagerne som er her denne formiddagen, er Navar K. Zada. Hun studerte engelsk litteratur og jobbet ved et syrisk universitet da hun og familien bestemte seg for å flykte i 2015.

– Jeg synes det er en stor utfordring å lære svensk. Ungene mine snakker nesten bedre svensk enn syrisk nå, sier hun og ser mer stolt enn motløs ut.

>

Språkutfordringen er en av grunnene til at hun har takket ja til Snabbspåret.

– Jeg er helt sikker på at man lærer fortere når man kommer ut i undervisning og ikke minst praksis som er en del av dette kurset. Vi får være med som assistentlærere og får på den måten se hvordan hverdagen i et svensk klasserom fungerer.

– *Er det store forskjeller mellom det svenske og syriske skolesystemet?*

– Enorm forskjell.

– *Om du skulle si én ting som er bedre i Syria?*

– Da måtte det bli disiplinen og respekten for læreren. Jeg synes svenske elever er litt frekke mot lærerne sine. Dét ser du ikke i Syria.

– Enig, sier Emad Halabi.

– Men det er viktig å understreke at det ikke er sånn alle steder i Sverige. Det gode her er at en god lærer naturlig setter seg i respekt.

Han blir ivrig og gestikulerer med armene.

– Jeg har nemlig sett begge deler. Og du har virkelig mulighet for å bruke personligheten din som lærer her i Sverige.

– *Og hva er bedre i Sverige?*

Navar K. Zada er ikke i tvil:

– Det er ressursene som blant annet fører til at den teknologiske utviklingen er en naturlig del av læringsmiljøet. I Syria sitter tre-fire elever rundt én datamaskin, mens her har alle sin egen lap top og et helt naturlig forhold til å bruke den, sier hun.

Hun er også overveldet over hvor jevnt god hun opplever at den svenske skolen er.

– I Syria er det mange privatskoler der kun de rike familiene har råd til å sende barna. Og det er ingen tvil om at de skolene er mye bedre enn den offentlige skolen. Jeg synes det er fantastisk at man har en offentlig skole som er lik for alle, uansett hva foreldrene dine tjener.

«Jeg synes svenske elever er litt frekke mot lærerne sine. Dét ser du ikke i Syria.»

Navar K. Zada,

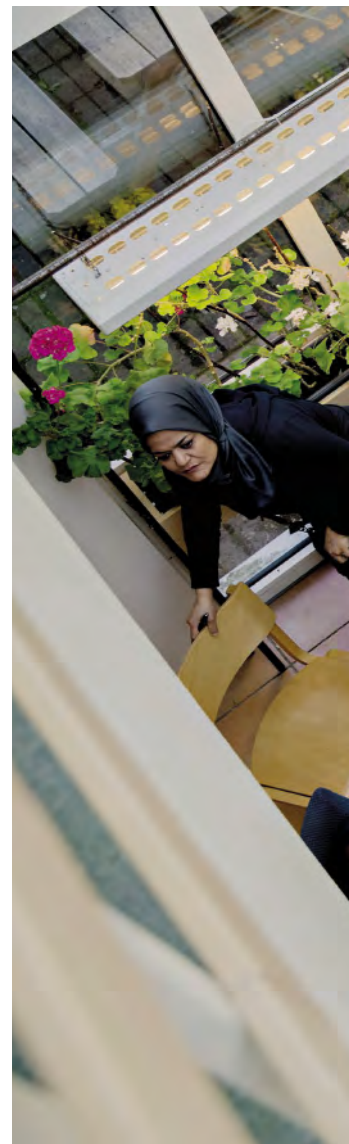
kursdeltaker og tidligere universitetsansatt

Trygt og positivt

– «Skoleverket betoner at elevene presterer bedre med trygge skolemiljøer og positivt sosialt klima», leser Dean Cadhamn fra sin egen powerpoint-presentasjon.

Pausen er over. Klasserommet er luftet ut, studentene hans har satt seg, og nå noterer de flittig igjen.

– Dere skal huske på det, sier Cadhamn, i Sve-

Ønsker flere lærere med fly

– Det er viktig at lærerutdanningene og lærerstanden gjenspeiler elevsammensetningen og samfunnet vårt for øvrig, sier Ann Mari Milo Lorentzen, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet.

ARKIVFOTO MARIANNE RUUD

– Lærerutdanningene og lærerstanden bør gjenspeile samfunnet vårt for øvrig, sier Ann Mari Milo Lorentzen, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet.

TEKST Kaja Mejlbø | kaja@utdanningsnytt.no

– Vi må se ressursene hos menneskene som kommer hit og gjøre et godt inkluderings- og integreringsarbeid. Det er viktig at lærerutdanningene og lærerstanden gjenspeiler elevsammensetningen og samfunnet vårt for øvrig, sier Lorentzen.

I juni vedtok Utdanningsforbundet en strategi for å arbeide systematisk med mangfold og integrering. Der heter det at de gjerne vil bistå i

arbeidet med å inkludere nyankomne lærere og de viser spesifikt til det såkalte «Hurtigsporet», avtalen som går ut på å få nyankomne i arbeid så fort som mulig.

– Vi jobber stadig med å fortelle regjeringen hvor viktig det er med rekruttering av lærere, og i dette arbeidet ligger også rekruttering av lærere med flyktningbakgrunn. Dessuten har vi som mål å få til et samarbeid med KS for å se på hvordan vi kan sikre ivaretagelsen av nyankomne lærere; hvordan de raskest mulig kan komme i gang med kompletterende lærerutdanning, men også hvordan vi kan sikre at de blir ivaretatt ved skolene, sier Lorentzen.

Veiledning ved skolene

Hun merker seg det de ansvarlige ved den kompletterende lærerutdanningen ved Oslo Met sier

I lunsjpausen har mange av kvinnene tatt med seg kaker og annet godt for å feire at ramadan er over.

flyktningbakgrunn

om skepsisen ute ved skolene til å ta imot praksisstudenter som ikke snakker godt nok norsk.

– Jeg tror ikke dette handler om vond vilje, men at skolene mangler ressurser til å sikre god veiledning og oppfølging av dem. Forutsetningene er også ulike fra skole til skole og kommune til kommune. Her bør hovedtillitsvalgte på banen sammen med skoleledelse og skoleeier for å se hva de kan få til, sier hun.

– De fleste kan vel kjenne seg igjen i at det er vanskelig å lære et språk med tavleundervisning alene. Språk læres best i praksis. Kanskje må vi tåle at ikke alle snakker like godt norsk i en periode, og se på hvordan vi raskest mulig integrerer dem slik at de lærer seg det.

Gått mange runder

Lorentzen var også en del av Utdanningsforbun-

dets delegasjon til Education Internationals verdenskonferanse i Bangkok i juli. Der ble det vedtatt en resolusjon som forplikter alle de rundt 400 medlemsorganisasjonene til å arbeide for å inkludere lærere med flyktningbakgrunn. Medlemsorganisasjonene skal dessuten drive påvirkning overfor nasjonale og internasjonale myndigheter for å få på plass ordninger som sikrer integreringen av dem i utdanningssystemet og arbeidslivet.

– Migrasjon er noe vi sannsynligvis skal leve med i evig tid. Da må vi gjøre vårt for å ta imot dem som kommer og integrere dem best mulig.

Hun understreker at forbundet også ønsker disse lærerne velkommen som medlemmer.

– Så er det viktig at vi, på alle nivåer, legger til rette for at de føler seg velkommen. Jeg er helt sikker på at de kan by på noen nye perspektiver i Utdanningsforbundet, sier Ann Mari Lorentzen.

Få med innvandrerbakgrunn underviser i skolen

Omtrent 17 prosent av alle barn i grunnskolen har innvandrerbakgrunn, men 6,1 prosent av alle ansatte lærere i grunnskolen har samme bakgrunn.

I videregående skole er andelen 6,8 prosent.

I barnehager og voksenopplæringen er tallet litt høyere, henholdsvis på 8,9 og 11,5 prosent.

For andre ansatte i elevrettet arbeid (barne- og ungdomsarbeidere, vernepleiere, sosionomer, barnevernspedagoger osv.) er innvandrерandelen større enn blant lærere.

Da er andelen 19,7 prosent i barnehagene, 13,7 prosent i grunnskolen, 10,8 prosent i videregående og 42,1 prosent i voksenopplæringen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

rige er folkeskolen obligatorisk. Vi er veldig opptatt av et trygt miljø der det er positive relasjoner mellom lærere og elever. Da lærer man mer!

Det nikkes og smiles.

Så gjentar han det på arabisk.

Halvparten har fått jobb i skolen

Den svenske arbeidsformidlingen undersøkte i fjor et utvalg på 50 av de utenlandske lærerne som hadde gjennomført de tidligste kursene. Av disse var rundt halvparten i jobb på en svensk skole. Alle hadde stillinger som var opprettet med lønnstilskudd, som betyr at arbeidsgiver fikk en godtgjørelse av staten for å ansette vedkommende lærer. De fleste hadde en assistentjobb, andre hadde en lærerstilling.

Arbeidsformidlingen i Sverige oppgir ressursmangel som årsak til at de ikke har oversikt over alle de 776 nyankomne lærerne som har gjennomført Snabbspåret så langt.

Elisabeth Jennfors, utdanningsleder ved fakultet for læring og samfunn ved Malmö universitet, sier at at fleste søker seg videre til Utländska lärare och akademikers vidareutbildning (ULV) når de behersker svensk godt nok. Etter de har bestått ULV har i prinsippet alle fått lærerjobb.

Hun mener Snabbspåret har vært en vellykket satsing.

– En av de store fordelene er at deltagerne får kontakter rett inn i svensk skole. De oppdager at det faktisk er mulig å fortsette å praktisere sitt eget yrke i sitt nye land og de mottar informasjon og studieveiledning. Jeg har faktisk vanskelig for å peke på noe som ikke er bra med dette tilbudet.

– Hva har forbedringspotensial?

– Det måtte blitt at vi knyttet praksis og teori enda tettere sammen, men jeg synes egentlig det har fungert bra med svært kompetente lærere som er en forutsetning.

Til høsten starter de opp igjen. Foreløpig er det siste runde med hensyn til bevilgninger som er gitt.

– Selv etter at vi har fylt de 32 plassene vi har, har vi 10 på venteliste. Jeg tror det finnes grunnlag for enda flere oppstarter i fremtiden, sier Jennfors.

«Jeg har faktisk vanskelig for å peke på noe som ikke er bra med dette tilbudet.»

Elisabeth Jennfors, utdanningsleder ved Fakultet for læring og samfunn ved Malmö universitet

12 har fullført for lærere i No

På to år har bare 12 utenlandske studenter gjennomført den kompletterende lærerutdanningen ved Oslo Met.

TEKST Kaja Mejibo | kaja@utdanningsnytt.no

– **Vi har slitt** med å gjøre studiet kjent, og ikke alle søkere er kvalifisert. Blant annet tar det lang tid å oppfylle språkravene for studiet, sier universitetslektor Siv Eie.

Sammen med studieleder Solfrid Tandberg Øhrn leder hun arbeidet med den kompletterende lærerutdanningen ved Oslo Met – Storby-universitetet. I 2016 fikk den daværende høyskolen i oppdrag å lage et utdanningstilbud for lærere som har en utdanning fra sitt hjemland utenfor EU/EØS-området, men mangler godkjenning for å arbeid i Norge. Tilbudet er en del av det såkalte «Hurtigsporet», som skal sikre at flere flyktninger kommer seg raskt ut i arbeid.

Høsten 2017 startet første kull. De telte bare fire stykker. Året etter var de åtte. Tandberg Øhrn skulle ønske de hadde fått mer tid til å forberede og planlegge studiet før start.

– Alt gikk veldig fort, så veien er blitt litt tynn mens vi går. Fortsatt arbeider vi med å utvikle utdanningen, sier hun og understreker at de har hatt en svært god dialog med Kunnskapsdepartementet i utviklingen av studiet.

– Språkutfordringene studentene har, er et av temaene vi arbeidet sammen om, forteller hun.

Praksisdilemma

For å starte på den kompletterende lærerutdanningen må studentene ha bestått prøvene norsk B1 og engelsk B2. Opprinnelig var det krav om bestått B2-prøve også i norsk, men ettersom antallet kvalifiserte søkere var lavt, ble det justert ned.

– Vi får telefoner fra folk som gjerne vil søke, men som opplever at språkopplæringstilbudet i kommunene der de er, ikke er godt nok. Vi ser også at mange av studentene lærer mest språk ute i praksis, men rektorene er skeptiske til å ta inn studenter som ikke har et godt nok språk i

hurtigsporet Norge

utgangspunktet. Vi har et stort behov for disse menneskene i skolen, men samtidig får de ikke muligheten fordi de ikke snakker godt nok norsk. Det er et dilemma, mener Tandberg Øhrn.

– I tillegg er det et tøft studieløp. Selv om de to første semestrene kan tas på deltid, dersom studentene har språknivået B2 for studiestart, betyr det fulle dager på studiet. Hvert semester har de dessuten flere uker med praksis. Det skal ofte kombineres med familieliv og jobb ved siden av. Mange får dessverre også lang reisevei. For eksempel ligger alle praksisskolene vi har en avtale med i Oslo og Akershus, forteller Eie.

I år er det imidlertid 24 studenter som har takket ja til plass. Noe av bakgrunnen for økningen er at de nå også gir plass til dem som har en utdanning som allerede er godkjent hos Utdanningsdirektoratet, samt at utdanning er blitt mer kjent.

– Alle søkere må innom Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen og Utdanningsdirektoratet for en gjennomgang av utdanningen de har fra hjemlandet sitt. Blir de godkjent hos direktoratet, kan de i praksis undervise i den norske skolen, men mange har likevel et ønske om å gå hos oss først, fordi de ikke kjenner det norske skolesystemet godt nok. Det har jeg forståelse for og det er derfor åpnet for at de med godkjenning fra Udir kan få opptak, sier Tandberg Øhrn.

Store ressurser

Ved Oslo Met får de utenlandske studentene undervisning i pedagogikk, samfunnsfag og språkdidaktikk. I tillegg kommer eventuell fagfordypning og undervisning i norsk språk. En del mangler også nok undervisningsfag for å jobbe i den norske skolen, eller har fransk som sitt andrespråk, i stedet for engelsk.

– Vi har hatt mye kontakt med flyktningkonsulenter, voksenopplæringen og lignende for å få flere søkere, og jobber kontinuerlig for å lage et best mulig tilbud og gjøre det enklere for flere å komme inn og gjennomføre. Vi bør absolutt se på hva de har gjort i Sverige, som også er mulig å gjøre her, sier Siv Eie.

– Dette er ressurssterke mennesker som vi ønsker ut i skolen. Mange er svært språksterke, de kommer gjerne med mastergrader i realfag,

Studieleder Solfrid Tandberg Øhrn (til venstre) og universitetslektor Siv Eie er opptatt av å få flere lærere med flyktningbakgrunn i den norske skolen, men understreker at studiet ikke skal være en snarvei inn i læreryrket.

FOTO HARALD F. WOLLEBÆK

og deler også kultur og erfaringer med mange av elevene i norske klasserom.

Studieleder Solfrid Tandberg Øhrn sier hun brenner for at disse studentene skal bli en del av den norske skolen.

– Vi trenger et mangfold blant lærerne også. Jeg synes det er positivt at Utdanningsforbundet uttaler at de ønsker flere lærere med flyktningbakgrunn og ønsker et initiativ fra dem velkommen.

– Hvilke tilbakemeldinger har dere fått fra dem som har gjennomført studiet?

– Mye positivt. De er vant til et annet, ofte mer

autoritært, skolesystem, men synes det er spennende hvordan vi gjør det i Norge, spesielt med tilpasset opplæring og vurdering for læring, sier Eie.

Hun understreker at studiet ikke er noen snarvei inn i læreryrket.

– På ingen måte. Vi sørger for at de er kvalifiserte før de settes i norsk skole. Erfaringen så langt viser at språkbarrieren er den toffeste. Mange sliter når de er i praksis. Derfor satte vi en tidligere semesterstart i år, til den 5. august. Og vi ser at vi kanskje bør starte med språkundervisningen allerede på våren, forteller hun.

«Vi har et stort behov for disse menneskene i skolen, men samtidig får de ikke muligheten fordi de ikke snakker godt nok norsk. Det er et dilemma.»

Solfrid Tandberg Øhrn, studieleder på lærerutdanningen ved Oslo Met

«Det blir aldri løyet så mye som før valget, under krigen og etter jakten.»

Otto von Bismarck (1815–1898), tysk statsmann

Videregående skole

800 flere søkere til yrkesfag

Til første året på videregående skole utgjør yrkesfagene 51 prosent av søkerne i årets søkertall.

Det tilsvarer 800 flere søkere til yrkesfag enn studieforbereende, ifølge en pressemelding fra Kunnskapsdepartementet. På landsbasis har 92 prosent av søkerne til skoleplass i videregående opplæring fått tilbud. Det er imidlertid noen fylkesvise forskjeller. 95 prosent har fått tilbud i Østfold og Vest-Agder, mot 89 i Hordaland. Andelen som har fått førstevalget sitt innfridd, er på landsbasis 86 prosent, mens det varierer fra 81 prosent i Buskerud til 89 prosent i Trøndelag og Vest-Agder.

©NTB

Til første året på videregående skole utgjør yrkesfagene 51 prosent av søkerne i årets søkertall.

ILL. FOTO BO MATHISEN

Jubileum

Feiring i Kristiansand

22. juni samla sju pensjonistar og heimkunnskapslærarar seg til mimredag.

Dei feira at det var 45 år sidan dei gjekk ut frå heimkunnskapslinja ved Kristiansand Lærerskole i 1974. Hausten 1973 starta 28 lærarar i vidare utdanning i «skolekjøkkenundervisning». Dei hadde lektor Else Augland som klassestyrar, og assisterande hovudlærar var Ingrid Bjørndal.

I flott solskinn tok samlinga til med eit godt måltid mat i Café Generalen i Ravnedalen. På ettermiddagen var det «friminutt», og kvar kunne utforske Kristiansand på ny etter 45 år. I sommarsol klokka 18.00 vart jubileet sett privat hjå ein av kollegaene. Det blei det mimring vidare medan dei nytte ferske reker og mykje godt ved sida. Ut på kvelden serverte Eldbjørg Lande god kaffe og nybaka flott blautkake frå eige kjøkken. Festen varte til langt ut på kvelden.

Av Torgrim Nordgarden

Framme frå venstre: Torgrim Nordgarden, Torkel Sjølingstad og Eli Magrit Bjørndal. **Bak frå venstre:** Tora Vikesund, Gunvor Røsstad, Olav Døli og Eldbjørg Lande.

FOTO PRIVAT

Studentboliger

Over 17.000 studenter står uten bolig

ILL. FOTO STÅLE JOHNSEN

2. august sto 17.721 studenter i kø for å få studentbolig. Ved studiestart i 2018 sto 10.612 studenter ennå i kø. Hos studentsamskipnaden SiO i Oslo og Akershus venter over 6000 personer på plass i studentbolig. Hos SiT, samskipnaden for Gjøvik, Ålesund og Trondheim, står nær 3000 studenter i kø. Studentboligundersøkelsen som ble offentliggjort i uke 30, viste at kun 14,5 prosent av landets studenter har tilgang på studentbolig. Det er i overkant av 41.000 studenthybler rundt om i landet.

Forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø (V) mener utfordringen er mangel på søknader fra studentsamskipnadene, som er dem som må stå for byggingen.

– Det er for få byggeklare prosjekter til å realisere alle disse boligene. I tillegg kan mange kommuner behandle byggesøknader raskere enn de gjør i dag, sier hun.

– Arbeiderpartiet vil bygge 3000 nye studentboliger i året og var første parti som programfestet dette i 2013, sier Martin Henriksen, Aps utdanningspolitiske talsperson. ©NTB

Riksteateret

Romeo og Julie til hele landet

Herbert Nordrum og Hanna-Maria Grønneberg spiller Romeo og Julie i oppsetningen til hele Norges turnéteater; Riksteatret. Etter premieren på Nationaltheatrets hovedscene 17. august vises den på 51 steder i Norge, og aller først 12. september på Gjøvik. Andre skuespillere er Anne Krigsvoll, Eindride Eidsvold, Petronella Barker i et stort ensemble på scenen, iscenesatt av Sigrd Strøm Reibo.

Tyskland

Barn og tilsette må ha vaksine mot meslingar

Barnesjukdommen
meslingar vert spreidd
gjennom dropesmitte og
kan føre til hjerneskade og
i verste fall døden.

FOTO UNITED STATES DEPARTMENT OF
HEALTH AND HUMAN SERVICES

I løpet av to år må alle barn og tilsette i tyske skular og barnehagar kunne prove at dei er vaksinerte mot meslingar eller er immune elles. Det er kjernen i eit lovframlegg som forbundsregjeringa har godkjent, og som høgst sannsynleg vert vedteke i nasjonalforsamlinga.

Barn som ikkje er immune mot sjukdommen, vil ikkje få plass i barnehage, og foreldre som nektar å vaksinere barna sine, kan få bøter på opp til 2500 euro. Det melder det tyske

kringkastingsselskapet Deutsche Welle.

Skular og barnehagar som tillet uvaksinerte barn, kan òg verte bøtelagde. Det er gjort unntak for personar som er fødte før 1970, som ikkje toler vaksinen av medisinske årsaker eller som kan dokumentere at dei allereie har hatt sjukdommen.

I 2018 registrerte Verdask Helseorganisasjon 83.540 tilfelle av meslingar i Europa. 74 av pasientane døydde.

FYSAKKONFERANSEN

SØNDRE LAND
TORSDAG 19. SEPTEMBER

FOREDRAGSHOLDERE

GEIR KÅRE RESALAND, professor
ved Høgskolen på Vestlandet

INE WIGERNÆS, forsker
og folkehelsekoordinator

MIRANDA THURSTON, professor,
Høgskolen i Innlandet

ELIN KOLLE, prosjektleder for SciM
prosjektet, Norges Idrettshøgskole

CATO ZAHL PEDERSEN,
idrettsutøver og motivator

INGEBORG BARTH VEDØY,
PhD stipendiat, Høgskolen Innlandet

INGEBORG OMDAL LYKSETH, grunder og
foredragsholder og coach, Lyk-z & dotre

ARNE SKOGBAKKEN, rådmann,
Søndre Land kommune

● Eleven

Atle Antonsen (50)

Komiker, skuespiller og manusforfatter.

Utdanning: Videregående skole. Jobbet i barnehage og som fritidsklubblleder på Hovseter i Oslo i 1989-93. Fra 1993 komedie, TV-serier, filmer og sceneproduksjoner på fulltid. Fire komipriser og flere Gullrute-priser, blant annet som beste skuespiller for «Tre brødresom ikke er brødre» i 2006.

Aktuell med showet «12 gode råd – fra to menn med lav utdanning» sammen med Bård Tufte Johansen på Chat Noir.

● Læreren

Kari Korsæth (86)

Utdanning: Sagene lærerskole og Statens lærerskole i husstell. Lærer ved: Sagene folkeskole i Oslo, 1954-1961, Flå folkeskole i Hallingdal, 1961-1964, Dokka folkeskole i Nordre Land, 1965-1971 og lærer og senere rektor ved Nybu barneskole i Lillehammer, 1971-1997.

En gledelig gjenforening mellom lærer Kari Korsæth og eleven Atle Antonsen. – Jeg har jo hele tiden tenkt at jeg skulle stikke innom, og så har det plutselig gått 37 år, konstaterer Atle, som tok med roser på kaffebesøk hos klasseforstanderen gjennom seks år.

Lærer Kari løftet frem Atle

Lærer Kari Korsæth er barneskolelæreren Atle Antonsen aldri glemmer.

– Hun la grunnlaget for det jeg gjør nå, sier komikeren.

TEKST Kirsti Hovland FOTO Joakim S. Enger

– **Der er han Atle**, jo, akkurat som jeg husker'n. Du har forandra deg bittelitt, da, sier hun under en lang klem der Atle også gir henne en bukett roser.

– Ja, hvis ikke hadde det jo vært noe muffens, sier Atle på sitt velkjente humoristiske vis.

Gjensynet finner sted hjemme hos Kari på Lillehammer denne junidagen. 37 år er gått siden de så hverandre daglig. Kari var Atles klasseforstander i seks år på Nybu skole.

Sammen med Bård Tufte Johansen er han travel med prøver på showet «12 gode råd – fra to menn med lav utdanning» som har premiere på Chat Noir i Oslo 29. august.

Men da Utdanning spurte komikeren om det fantes en favorittlærer i hans liv, var ikke Atle Antonsen i tvil. Og hvis Kari vil og kan, finner han

tid til å ta toget til hjembyen Lillehammer for å møte en av de viktigste voksenpersonene fra hans barndom. For det var Kari for Atle.

Kari blir oppriktig glad da Utdanning ringer og forteller at hun er Atles favorittlærer. Velkomne er vi på kaffebesøk i hjemmet hun deler med ektefellen Knut Korsæth, tidligere skolesjef og fylkesmann i Oppland.

Lærer Kari Korsæth er barneskolelæreren Atle Antonsen aldri glemmer.

– Hun la grunnlaget for det jeg gjør nå, sier han.

Da Atle begynte i første klasse ved Nybu skole i 1976, hadde Kari vært der i seks år allerede.

– Jeg har hørt i ettertid at det var usikkerhet rundt om jeg var skolemoden. Jeg kunne skrive og lese før jeg begynte på skolen, men var litt urolig, forteller Atle.

– Jeg tror du kjedet deg, husker Kari.

Inspirerte til større egenaktivitet

Det tok likevel ikke lang tid før Atle stortrivdes på Nybu skole. Den lille nærskolen var ny i 1971, og dit kom Kari inspirert av pedagogikken hun selv hadde opplevd som skoleelev og selv praktisert ved Sagene skole i Oslo før hun kom til Lillehammer. Etterkrigstidens reform, arbeidsskolen, skulle motivere til å skape større egenaktivitet fra elevenes side og utvide skolearbeidet til å omfatte flere arenaer. Elevene skulle skape i stedet for å kopiere.

– Jeg husker hvor mye det betød at Kari kunne bryte av vanlige timer og sette seg ved pianoet det siste kvarteret. Hun var flink til å bryte av undervisningen nå og da i stunder hvor det gikk litt seigt i klassen. Da satte hun seg ved pianoet og spilte opp til allsang for å gi oss alle litt luft og et løft, forteller Atle.

Kari bekrefter at slike grep ikke var tilfeldige,

- «Der er eleven min», pleier jeg å si, forteller Kari Korsæth når hun ser Atle Antonsen på TV. Men hun har til gode å se ham på scenen.
- Vi skal på turné til Lillehammer i januar neste år. Da får du en invitasjon dit, forsikrer Atle.

> Faksimile fra lokalavisen da Atles klasse sendte inn forslag med Kari som kandidat til «månedens blomst» i lokalavisen. Og Kari fikk blomsten som «verdens beste lærer».

men med pedagogikken fra etterkrigstidens skolereform i tankene.

– En respekt for eleven?

– Ja, og slik fikk de også ny motivasjon til å klare mer. Elevene fikk utfolde seg sammen på én arena og sto tryggere når de skulle mestre noe på andre.

– Vi fant frem instrumenter i klasseskapiet. Jeg på balsatreppinger og triangel, litt mer stillfarne instrumenter. Jeg fikk ikke lov til å ta trommene, husker jeg, fleiper Atle.

Han er veldig seriøs når han sier dette: – Det tok så klart vekk mye av alvoret, men var viktig når det gjaldt andre kreative prosesser. Jeg kunne være litt bajas, men jeg var veldig glad i å synge.

Fant selvtilitt via forestillingene

Der fant Atle sin selvtilitt. Ikke minst også gjennom de to teateroppsetningene Kari satte opp sammen med klassen hvert år.

– Selvtilitt kan brukes til alt. Kari evnet å se enkelteleven og gi dem oppgaver som passet til dem i stykkene.

Det var likevel ikke slik at Kari bare skapte hygge. Hun evnet også å skape respekt og ro.

– Du «dotta» ikke med oss. Vi fikk dårlig samvittighet om vi gjorde noe du ikke ville. Vi var trygge på grensene dine også kanskje fordi vi så

hele spekteret ditt gjennom å ha deg i de fleste timene. Jeg tror jeg alltid har hatt litt av disse klovnegreiene. Jeg kunne nok gjøre litt mye av meg, så jeg var avhengig av faste rammer. Som voksen har jeg blitt stadig mer bevisst hva jeg fikk med meg i løpet av årene med Kari på barneskolen, sier Atle.

Kari er opptatt av at hun brukte mulighetene godt til å få alle elevene med seg og være fleksibel i forhold til læreplanen. Hun tror hun ville vært mer bundet som lærer i dagens skole.

Nøkkelperson

Atle sier det slik: – I dag er det for mye press og jag i skolefagene.

– Oh, yes! sier Kari megetsigende, og fortsetter:

– Jeg tror det ville vært vanskeligere å gjøre det vi gjorde i dag. Den gang forholdt vi oss til pensum, ikke kompetansemål. Men dere lærte det dere skulle.

– Det er ikke sikkert jeg hadde oppdaget hvor glad jeg var i å synge om det ikke hadde vært for pianoet og timene til Kari, sier Atle.

Den gamle klasseforstanderen smiler fornøyd. Hun konstaterer at karrieren hans, den følger hun med på.

– Jeg visste det skulle bli noe av han Atle. Det var ikke vanskelig å se. Og han er kommet på rett hylle, sier Kari.

Atle Antonsen som lensmann i musikalen «Veslefrikk med fela». Bestefaren lagde barten av bomull limt på papp.

– Jeg husker deler av teksten min ennå, forteller Atle:

«Eg hoppar og dansar med broka i neven
Og spring att og fram som ein skyttel i veven.
Nei stans no før fillene fyk av i trekken
No dett eg no dett eg og dauer på flekken»

– Det handler om å ha riktige folk til riktig tid og sted i livet. Vi styrter jo fremover, men Kari har vært der hele tiden. En nøkkelperson i en viktig fase av livet, konkluderer Atle Antonsen.

Barneombudet som ble **barnehagedir**

Anne Lindboe har sittet ett år
i lederstolen i PBL.
Nå ber hun regjeringen vurdere
å sette et tak på hvor høyt
overskudd en barnehage kan ha.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

rektør

Anne Lindboe gikk til PBL fordi hun er brennende opptatt av tidlig oppvekst. Men hun tåler å måtte snakke mye om penger.

– **Jeg tåler spørsmålene**, sier Anne Lindboe og ler.

Vi begynner med slutten. Inne på et kontor som er trykkende sterilt. Hvitt, hvitt, hvitt og ingenting på veggene. Unntaket er fire irrgønne stoler rundt et bord. Absolutt ikke Lindboes valg, altså. Dette er ingen kontorjobb, sier hun, så hun er ikke så mye her på Oslo-kontoret til Private Barnehagers Landsforbund (PBL).

I en time og et kvarter har hun snakket seg gjennom forskjellige temaer, men mye har ubønnhørlig vendt tilbake til det samme: penger. Private barnehager og penger. Et stadig hetere politisk stridstema.

Hun var forberedt på det da hun tok jobben som administrerende direktør i PBL for et år siden. Hun får jo med seg nyhetene. Og nå har hun svart tålmodig om profitt, formuer, tilsyn og tillit. I mange tilfeller har hun selv sklidd inn i temaet. For hun vil faktisk snakke om det.

– Det er helt betimelige spørsmål, og gjett om jeg tenker på det, sier Lindboe.

Men la oss spole tilbake til begynnelsen.

Motivasjonen

Det er et stort smil som åpner døra til PBL-kontorene på slaget ni. Enten smiler Lindboe stort sett hele tiden, eller så har hun en evne til å skru på smilet hver gang hun tar i et dørhåndtak.

– Jeg måtte ha kaffe, men det var noe galt med lokket, så det ble litt amputert kaffedrikking, sier hun og veiver forsiktig med en takeaway-kopp som for å unnskyldte at hun er for sen selv om hun ikke er det. Smuler på toppen av det ustabile lokket vitner om frokost.

Hun geleider meg inn på direktørkontoret med de skrikende stolene, som hun raskt akker seg over at hun ennå ikke har fått byttet ut. Hun ler. Mye. En avvæpnende latter.

Det var noe flere hvisket og tisket om da PBL ansatte Lindboe, at det nærmest var en eneste stor avvæpningsmanøver for å unngå mer debatt om barnehagebaroner og velferdsprofitt. Dette var jo selveste barneombudet, en barnelege, som så de >

«Noen saker har vist at tilskudd har vært brukt på en måte vi som organisasjon ikke kan stå inne for. Det gjør at vi også må ta et tydeligere standpunkt mot den type drift.»

private barnehagene som det rette stedet å bruke sitt engasjement for barn.

Men Anne Lindboe er ingen gallionsfigur.

– Jeg tok jobben først og fremst fordi jeg er brennende opptatt av tidlig oppvekst. Da er ingen arena viktigere enn barnehagene, sier hun.

Som barnelege vet hun at de første fem årene i barns liv legger grunnlaget for videre utvikling.

– Hjernen er mer eller mindre ferdig utviklet når du er fem år, og alt som kommer etterpå, er nesten reparasjon, for å sette det litt på spissen.

Derfor mener hun barnehagene er den viktigste arenaen for å fange opp sårbare barn. De som sliter med ting som omsorgssvikt eller overgrep, mobbing eller funksjonsnedsettelse. De som trenger noe ekstra.

– Alt dette kan barnehagene bidra til. Da er det en fantastisk mulighet å jobbe for PBL, hvor man veldig lett når ut til halve barnehagesektoren, sier Lindboe.

Her lå motivasjonen. Og Lindboe ruget på et prosjekt helt fra hun begynte i jobben i august 2018.

Babyen

I mai, ni måneder etter hun tiltrådte, lanserte PBL en ny storsatsing på landsmøtet: Barnas verneombud. Et samarbeid med Stine Sofies Stiftelse. Målet er at alle medlemsbarnehagene skal ha en ansatt med ekstra kompetanse til å oppdage og følge opp sårbare barn.

– Det er min baby, dette. Det var et prosjekt jeg hadde bestemt meg for da jeg tok jobben, sier Lindboe.

Hun sier det nærmest var en forutsetning for å ta stillingen, og nå renner det inn henvendelser fra barnehager som vil være med.

– Den fantastiske responsen har gjort inntrykk på meg. Alle vil være med på dette.

Selve opplegget er først og fremst et opplæringsprogram for en barnehagelærer i hver barnehage som selv ønsker å være barnas verneombud.

– Dette skal også tilbys kommunale barnehager, og det skal være gratis. Og vi vil ha følgeforskning. Det skal gjøres veldig skikkelig. Hvis vi ser at dette fungerer, håper vi det skal bli et statlig ansvar til slutt, både finansiering og drift.

Hun sier man de siste årene i skoler, barnevern, helsestasjoner og politi har fått økt bevissthet om vold, overgrep og omsorgssvikt.

– Men barnehagene henger litt igjen. Det er den siste arenaen der man ikke har hatt en skikkelig satsing. Og det er den viktigste arenaen. De minste barna er mest utsatt. De kan heller ikke si fra selv. Fanger du det opp langt ute i skoleløpet, er skaden skjedd. Da er det fryktelig vanskelig å reparere.

Hun blir stille noen sekunder etter å ha snakket på inn- og utpust i flere minutter.

– Du hører at jeg blir veldig engasjert når jeg snakker om dette her.

Men det er ikke det hun har måttet snakke mest om som PBL-direktør. Resten av intervjuet sklir da også over i et annet tema. Penger.

Klondyke eller smalhans?

I en tid hvor velferdsprofitorer er blitt det nye politiske in-ordet, og økonomiske tilsyn og medieavsløringer har vist at ikke alt har gått stuerent for seg blant alle private barnehageeiere, er klimaet slik at Lindboe selv til stadighet forsvinner inn i finansenes verden.

Tidligere i år lanserte PBL egne vettregler for pengebruken i private barnehager.

– Hvorfor kom disse vettreglene først nå?

– Noen saker har vist at tilskudd har vært brukt på en måte vi som organisasjon ikke kan stå inne for. Det gjør at vi også må ta et tydeligere standpunkt mot den type drift. Det skal ikke være noen som helst tvil om at dette er noe vi ikke står inne for, sier Lindboe.

Hun mener imidlertid debatten om private barnehager fort blir unyansert.

– Alle mediasakene om aktører som har tjent gode penger, skaper et bilde av at det nærmest er

en klondyke-lignende sektor. Men en tredjedel drifter i minus, og en tredjedel går omtrent i null. Så er det den siste tredjedelen hvor noen åpenbart har hatt for høye marginer, og hvor enkelte har driftet på en måte vi ikke kan stå inne for, sier Lindboe.

Hun påpeker at barnehageforliket og utbyggingen av barnehagesektoren først og fremst har vært en stor suksess. Nå har alle rett til barnehageplass, det er makspris og langt høyere kvalitet på barnehagene enn tidligere.

– Og private aktører har stått for mesteparten av utbyggingen. Men nå er det full dekning, og da må vi se på rammebetingelsene og hvordan vi ønsker sektoren skal utvikle seg.

I vår la regjeringen fram forslag til innstramninger i barnehageloven knyttet til finansiering. PBL har vært kritisk til flere av forslagene.

– Vi ønsker regulering. Og vi er enige i intensjonene om transparens, oversiktliggjethet, kontroll over pengestrømmer og å bremse konsolideringen som har vært. Men vi mener virkemidlene ikke kommer til å fungere etter den hensikten.

Hun mener enkelte av tiltakene, som kutt i pensjonstilskuddet, bare vil bidra til at flere enkeltstående aktører får en anstrengt økonomi og blir tvunget til å selge til store kjeder.

– Vi mener man må se på hele finansieringssystemet og sørge for at det blir jevnere tilskudd. Så alle barnehager har grunnlag for å drifte forsvarlig over tid.

Vil begrense overskudd

Tallene fra Kommune-Norge viser at det er forskjeller på over 100.000 kroner i tilskudd per barn fra kommune til kommune. I praksis betyr det at en privat barnehage med hundre barn i én kommune får flere millioner kroner mer å drive barnehage for, enn en tilsvarende barnehage i en annen kommune. Årsaken er at hver enkelt kommune fastsetter sine egne tilskuddssatser basert på kostnadsnivået i sine kommunale barnehager.

I år startet PBLs nye storsatsing: Barnas verneombud. Et tiltak for bedre å oppdage og følge opp sårbare barn. Det prosjektet satte Lindboe som en forutsetning for å ta jobben.

– Det borger ikke for likebehandling av barn og lik kvalitet, sier Lindboe.

PBL ønsker et finansieringssystem med en form for nasjonal tilskuddssats for alle.

– Det vil ikke kreve mer penger totalt sett til barnehagesektoren, men det vil gi mindre variasjon mellom kommunene. Da må vi også akseptere at tilskuddsnivået vil gå ned i kommuner som i dag har høye tilskudd, sier Lindboe.

– Samtidig er vi villige til å tenke at hvis man skal ha et gulv, må det også være et tak, sier Lindboe.

PBL åpner med andre ord opp for at det bør legges foringer på hvor mye en barnehage skal kunne gå i overskudd. Dagens lovverk er svært vagt på akkurat det punktet.

– Det står at det kan være et rimelig overskudd, men hva er det? Kanskje må vi utfordre politikerne til å sette et tak. Noen grenser for overskudd som har aksept både hos politikere og befolkningen og som sikrer at pengene går tilbake til barna i størst mulig grad.

– Det skal selvfølgelig være mulig å drifte bærekraftig og tjene penger på barnehage, men det må

være en edruelighet, sier Lindboe.

En annen betent sak det siste året har vært innføringen av de nye, og strengere, kravene til bemanning. For nettopp folk er det som koster mest penger.

Bemanningsnorm til besvær

Helt siden før bemanningsnormen ble innført, har staten, kommuneorganisasjonen KS og PBL kranglet om hvor pengene skal komme fra. Staten mener det er penger nok i systemet allerede, mens KS og PBL mener normen er underfinansiert.

PBL mener et av hovedproblemene er at private barnehager får penger basert på to år gamle regnskap i kommunene, fra en tid uten ekstra krav og kostnader knyttet til bemanning.

– Enkelte barnehager har kanskje driftet i null over en lengre periode uten mulighet til å bygge seg opp noe særlig egenkapital. Så får de plutselig pålegg om å ansette ekstra folk de ikke får dekket inn før om to år. Det gjør at mange nå sliter og står i risiko for å måtte selge eller legge ned. Det er alvorlig, sier Lindboe.

– Hvis problemet med barnehager som går i under-

skudd er så akutt, hvorfor ser man ikke et ras av konkurser?

– Det tar tid. Men vi har barnehager som nå må legge ned. Andre må tære på en egenkapital som burde forblitt i barnehagen til den dagen de plutselig får uforutsette utgifter som oppgraderinger av bygg eller en ny buss. Tømmer de den kassa fullstendig, går de en usikker situasjon i møte. De må kutte til beinet, også mye av det som gjør en barnehage god.

Lindboe mener dette medvirker til at flere vil bli kjøpt opp av store kjeder.

– Det er ikke i seg selv negativt med store aktører. De er lokomotiver som driver spennende utvikling og har gode kompetansehevingsprogrammer. Men vi vil jo ikke bli som dagligvarebransjen. At vi ender opp med to store barnehagekjeder, og det er det.

Hard mot de store

Hun understreker at over 60 prosent av medlemsbarnehagene i PBL er enkeltstående barnehager, ikke kommersielle kjedebarnhager.

– Men de kommersielle driverne har bygget opp mye >

egenkapital. Tallene viser at de fram til nå også har operert med lavere bemanning. Hvorfor skal ikke de nå bruke av egenkapitalen til å oppfylle bemanningsnormen?

– Jo, det skal de.

– Men det er ikke alle som vil det?

– Det støttes på ingen måte av oss dersom de ikke gjør det. Jeg forventer at alle våre medlemmer som har finansielle muskler til å oppfylle normen, selvfølgelig skal gjøre det. Det er en krystallklar forventning fra meg og PBL. Det er ikke greit hvis noen ikke gjør det, sier Lindboe.

Men hun understreker at mange barnehageeiere ikke har penger i bakhånd.

– En barnehageeier i Østfold måtte nylig selge et hus hun hadde arvet fra moren sin for å klare seg økonomisk de neste to årene. På Karmøy har man barnehager som må ta opp lån for å betale ut lønn.

– Men de store kommersielle driverne er ute og klager sin nød om bemanningsnormen, selv om de har oppspart egenkapital på flere hundre millioner kroner. Hvorfor går ikke PBL da ut og sier at de bør bruke av disse pengene?

– Vi gjør det, men det er vanskelig å nå gjennom noen ganger. Kanskje må vi bli enda tydeligere. Samtidig synes jeg ikke det er greit at regjeringen innfører en norm som ikke er finansiert, uavhengig av hvem som eier barnehagen, sier Lindboe.

– Det er vel et lite paradoks at de som sitter med den sterkeste økonomien, samtidig har den dårligste bemanningen, ifølge statistikken?

– Ja, de har hatt det.

Barnehagemillionærene

– Du har måttet snakke mye om penger i denne jobben. Har det vært mer enn du trodde?

– Nei, men det er interessant hvor polarisert debatten er, og hvordan vi mister nyansene. Det er synd.

Hun sier det tross alt er politikerne som har vedtatt hvordan barnehagesektoren skal være. Gjennom barnehageforliket fikk private aktører gunstige tomteavtaler og gunstige lån for å få rask utbygging.

– Så sitter man etterpå og furter litt fordi noen har tjent mye penger på det. Jeg har en viss forståelse for det, men samtidig la politikerne opp til et system som gjorde at det endte sånn. Nå har vi full dekning. Da må vi se framover på hva vi kan gjøre for å begrense at det skal være for høye overskudd i drift av barnehager, sier Lindboe.

– Enkelte av disse eierne liker å si at de ikke er barnehagebaroner, og at de ikke har tjent masse penger. Men de har jo det. Hvorfor kan de ikke bare stå for det?

– Jeg er helt enig. Man skal ikke skamme seg over å ha tjent penger på lovlig vis, når politikerne har lagt opp til at det er mulig. Så lenge man har holdt seg innenfor lovverket, er jeg helt enig i at man må stå for det, sier Lindboe.

– Vi har hentet ut noen personlige formuer fra skatelistene. Deres egen styreleder og eier av Borg barnehager, Eirik Husby, har over 40 millioner kroner i formue. Grønmyr-paret, som eier Gnist-kjeden har 80 millioner, Sundby-paret bak Læringsverkstedet har 60 millioner. Hvor mye penger tenker du det er rimelig å skulle sitte igjen med fra å drive barnehager?

– Dette er veldig vanskelig. Summene du snakker om nå, er vel stort sett fra salg av barnehager.

– Nei, alle disse driver barnehager nå og har ikke solgt masse barnehager.

– Uten at jeg vil gå inn i enkeltsakene, er det slik, rent prinsipielt, at mange av de store summene er generert ved kjøp og salg av barnehager. Det er viktig å skille mellom drift ...

– Men her er inntektene fra drift.

– Ja, det er klart at hvis du har 300 barnehager, som Sundby med Læringsverkstedet, blir det jo penger av det.

– Deres styreleder Eirik Husby har ikke 300 barnehager, han har 14.

– Jeg kan ikke gå inn og si noe om enkeltpersoners formue, det må de nesten svare for selv. Men er spørsmålet ditt om det er for mye penger i sektoren?

– Ja, egentlig.

Lindboe trekker pusten og gløtter opp i taket et kort øyeblikk.

– Jeg synes det er et vanskelig spørsmål. Det er veldig viktig at barnehager aldri blir et spekulasjonsobjekt. Man skal ikke kjøpe og selge barnehager for å generere en kortsiktig avkastning. Vi ønsker eiere som vil være i sektoren over tid.

Lindboe vender tilbake til eiendom og verdistigning, noe hun gjentar flere ganger i intervjuet.

– Alle som de siste årene har eid hus eller leilighet, er blitt millionærer fordi det har vært en vanvittig vekst i eiendomsprisene. Så det er én av grunnene til at også barnehager er blitt så mye verdt.

– Men det er forskjell på å selge et hus i Holmenkollen og en barnehage?

– Ja, men det er bare for å forklare hvorfor verdien har blitt så høy. Den andre grunnen er at man fjerner den frie etableringsretten som var før. Hvis du ønsker å vokse, må du kjøpe allerede eksisterende barnehager. Da blir det prispress på disse

– Nå må vi se framover på hva vi kan gjøre for å begrense at det skal være for høye overskudd i drift av barnehager, sier Anne Lindboe.

barnehagene. Vi advarte om at det ville bli en konsekvens av å fjerne etableringsretten, sier Lindboe, som mener man bør gjeninnføre den.

– Da vil verdien på barnehager synke ganske drastisk. Det vil gjøre noe med formuene til eierne, og det vil også gjøre det mindre lukrativt å kjøpe og selge.

Hun ønsker å nyansere bildet av steinrike barnehagefolk.

– Mange som har solgt barnehager, er barnehagelærere som har brukt mange år av livet sitt på å bygge opp en bedrift. En barnehage er tross alt en mellomstor norsk bedrift. De har lagt ned mange timer uten betaling, og dette er på en måte pensjonen deres.

Hun mener det må være greit at man får noe igjen for å selge livsverket.

– Det er også en politisk villet situasjon. Du kan ikke bebreide eierne for det. Det er politikerne som har laget regelverket.

Balansegang

Det har vært flere mediesaker om private barnehageeiere hvor det har vært mistanke om tvilsom bruk av barnehagepenger, og da ringer ofte journalistene PBL. Enkelte kritikere mener organisasjonen har gått for langt i å ta eierne i forsvar i tilfeller hvor det senere har vist seg å være klare brudd på barnehageloven. Lindboe sier de ikke kan forhåndsdomme barnehageeiere for alle faktene er på bordet.

– Men det er krevende, og vi prøver å bli tydeligere på hvilke saker vi velger å gå ut i. Kanskje bør vi av og til ikke gjøre det, selv om vi mener det er prinsipielle ting i saken, fordi det gir inntrykk

«Man skal ikke skamme seg over å ha tjent penger på lovlig vis, når politikerne har lagt opp til at det er mulig.»

– Revy er

Honningsvåg skolekorps øver.

Her ser vi Thomm Sverre Mikkelsen på klarinett og Benjamin Seljebu Hansen på saksofon. Korpset ble stiftet i 1960 av Aksel S. Mauno og fyller altså 60 år til neste år.

Guro Martinsen
spiller kornett.

Trond Amund Selnes spiller euphonium.

kystens folkemusikk

– Revy er finnmarkskystens folkemusikk. Kulturskolen har en viktig oppgave i å inspirere og kvalifisere elevene slik at denne tradisjonen holdes ved like, sier Per Inge Jensen.

TEKST OG FOTO Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

Kulturskolerektoren i Nordkapp kommune er klar til å ta imot Honningsvåg skolekorps til øving.

Folk i Honningsvåg er lette å be hvis man oppfordrer dem til å skryte av byen sin. Og det første de trekker fram, er det rike kulturlivet.

– *Hvordan blir kulturskolen en del av det lokale kulturlivet?*

– I dalene sørpå samles folk om den tradisjonelle folkemusikken. I fiskeværa i Finnmark samles vi om revyene, gjentar Jensen.

Sjøl husker Jensen den gangen hver bygd på Magerøya hadde egen revy.

– Det ble sju i alt, men med skolenedlegging og sentralisering står vi igjen med tre, konstaterer han.

Ikke dårlig det, i en kommune med 3000 innbyggere. Og rektor sjøl er en erfaren revyaktør, både som forfatter, musiker og artist.

Landgang inn i revyen

Skolerevyen er et samarbeid mellom Honningsvåg skole og kulturskolen. Den fungerer som en landgang inn i revymiljøet for de unge.

«Revyen hadde et så godt driv som det knapt finnes på en revyscene i landet. Onsdag ble vi servert gullkorn på løpende bånd», sa Radio Nordkapp etter årets revy, som hadde premiere i mars. «Lokal kultur og historie er noe som holder liv i vår snart hundreårige sammenhengende revytradisjon», het det også.

Det er niende klasse som hvert år gir seg i kast med sangtekster, sketsjskriving, dans og ablegøyer.

– Bare å stå på en scene kan være utfordrende nok. Men en revy krever sang, dans, humor og skuespillerutfoldelse i tillegg, sier Jensen, og fortsetter:

– Det skjer noe med klassen under arbeidet med revyen. Det vokser fram et sterkt samhold og en stor toleranse blant ungene, det ser vi år etter år, sier han.

Der ligger motivasjonen

Elev Guro Martinsen er alt på plass med sin kornett. Hun har sitt svar på hvordan kulturskolen blir en del av det lokale kulturlivet:

– Det er jo der motivasjonen ligger, sier hun.

– Det er gøy å spille i skolekorps. Men målet er å komme inn i voksenkorps og spille på nivået der, sier Guro.

Hun har alt fått prøve seg blant de voksne. Kulturskolen har ordna samarbeid som åpner for det.

Noe av det Guro kan se fram mot, er å få være med i Musikkshowet, et stort arrangement som Honningsvåg Musikkforening arrangerer hvert år.

Flokken som nå møter fram til samspill i skolekorps har alle individuell undervisning på instrumentet sitt i kulturskolen. Samtidig forteller flere at de spiller andre instrumenter også, et par er oppe i tre i alt.

Morfar var kulturskolen

– Kor og korps er andre sterke, lokale tradisjoner som kulturskolen bør støtte opp under, supplerer rektor Per Inge Jensen.

Da han sjøl var skolekorpsmusikant i Honningsvåg, hadde han bestefaren som dirigent.

– Han var min kulturskole. Han lærte meg å spille piano, blokkfløyte og kornett, sier Jensen.

Om lag 30 prosent av skoleelevene i Nordkapp går i kulturskolen. Med det har kommunen den oppslutninga som er målet for kulturskolene. Musikk dominerer tilbudet, men skolen tilbyr også billedkunst og drama.

Sju lærere deler på de 2,9 stillingshjemplene ved skolen. Organisten i kirka gir for eksempel timer i piano.

Sulten

– Med organisten har vi den klassiske musikken representert. Jeg har også spilt mye klassisk. Men det er nok den rytmiske musikken som binder oss musikk lærere tette sammen, sier Per Inge Jensen, og fortsetter:

– En god kulturskolelærer må være litt sulten. Men det meiner jeg at læreren må ønske å ha egne musikkprosjekter og oppdrag i tillegg til å undervise, sier han.

– Her ved skolen går vi lærere ofte sammen om slike prosjekt. Det er gøy, ikke minst på grunn av

Dirigent og kulturskolerektor Per-Inge Jensen, med kornett i hånda. Fra høyre mot venstre ser vi også Guro Martinsen, Storm Salamonsen, Samuel Seljebu Hansen, alle spiller kornett, og Martin Martinsen på tuba.

entusiasmen i lokalmiljøet, avslutter Jensen.

Han teller opp til «Gammel Jegermarsj»:

– En-to, en-to!

Korpsøvelsen er i gang denne uka også.

Størst kulturskole i små kommuner

Direktør Morten Christiansen i Norsk kulturskoleråd er imponert over den store andelen av barn og unge som deltar i kulturskolen i Nordkapp.

– Landsgjennomsnittet er på 12 til 15 prosent. Men det er typisk at andelen er større i små enn i store kommuner. Regna ut fra prosentvis deltaking er trolig Oslo den minste kulturskolen i landet, sier han.

En grunn til at de små samler flest, reint prosentvis, tror han er et godt, og nødvendig, samarbeid mellom grunnskole og kulturskole.

– Både rammeplanen og loven pålegger kulturskolene å være til stede i det lokale kulturlivet, understreker han.

I praksis skjer dette gjerne gjennom samarbeid med lokale korps, kor eller teatergrupper, og gjennom kulturskolelærernes deltaking i det lokale kulturlivet.

– Samtidig meiner jeg kulturskolene burde knytte mer kontakt med ungdomskubbene. Her har vi mulighet til å drive kulturaktivitet i ei litt anna form enn den tradisjonelle undervisningsforma, sier Morten Christiansen.

Fritt skolevalg

Danske rektorer krever **maks 30 prosent tospråk**

klige elever i hver klasse

Flere danske rektorer krever at antallet tospråklige elever i en grunn-skoleklasse skal begrenses til 30 prosent for å styrke undervisning, kunnskapsnivå og integrering. Forslaget får støtte fra regjeringspartiet Socialdemokratiet.

TEKST Johan Erichs

– **Retten til fritt skolevalg** må begrenses, sier Hans Christiansen, rektor ved Lindeskovskolen i Guldborgsund, sør på Sjælland.

Han tilhører en gruppe på ti rektorer som etterlyser politiske initiativer for å løse problemet med fordelingen av tospråklige elever. Lindeskovskolen har over 80 prosent tospråklige elever i enkelte klasser. For sammenligningens skyld forteller Hans Christiansen at de øvrige skolene i samme distrikt i gjennomsnitt har rundt 15 prosent tospråklige elever i klassene.

– De språklige utfordringene løser vi som regel ved å tilføre ekstra ressurser. Vi greier å løse det rent faglige oppdraget som skole, undervisning og utdanning. Men når det gjelder å sluse inn elevene som danske medborgere i det danske samfunnet på linje med etnisk danske barn, lykkes vi ikke. Dette kan i sin tur lede til utenforskap under skolegangen og etter avsluttet skolegang, mener Christensen.

Fare for utenforskap

Han ser en stor fare for at tospråklige elever i klasser som er sterkt dominert av etnisk ikke-danske elever, i fremtiden vil klare seg betydelig dårligere i samfunnet enn om de får gå i en klasse der etnisk danske elever er i klart flertall.

– Det vi ikke lykkes med, er å lære dem integrering til det barndomslivet man bør ha i Danmark. Da kan det på sikt bli vanskelig å komme inn i det danske samfunnet. Da risikerer vi at disse elevene

En gruppe på ti danske rektorer etterlyser politiske initiativer for å løse problemet med fordelingen av tospråklige elever.

ILL.FOTO TOM-EGIL JENSEN

Rektor Hans Christiansen.

FOTO PRIVAT

«Når det gjelder å sluse inn elevene som danske medborgere i det danske samfunnet på linje med etnisk danske barn, lykkes vi ikke.»

Hans Christiansen, rektor

>

havner i parallellsamfunn som har svært begrenset kontakt med det danske samfunnet. Dermed mister disse barna ofte muligheten til å skaffe seg et godt liv, siden de får dårligere forutsetninger for å skaffe seg utdanning, arbeid og andre tjenester. Dermed er det en stor risiko for at de tvinges til et liv i utenforskap. Det er verken de eller det danske samfunnet tjent med, sier han.

Lindeskov-rektoren anser det som viktig med en klar politisk linje i saken fra regjeringens side.

– Det er nødvendig med et nasjonalt politisk initiativ. Den kommende regjeringen må for alvor ta fatt i problemet. Jeg er temmelig sikker på at det kommer et forslag om økt styring når det gjelder miksen av etnisk danske og tospråklige elever i klassene.

– Begrens valgmulighetene

Ifølge Hans Christiansen er det ikke nødvendig med nye lover for å få bukt med problemet. Dagens lovverk er tilstrekkelig for å styre fordelingen av elever i klassene.

– Det kan handle om å slå sammen skoler, å samkjøre deler av skolars virksomhet og å endre skoledistriktenes størrelse. I Danmark kan man fritt velge grunnskole. Den muligheten må begrenses for at man skal kunne styre den etniske sammensetningen av elever i riktig retning.

– *Hvor skal grensen settes?*

– Flere undersøkelser viser at grensen pleier å gå ved en 30 prosent andel av tospråklige elever. Når den passerer, er det få etnisk danske elever som velger å bli værende. Elevflukten innebærer at problemet forsterkes og forverres.

Men selv om mye av kilden til problemet handler om etnisitet, handler det også om bakenforliggende sosioøkonomiske forhold.

– Hvis en klasse har elever fra sterke sosioøkonomiske områder, kan det fungere med opptil 50 prosent innslag av tospråklige elever. Men situasjonen er ikke alltid slik i dag, sier Christiansen.

– I fjor hadde jeg en første klasse der det bare var to etnisk danske elever. Foreldrene takket for seg og valgte en annen skole, og det kan jeg godt forstå. Men vi arbeider med og belyser problematikken, og jeg har god tro på at vi finner en varig løsning.

Elevflukt

Danske grunnskoler har i lang tid opplevd at det generelle kunnskapsnivået har sunket i klasser der andelen tospråklige elever har vært i flertall. Nivåsenkningen har sin forklaring i vansker med læring som følge av sviktende språkkunnskaper ¹⁾.

Det siste tiåret har scenarioet i Danmark vært at foreldre til etnisk danske elever og ressurssterke tospråklige elever, med støtte i regelen om fritt skolevalg, velger bort grunnskoler og klasser med en høy andel tospråklige elever. Det har resultert

i at elevflukten har økt suksessivt og at konsentrasjonen av tospråklige elever har økt ²⁾.

Denne utviklingen gjør at det trengs flere ressurser for å nå ønskede utdanningsmål, og i tillegg kan det gjøre integreringen i det danske samfunnet vanskeligere.

Politisk initiativ

Som en konsekvens av flyktningkrisen i 2015 med stor innvandring som følge, har Danmark opplevd et økt innslag av såkalt tospråklige elever, spesielt på skoler i innvandrertette boligområder ³⁾. Tospråklige elever kan defineres som elever som trenger mer enn ett språk i sin hverdag.

I en rundspørring gjort av Danmarks Radio, spurte man skoleledelsen ved de 22 danske grunnskolene der tospråklige elever utgjør minst halvparten, om en ønsker et politisk initiativ for å få en jevnere fordeling av kommunenes tospråklige elever i skolene. 19 av 22 skoler har besvart

undersøkelsen. Over 50 prosent ønsker et politisk initiativ for å jevne ut fordelingen. Om lag 15 prosent vil ikke ha et politisk initiativ, mens resten ikke ønsket å svare eller ta stilling i saken.

Det danske regjeringspartiet Socialdemokratiet har foreslått en regel som tillater høyst 30 prosent elever med enn annen bakgrunn enn dansk i en grunnskoleklasse. I forbindelse med valgkampen uttalte Mattias Tesfaye (Socialdemokratiet), nåværende utlending- og integreringsminister i Danmark, at noe må gjøres for å forhindre at Danmark får et markert etnisk oppdelt skolesystem med «hvite og svarte skoler».

Han mener også at det er på høy tid å utarbeide en varig endring, da det ifølge ham blir svært vanskelig å endre den pågående etniske segregeringen om man lar den etablere seg.

Vil sette tak

Derfor foreslår han i sin uttalelse på Socialdemokratiets hjemmeside at det innføres en regel om et tak på maksimalt 30 prosent tospråklige elever i en dansk grunnskoleklasse. I sitt resonnement mener han videre at regelen ikke må være for rigid, og at man ikke må stirre seg blind på nøyaktig 30 prosent, siden andelen tospråklige barn i en del danske kommuner overskrider 30 prosent.

Mattias Tesfaye understreker at en fast prosentgrense for å regulere nivået vil være et godt utgangspunkt for de danske kommunenes arbeid med å opprette skoledistrikter og opptaksområde for elevene. Han sier også at regelen om et tak på

Mattias Tesfaye, utlending- og integreringsminister.

FOTO SOCIALDEMOKRATERNE

– **Flere undersøkelser** viser at grensen pleier å gå ved en 30 prosent andel av tospråklige elever. Når den passerer, er det få etnisk danske elever som velger å bli værende, sier rektor Hans Christiansen.

ARKIVFOTO KRISTIAN RIDDER-NIELSEN

30 prosent også bør brukes som grense når det gjelder antallet personer med innvandrerbakgrunn som tillates å bo i områder som eies og drives av kommunale boligforetak.

– Ingen «kvikkfix»

Andreas Rasch-Christensen er forsknings- og utviklingssjef ved profesjonshøyskolen VIA University College med hovedsete i Aarhus, og han er også medlem i en rekke grupper med tilknytning til det danske undervisningsdepartementet. Han sier at det arbeides med problemet, men at det er vanskelig å finne en felles løsning som fungerer for alle skoledistrikter.

– Det finnes ingen standardløsninger, ingen

Andreas Rasch-Christensen.

FOTO UCVIDEN

«Kjernen i problemet er at disse elevene kommer fra sosioøkonomisk svake familier fra utsatte boligområder.»

Andreas Rasch-Christensen, forsknings- og utviklingssjef

«kvikkfix». På mindre steder kan det fungere å spre elevene som er i etnisk minoritet til ulike skoler, men i større byer blir det straks vanskeligere. Da fungerer det ikke å kjøre elevene rundt i busser til ulike skoler; det skaper etiske dilemmaer og vekker misnøye og protester hos foreldrene, sier han.

Som regel krever det tilleggsinvesteringer og økte ressurser til skoler med en sterk konsentrasjon av tospråklige elever.

– Det finnes eksempler på at man har lyktes, for eksempel i Aarhus, der man har engasjert flere lærere med kompetanse i og erfaring fra å undervise tospråklige elever, og det har gitt gode resultater.

– Språkkartlegging er til barnas beste

En annen side av diskusjonen som også Andreas Rasch-Christensen vil trekke frem, er integrasjonsaspektet.

– Det er nesten like viktig som utdanningsaspektet. I en tospråklig klasse har de ikke-danske elevene mye dårligere forutsetninger for å komme inn i det danske samfunnet på grunn av fravær av etnisk danske elever, og det er et stort problem.

Andreas Rasch-Christensen mener at man i debatten om klassenes sammensetning fokuserer for mye på begrepet tospråklighet.

Bakgrunnen spiller inn

– Det handler mer om at disse elevene kommer fra sosioøkonomisk svake familier fra utsatte boligområder. Jeg mener at det er kjernen i problemet. Det finnes jo også elever fra ressurssterke familier med en annen etnisk bakgrunn en dansk, der elevene klarer seg utmerket i den danske grunnskolen, sier han.

– I Danmark pågår det, etter et bredt forankret politisk vedtak, sanering av deler i boligområder som er koblet til utenforskap, med tanke på å spre innbyggerne til andre boligområder. Kan en slik tvangsflytting gi en positiv innvirkning på klassenes sammensetning ut fra etnisitet?

– Jeg tviler på det. Utsatte områder trenger også én eller flere skoler. Det er vanskelig å endre befolkningssammensetningen i et område. Mitt forslag er å ta utgangspunkt i dagens situasjon og tilpasse ressurser i form av flere kompetente lærere, i stedet for å legge ned skoler eller flytte elever, men det kreves investeringer og det kan være en tøff politisk prioritering, avslutter Andreas Rasch-Christensen.

Fotnoter:

1) Professor i barns språk, Dorte Bleses, som arbeider ved Barneforskningssenteret ved Aarhus Universitet, har i en undersøkelse kartlagt språket til 13.000 barn. Hun har konstatert at det finnes en markant forskjell mellom tospråklige barn og jevnaldrende barn som bare snakker ett språk, spesielt i forbindelse med skolestart. Artikkel i folkeskolen.dk om Dorte Bleses og Anders Højens studier: <https://www.folkeskolen.dk/643311/ny-forskning-se-hvad-der-virker-bedst-naar-tosprogede-skal-laere-at-laese>

2) Professor og folkeskoleekspert Niels Egelund, Aarhus Universitet, henviser til egne studier og PISA-undersøkelser som påpeker at 40 prosent andel tospråklige elever i en grunnskoleklasse ofte medfører at etnisk danske elever og deres foreldre velger å forlate klassen på grunn av frykt for mangler i utdanningsnivået. Andreas Rasch-Christensen, forsknings- og utviklingssjef ved VIA University College i Aarhus, hevder at det ligger en «smertegrense» på rundt 30–40 prosent. Intervju med Niels Egelund: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/mange-tosprogede-elever-udfordrer-fagligheden-i-koebenhavn>

3) Elever i dansk grunnskole med annen herkomst enn dansk.
2018: 28451 av totalt 553806
2017: 27131 av totalt 559124
2016: 22912 av totalt 564134
2015: 18714 av totalt 564369
2014: 15933 av totalt 569822
2013: 15466 av totalt 575458
Kilde: Danmarks Statistik
<https://www.statistikbanken.dk/SPECIAL1>

Oversatt fra svensk av Ståle Johnsen

Samme læreren i barnehagen som på skolen

Barnehagelærer Johanna Lier er to dager i uken i barnehagen og to dager i uken på en skole. Hun har tittelen overgangslærer.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

FOTO Eva Groven

For sju år siden hadde Johanna Lier ansvaret for femårsgruppen i barnehagen, noe hun hadde hatt i mange år. Barnehageåret 2018/2019 tenkte hun at det hadde vært best for noen av femåringene at hun ble med dem over på skolen.

– Jeg kjente på meg at flere av de barna trengte noe mer. Det ville ikke være nok for dem med informasjonen i en overgangssamtale. Heldigvis tente både min leder i barnehagen og rektor ved skolen på ideen min, forteller Lier.

Hun jobber ved Hagaløkka skole i Asker i Akershus i en 80 prosent-stilling. Skolen har om lag 60 prosent flerspråklige barn. Da Johanna startet, var dette en prosjektstilling. Nå har ordningen blitt permanent.

God begynnelse og slutt

Å få til en god start på skoleløpet kan være avgjørende for utviklingen på skolen.

– Det er en stor overgang å begynne på skolen. Elevene skal huske å rekke opp hånden før de skal snakke og flere andre ting som ikke er vanlig i barnehagen. Men en skal ikke heller glemme at en skal slutte i barnehagen. Det å få en fin avslutning er også viktig, sier barnehagelærer Johanna.

Enkelte barn engster seg for å begynne på skolen.

– Har du noen råd til de som gruer seg til skolestart?

– Det er lurt å besøke skolen en skal begynne på. Bare det å ha vært en tur i skolegården kan virke betryggende på enkelte. En behøver ikke å kunne å lese, det skal en lære på skolen. Men kan en skrive navnet sitt, er det ofte forbundet med

mestringsfølelse, forteller Johanna.

– Styrker skolen

Inspektør ved Hagaløkka skole, Hilde Holter, mener at skolen har fått bredde og styrke ved å ha en overgangslærer.

– Johanna er en varm og raus person, men den dagen hun eventuelt slutter, vil vi gjøre det vi kan for å videreføre ordningen, sier Holter.

Overgangslæreren tar med seg erfaringer fra barnehagen inn i skolen, i tillegg tar hun med seg kunnskap hun tilegner seg tilbake til barnehagen.

– Vi bruker for eksempel Tras som språkkartleggingsverktøy. Og det at vi på skolen bruker kartleggingene barnehagen har gjort, gjør at hun kan informere barnehagen om at det de gjør, blir brukt senere på skolen, forteller Holter.

Bli-kjent-tur

Noe av det Johanna gjør, er å ta med seg to og to barn og besøke skolen for å bli kjent og møte dem som skal bli fadderne deres.

– Det kan være skremmende med den store skolegården og tanken på å skulle finne frem på skoleområdet. I vår var jeg på en av disse turene. Vi traff som vanlig to elever fra fjerde trinn for at vi sammen skulle gå på biblioteket, slik at de kunne lese for skolestartene, forteller Johanna.

Dette opplegget har hun drevet med i mange år. De to fra fjerde klasse hadde vært med på en slik tur selv, før de begynte på skolen.

– De husket hvem de hadde møtt, hvilken bok

Disse barna er ferdig med 1. klasse og har fått tett oppfølging av overgangslærer Johanna Lier. Lea (t.v.), Samawada og Eine.

vi hadde lest og at de syntes alt var så stort.

Overgangslæreren er tilknyttet to barnehager og veksler mellom å være i den ene om formiddagen og i den andre om ettermiddagen. Hun blir dermed kjent med om lag halvparten av elevene som skal begynne på skolen.

Skoleklubb

På våren arrangerer skolen fire kvelder med skole-

klubb for dem som skal begynne på skolen. Overgangslæreren deltar, sammen med lærerne som skal ha første trinn. Dermed vet alle skolestartere hvem Johanna er, når de begynner om høsten.

– Hun innebærer en trygghet for både elever og foreldre, spesielt den første tiden, sier inspektør Hilde Holter.

Overgangslæreren opplever at mange foreldre henvender seg til henne.

– Det er nok lettere å henvende seg til noen en kjenner fra før.

Leken inn i skolen

Noe av det overgangslæreren sørger for, er at det blir mer lek i skolen.

– De trenger å leke. Jeg tar med meg erfaringene jeg har som barnehagelærer og bringer dem inn i skolen. Vi ser barn på en litt annen måte enn

lærerne. Jeg lærer imidlertid masse av lærerne og hvordan de jobber.

– Hvordan ble du mottatt av kollegaene på skolen?

– Hagalokka skole er et spesielt godt sted å være, og jeg ble veldig godt tatt imot. De setter stor pris på det jeg har å tilføre og på min kompetanse, sier overgangslærer Johanna Lien.

● Årsplan for «Levende skule»:

Alle klassene har sin årsplan i forbindelse med «Levende skule». Her er noen eksempler:

1. klasse: Høste korn, dra på fisketur, følge killingene, legge poteter til groing og sette dem.

2. klasse: Plukke poteter, lage potetstappe og potetkaker på skolekjøkkenet, følge et epletre gjennom året.

3. klasse: Følge sauene gjennom året, være med på lamming, bruke ull i formingsaktiviteter. Plukke epler, presse saft og lage eplekake. Oppgaver i skolehagen.

4. klasse: Lage fårikål, lage fuglekasse, bli kjent med arbeidshesten.

5. klasse: Rydde i kulturlandskapet, se på geitens rolle der, avle opp planter, lage kompost i hagen, gjøre oppgaver i skolehagen.

6. klasse: Melkedyr og melkeforedling, lage yoghurt og kinne smør, høste bær og frukt og lage saft og syltetøy.

7. klasse: Fisketur, hogge ved til bål og annet bruk, legge opp ny kompost.

8. klasse: Sykkeltur fra Finse til Flåm, bli kjent med næringslivet i kommunen, bli bevisst egne interesser og egenskaper, undervisning om og fottur i verdensarvområdet.

9. klasse: Fra jord til bord i mat og helse, foturer i kommunen, få praktisk kunnskap om hvordan en bedrift fungerer, lære om kraftutbygging og produksjon av elektrisk kraft.

10. klasse: Eget opplegg for at elevene skal bli best mulig rustet til å ta sitt eget utdanningsvalg. Hospitering i videregående skole og arbeidspraksis.

Dyrking av grønnsaker står på timeplanen hos femteklassingene på Aurland barne- og ungdomsskule. Her har de praktisert «levande skule» siden starten for 20 år siden.

TEKST OG FOTO Kari Kløvstad

– Kan jeg spise denne?

Henrik Hagan Loftesnes har fått lov til å knipe av en knall oransje blomkarseblomst og er i ferd med å putte den i munnen.

Hagebrukslærer Monica Gjesdal Larsen hos Sogn Jord- og Hagebruksskule nikker.

– Hvordan synes du den smaker?

– Godt! Kan jeg ta en til?

Jord- og hagebruksskolen i Aurland i Sogn og Fjordane er nærmeste nabo til barne- og ungdomsskolen i bygda. Sammen sørger de for at

Hagebrukslærer Monica Gjesdal Larsen har vært femteklassingenes faste kontaktperson når de har dyrket sine egne planter. Elevene er fra venstre: Noah Andreas Sleire, Henrik Hagan Loftesnes, Jøran Julusmoen Bakk, Maja Turlid, Fredrika Hindriks, Eirín Ryum Marsh, Celina Øyum, Emil Aas og Isak Tokvam. De har med kontaktlærer Monica Hartveit.

Bildet til venstre:

Elevene blir oppfordret til å smake på de spiselige blomstene, og her er det Henrik Hagan Loftesnes som tar seg en jafs med blomkarse.

rer

Henrik og de andre 139 elevene får smaken på mer enn blomster. Med «ein levande skule», er det praktisk undervisning hele året.

Prosjektet ble opprinnelig startet som et fireårig program ved Universitetet for Miljø og Biovitenskap (NMBU) i Ås i 1996. Hensikten var å gi barn innsikt i matens vei fra jord til bord ved å delta aktivt. Prosjektet ble støttet av det daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, og det skulle utvikle eksempler på hvordan viktige mål i læreplanen kan oppfylles ved å bruke gård

og hage som læringsarena.

– Vi hadde pilotskoler over hele landet. De hadde skolehager og brukte gården som et sted å lære, sier Aksel Hugo.

Han tok doktorgrad i pedagogikk på NMBU på 1990-tallet og var prosjektleder for «Levende skule». I dag er han rektor ved Sogn Jord- og Hagebruksskule, og kan følge utviklingen videre. De åtte gårdene som var med fra starten er blitt mange flere, lærere kurses og totalt teller de i dag mer enn 300 skolehager rundt om i Norge.

– Skolen i dag blir mer og mer teoretisk, mens oppveksten til barna blir mindre og mindre praktisk. Det er få autentiske læringsarenaer, og det blir lite virkelighetskontakt, fastslår Hugo.

Fra frø til planter

Femteklassingene ved Aurland barne- og ungdomsskule er godt kjent i det store drivhuset på Sogn Jord- og Hagebruksskule. Her har de vært på faste besøk siden januar, og de har hatt sin egen avdeling med planter de har avlet. Nå er det bare >

Femteklassingene hadde sau på timeplanen for to år siden, men de synes fortsatt det er hyggelig å besøke sauefjøset på Sogn Jord- og Hagebruksskule. Det er Henrik Hagan Loftesnes som står nærmest.

Noah Andreas Sleire og Emil Aas steller godt med tomatene og sørger for at de får vann.

noen få igjen, som er spart til skolehagen.

– Hvordan gikk salget? spør hagebrukslærer Monica Gjesdal Larsen, som har tatt seg av undervisningen.

For noen dager siden sto elevene i sentrum av Aurland med sitt eget gartneriutvalg. I forkant hadde de måttet ta seg av markedsføringen og bestemt hvor mye plantene skulle koste for at det skulle bli fortjeneste.

– Tomatplantene var veldig populære. Det ble helt tomt, så vi kunne hatt flere. Lavendelen gikk også fort, og mange ville ha urter som dill, timian og oregano, oppsummerer en av dem.

– Da må vi notere oss hva vi skal dyrke mer av til neste år, sier Gjesdal Larsen.

Elevene sørger for at de tomatplantene som skal i skolehagen, får godt med vann, og hagebrukslæreren vil at de gjerne skal smake på noen blomster.

– Det har vært moro å smake på de forskjellige frøene også, og vi har fulgt med og sett hvordan de spirer og plantene vokser, forteller Noah Andreas Sleire.

– Og så var det mye jobb å prikle alle de små plantene, tilføyer Maja Turlid.

Selv om de fleste grønnsak- og blomsterplantene er solgt, er ikke jobben over. Nå venter matematikktimen, der alle pengene skal telles nøyaktig, og summen deles på tre. Hver av skolene får sin del, mens den siste tredjedelen går i klassekassen.

Det er en liten baktanke med at det er femteklassingene som sørger for planter i skolehagen. Når de kommer i sjette over sommeren, kan de høste avlingen og bruke råvarene i mat- og helsetimen.

– Dette er et godt grunnlag for et sunt og næringsrikt kosthold, sier rektor Ingrid Steine Bortne, som kjenner godt til gårdsdrift. Hjemme har hun og mannen 90 sauer, og alle lammene som ble født rett før sommeren.

Inspektør Kari Johnsen (til venstre) og rektor Ingrid Steine Bortne ser bare fordeler ved å være en del av «levande skule». Kari har vært med siden starten for 20 år siden.

Årshjulet snurrer

På Aurland barne- og ungdomsskule er «levande skule» godt innarbeidet, og det er tett mellom punktene på årshjulet, som nå har fått betegnelsen entreprenørskapsplan.

Kari Johnsen, som i dag er inspektør ved skolen, har vært aktivt med siden starten.

– Jeg var lærer og en av fotfolket. Det er spennende å drive variert og praktisk undervisning, og dette ligger hjertet mitt nær.

– Det er mye det må settes av tid til i en skolehverdag. Hvordan har det vært å tilpasse «levande skule» til læreplanen?

– Dette er læreplanen. Jeg var leder for den nasjonale læreplanen i naturfag, og da vi startet «levande skule», var undervisningen nært knyttet til denne, forklarer Johnsen, som får støtte av rektor.

– Ingen av lærerne sier at de har det for travelt, og dette er en god metode å jobbe etter.

Innfallsporten har vært jord- og hagebruksskolen. Samarbeidet var ønsket fra begge parter, og det er viktig å se de mulighetene som finnes, sier hun.

Fordelen med en fast plan er at den ikke krever

all verdens energi. Samtidig skjer det endringer hele tiden.

– Dette er en levende plan, som vi evaluerer hvert år. Nå får jord- og hagebruksskolen nytt ysteri, og da kommer dette inn som eget punkt. På den annen side har de ikke gjeess lenger, så det opplegget forsvant.

Blir Aurland-ambassadører

Skolen har også flere samarbeidspartnere. Aurland Fjellstyre tar med klasser på fisketur, og Nærøyfjorden Verdensarvpark har tilbud til de eldre elevene.

– Vi begynner undervisningen i det nære, og utvider etter hvert. Nå er også ungdomsskolen kommet med, og dette er blitt viktig for å gi dem identitet til bygda, sier rektor Ingrid Steine Bortne.

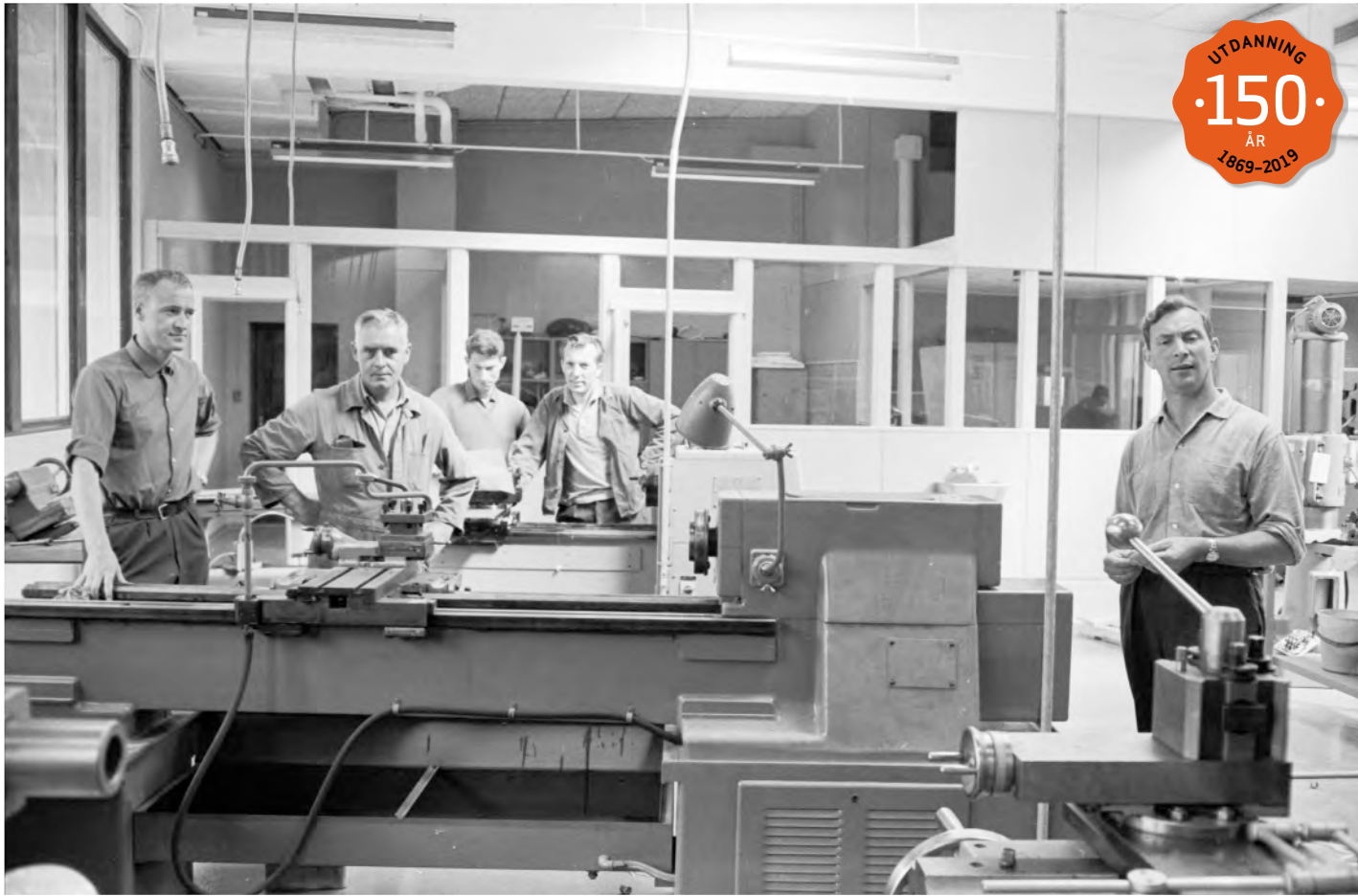
Hun har selv vært elev på skolen, og har to døtre her i dag, så hun kjenner skolelivet fra flere vinkler.

I åttendeklasse er elevene ute fra skolen i tre uker.

– Elevene sitter så mye stille til vanlig, men nå er de ute for å se hva Aurland har å by på. De sykler Rallarveien, går Aurlandsdalen, er på fjordsafari med RIB-båt og tar Flåmsbanen. Under dette opplegget blir de også kjent med turistnæringen og får høre hvordan det er å skape bedrift i egen kommune. En av ringvirkningene er at elevene får kjennskap til arbeidsplasser som har skrikende behov for arbeidskraft i turistsesongen, sier rektoren.

Ungdomsskoleelevene kommer fra hele kommunen, og de er nysgjerrige på hva som skjer. Kunnskapen er med på å gjøre dem stolte av hjemstedet.

– Vi vil jo at elevene skal komme ut med ei totalpakke og kunne se tilbake på en oppvekst med gode verdier og mye kunnskap, sier Ingrid Steine Bortne.

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skule og
barnehage.

Velsmurde og klare til eit nytt skuleår

August 1970: Dreie- og fresemaskinene er flytta frå det gyngande tregolvvet på Heimevernshuset til solid betongunderlag, og skulen har dessutan mellom anna kjøpt inn nye Colchester dreiebenkar frå England.

No står dei klare til å verte tekne i bruk av ferske grunnkurselevar på maskin- og mekanikarlinja i det flunkande nye bygget til Eigersund yrkesskule i Rogaland.

Børre Berge, som står heilt til venstre på biletet, var òg ny på skulen, etter fem år som lærar i Mosjøen.

– Eg hugsar vi hadde 14 elevar, og dei var svært villige til å lære og arbeide. Dei var greie å ha med å gjere; det var ingen sjau korkje med dei eller foreldra, seier Berge til Utdanning.

Det første undervisningsåret hans ved skulen vart ikkje det siste. Børre Berge heldt fram i 37 år, til han gjekk av med pensjon i 2007. Dei andre lærarane på biletet er Olaf Berrefjord, Jørgen Olsen Herstal, Jørgen Iversen og Thor Salvesen.

FOTO ALF FAGERHEIM/EIGERSUND FOLKEMUSEUM TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

Bøker

 Aktuell bok
OMTALT AV Ole Kallelid

Praksisnært om norsk skole i endring

Profesjonsrettet pedagogikk

Anne Nevøy og
Lars Helle (red.)
Gyldendal Norsk
Forlag 2019
200 sider

I en antologi om inkluderende og profesjonsrettet pedagogikk tar åtte skoleforskere opp ulike sider ved undervisningen i grunnskolen.

Utgangspunktet for artiklene er rammeplanen for den nye grunnskolelærerutdanningen, GLU, som er blitt endret fra en fireårig bachelorutdanning til en femårig masterutdanning. Bokas målgruppe er ifølge baksideteksten både lærere, lærerstudenter, skoleledere og utdanningsforskere.

Etter innledningskapitlet, som er skrevet i fellesskap av de to redaktørene, Anne Nevøy og Lars Helle, belyser Nevøy skolens mandat og virksomhet. Hun reiser grunnleggende spørsmål ved hva vi vil med skolen. Denne problemstillingen blir drøftet ved å følge historiske utviklingslinjer i det norske skolevesenet og ved å vise til en rekke studier fra inn- og utland.

Undervisning på ungdomstrinnet er casene for kapitlene til Stein Erik Ohna og Nina Helgevold. Mens Ohna studerer den sosiale interaksjonen i en norsktime i niende klasse, følger Helgevold en dobbelttime i samfunnsfag på samme trinn. I en artikkel om konteksten som enhver undervisningssituasjon foregår i, understreker Lars Helle at det i elevenes eget lokalmiljø ligger et ubrukt potensial for inkluderende undervisning.

Boka omhandler blant annet hvordan samtaler om læring kan fremme aktivitet og ledelse. **ILLUSTRASJON** TONE LILENG

I likhet med de foregående forskerne undersøker Hans Erik Bugge hvordan samtaler om læring kan fremme aktivitet og deltakelse. Bugge knytter ikke eksemplene til spesielle skoletrinn, men ser på læring generelt, og da i første rekke i språkfag. Den metakognitive læringsprosessen blir i teksten knyttet til begrepet «transformability».

Tilrettelegging for elevenes helhetlige læring er også tema for Jorunn Thortveits artikkel om estetiske fag. Thortveit viser hvordan elever kan utforske ulike innholdselementer ved å oppleve, skape og vurdere estetiske uttrykk. Bakteppet er en nedgang i slike uttrykksformer de siste tiårene. Artikkelforfatteren argumenter for at estetiske uttrykk for framtiden bør inngå i alle skolefag.

De to siste kapitlene i antologien handler om henholdsvis foreldresamarbeid og profesjonsfellesskap. Marieke Bruin diskuterer hvordan samarbeidet mellom hjem og skole kan organiseres slik at dette oppleves som meningsfullt for både foreldre og lærere. Profesjonsfellesskap er tema for Mette Hvalbys artikkel. Hun undersøker hvordan arbeid i didaktikkgrupper kan styrke lærerstudenters didaktiske tenkning.

Antologien gir varierte og interessante innblikk i skolehverdagen, og artiklene inneholder tankevekkende refleksjoner omkring undervisning og læring. Tekstene står hver for seg støtt på egne bein, og fraværet av en tydelig rød tråd i artikkelsamlingen oppveies langt på vei av en utfyllende og god innledning ved redaktørene.

Generalsekreterare i Nordiska Lärarorganisationers Samråd, NLS

NLS är en sammanslutning av lärarorganisationer i Norden. Lärarorganisationerna representerar lärare från för-, grund-, gymnasieskola och högskola/universitet. NLS är ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte över nationsgränserna mellan medlemsorganisationerna. En av huvuduppgifterna för NLS är att främja såväl den pedagogiska som skolans utveckling inom utbildningsområdet och att verka för att höja lärarnas status i samhället.

Vi söker nu en efterträdare med tillträde under våren 2020 då vår generalsekreterare går i pension i slutet av våren 2020.

Uppdrag

Generalsekreteraren ansvarar för att

- i samråd med ordförandelandet planera, förbereda och genomföra möten för medlemsorganisationernas företrädare
- stödja erfarenhetsutbytet mellan medlemsorganisationerna
- utarbeta beslutsunderlag och rapporter till NLS styrelse såsom budget, verksamhetsplan och verksamhetsberättelse
- representera NLS i förhållande till andra nordiska organ (Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet, NFS etc)
- driva och utveckla NLS arbete och verksamhet samt bidra till att fler lärarorganisationer blir medlemmar i NLS

Beskrivning

Rollen som generalsekreterare innebär ett stort ansvar att hålla ihop medlemsorganisationerna genom att arrangera välplanerade sammankomster för olika representanter från medlemsorganisationerna t ex studenter, olika yrkesgrupper inom förbunden, styrelsen mfl. Tjänsten innebär ca 60-70 resdagar om året inom Norden då generalsekreteraren förväntas delta på alla NLS-sammankomster som arrangeras samt regelbundna besök i medlemsorganisationerna.

Generalsekreteraren är underställd NLS styrelse och den största medlemsorganisationens kanslichef fungerar som arbetsgivarrepresentant.

Nationsplaceringen av NLS kansli bygger i första hand på generalsekreterarens hemvist, men är också en fråga för det/de förbund i landet som blir berörda.

Vi förväntar oss att du har

- en lärarbakgrund alternativt erfarenhet från skola- eller utbildningsverksamhet
- relevant högskole- eller universitetsutbildning
- erfarenhet av politiskt styrda organisationer och gärna från intresseorganisationer
- chefs- och ledarerfarenhet
- ska kunna svenska (danska, norska) på modersmålsnivå i både skrift och tal och det är positivt med kunskaper i finska, färöiska, grönländska och isländska samt flytande kunskaper i engelska

Ansökningsbrev och CV skickas digitalt genom Lärarförbundets rekryteringssystem (<https://candidate.hr-manager.net/ApplicationInit.aspx?cid=209&ProjectId=181850&MediaId=5>) och skall vara inne senast den 2 september.

För mer information:

NLS hemsida: <https://nls.info/>

Kontaktpersoner:

Sixten Frixon, Lärarförbundet: sixten.frixon@lararforbundet.se

Bo Holmsgaard, DLF: bho@dlf.org

Anders Rusk, OAJ: anders.rusk@oaj.fi

Hva er en normalelev?

Jan Jørgen Skartveit
lærer
FOTO: PRIVAT

Det er et skrikende behov for flere spesialpedagoger i felten, der de kan bruke sin kompetanse til å tilpasse undervisning ansikt til ansikt med elevene som sliter.

Simon Malkenes har rettet oppmerksomheten mot dysfunksjonelle sider ved rektorkontraktene og en del andre problematiske sider ved Astrid Søgnsens styre av Oslo-skolen. De fleste vil være enige om at hun satt som leder for lenge. Et av de viktigste temaene fra striden rundt Malkenes-saken er fortsatt like aktuelt, hva er en «normalelev»?

Utdanningsbyrået i Oslo, Inga Marte Torkildsen, har uten tvil et genuint engasjement for de aller svakeste i samfunnet, og for likeverd. Torkildsen hevder det rødgrønne byrået har målsetninger om økt tillit og handlingsrom i Oslo-skolen. I så fall må hun og hennes nyansatte utdanningsdirektør også forholde seg til dilemmaet: Hva er en normalelev?

Å stå alene foran en klasse med barn og ungdommer er både krevende og givende. Med få unntak er det ingen som velger et yrke som lærer med mindre de er glad i barn og ungdom, og trives sammen med dem. Skolegang er obligatorisk i Norge, i realiteten ikke bare grunnskole, men også yrkesfag/videregående skole. Siden alle skal med, er det en liten del av elevene som ikke finner seg til rette og utvikler atferdsproblemer. I Oslo er det tre spesialskoler på videregående nivå, med lange ventelister. Atferdsproblemene representerer store utfordringer for lærerne, uansett hva slags ord og begreper man bruker for å beskrive atferd fra de som ikke finner seg til rette i skolen.

En av bærebjelkene i Søgnsens langvarige styre av Oslo-skolen var grunntanken om at alle elever er normalelever. Den tidligere utdanningsdirektøren fryktet åpenbart at lærere kunne la det gå inflasjon i hvilke elever de anså uegnet for klassen. Eksperimentering med tilpassete former for undervisning for utagerende elever utenfor vanlig klasserom, skal ha blitt motarbeidet innenfor et styringssystem en viserektor en gang nevnte for meg, som «suksessoppskriften ved å holde læreren i stram løpestring».

Søgnsen tillot ikke lærere definisjonsmakt hva gjelder å kategorisere skolens mest krevende elever som så grenseoverskridende i deres atferd at de ikke kunne være i klasserommet. Dette har ført til at lærere har strukket seg langt for å makte å inkludere enhver vanskelig elev i klasserommet.

Det er bra. Men de negative sidene omfatter reduserte læringskurver, samt redusert sosial og personlig trygghet og utvikling, for de andre elevene i klasserommet. Malkenes-sakens «haiku-dikt» handlet ikke bare om ytringsfrihet og opplevelser av krenkelse, men også om dette.

Utdanningsbyrået vil nå erstatte både den stramme løpestringen og Søgnsens bærebjelke med tillit og handlingsrom for lærere. Det er bra. Men hva slags regime for læreres håndtering av problematferd ser Torkildsen for seg? Betyr økt tillit og handlingsrom frie tøyler ved den enkelte skole til å eksperimentere med bruk av ressurser til spesialundervisning?

Professor i pedagogikk Thomas Nordahl har tatt til orde for å fjerne lovfestet rett til spesialundervisning. Spesialpedagogene sitter på sine kontorer og skriver grundige rapporter i tråd med lovverk og kontrollrutiner, mens ufaglærte assistenter gjennomfører mye av spesialundervisningen. Ufaglærte assistenter har neppe tid til å lese de grundige rapportene.

Det er et skrikende behov for flere spesialpedagoger i felten, der de kan bruke sin kompetanse til å tilpasse undervisning ansikt til ansikt med elevene som sliter. Har Nordahl rett i at lovgivningen binder spesialpedagogene opp i papir- og kontrollarbeid på en uhensiktsmessig måte?

En del lærere frykter at å fjerne lovfestet rett til spesialundervisning vil få økonomisk presset skoleadministrasjoner til å fjerne spesialundervisning på skoler der den fungerer godt. Uklare målsetninger om tillit og handlingsrom fra skolebyrået kan i verste fall utvikle seg til uklare ansvarsforhold rundt de mest sårbare og vanskeligstilte elevene i skolen.

Min mening er at en del utagerende elever utvilsomt ville dratt større nytte av spesialklasser på spesialskoler. Særlig hvis spesialistprofesjonene brukte sin hardt tiltrengte kompetanse i felt – i stedet for på kontoret. Jeg har i likhet med mange andre sett filmen «Bastøy». Men må spesialskoler av i dag se slik ut? Er det utenkelig at vi i dag med alle våre høyt kvalifiserte spesialistutdannelser ikke skulle lykkes bedre med det man i fortiden ikke lyktes like godt med?

«En del utagerende elever ville utvilsomt dratt større nytte av spesialklasser på spesialskoler. Særlig hvis spesialistprofesjonene brukte sin hardt tiltrengte kompetanse i felt – i stedet for på kontoret.»

10 mål for en god økonomiopplæring

De nye læreplanene skal innføres fra høsten 2020.
Men hva mener vi de unge bør lære om personlig økonomi?

Nå skal det satses på opplæring i personlig økonomi i skolen. Kunnskapsminister Jan Tore Sanner har ved flere anledninger bekreftet hvor viktig det er å lære om personlig økonomi, senest i Budstikka 16.5.2019:

(...) Det er viktig at elevene lærer om personlig økonomi, fordi skolen skal styrke elevene til å håndtere livet utenfor skolen. Det at elevene lærer inntektsside og utgiftsside i sitt eget budsjett. Så personlig økonomi kommer nå sterkere inn i skolen, det har vært etterlyst av mange, ikke minst fra elevene selv (...)

Dette er positivt, og Finans Norge støtter dette. Vi har lenge arbeidet for at elevene skal få mer systematisk opplæring i personlig økonomi.

Krevende mål

Det siste utkastet til læreplan er ambisiøst, og det kan bli krevende å gjennomføre. Et av målene er at det skal bli mer dybdelæring i skolen, men timetallet i fagene skal ikke økes. Samtidig er det veldig mange kompetansemål som skal nås.

Personlig økonomi skal inn i det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring, med kompetansemål i matematikk på flere trinn, i samfunnsfag og samfunnskunnskap. Temaet passer også inn i målene til fagene utdanningsvalg og KRLE (kristendom, religion, livssyn og etikk).

Kompetansemålene i samfunnsfag handler mye om å kunne «reflektere, vurdere og drøfte», og i matematikk skal elevene få «hjelp til å ta ansvarlige livsvalg ved blant annet å vurdere, planlegge, tolke, formulere og løse problemer.»

Se til Portugal!

Men hvordan skal vi konkretisere innholdet i personlig økonomi? Hva vil vi at de unge skal lære om temaet?

Vi har kartlagt hvordan personlig økonomi er integrert i læreplanene i flere andre land. Kartleggingen viser at det er stor variasjon i innhold og hvor konkret læreplanene utformes. Vi vil særlig trekke frem Portugal, der utdanningsmyndighetene har gjort et grundig arbeid i å fastsette hva som skal være kjernekompetanser i opplæringen i personlig økonomi gjennom hele livsløpet, fra barnehage via skole og til voksenopplæring. Det er satt opp sju hovedpunkter som skal inngå i opplæringen, og alle er tilpasset alder med en naturlig progresjon gjennom utdanningsløpet og livsfase:

- 1) Budsjett, planlegging og styring
- 2) Det finansielle system og basisprodukter
- 3) Lån og forsikring
- 4) Sparing med ulike sparemaal, investering
- 5) Kreditt
- 6) Etikk og sosialt ansvar
- 7) Rettigheter og plikter i finans, forebygging av svindel.

Tar vi utgangspunkt i de sju punktene fra Portugal og knytter dem til det kunnskapsminister Sanner har satt som mål om at skolen skal styrke elevenes evne til livsmestring, har vi satt opp ti mål som vi mener bør legges til grunn for en god økonomiopplæring:

- 1) Å kunne styre og planlegge økonomien og kjenne til økonomiske konsekvenser av de valgene man foretar
- 2) Å forstå betydningen av å spare og hvorfor det er nødvendig å spare til egen bolig
- 3) Å forstå konsekvensene av å ta opp lån og hva det innebærer å skrive under på et lånetilbud, både forbrukslån og boliglån
- 4) Å forstå ulike begreper som for eksempel rente, rentesrente, inflasjon og det grunnleggende om skattesystemet
- 5) Å forstå at ulike investeringer kan

ha ulik risiko og hvordan man kan spre risikoen

6) Å reflektere over hvordan man kan hindre økonomiske problemer, å ha kunnskap om konsekvenser av å ikke gjøre opp for seg og om betalingsanmerkninger

7) Å kunne gjøre rede for hvilke rettigheter man har i og utenfor arbeidsmarkedet

8) Å forstå hvorfor man bør forsikre seg og vurdere hvilke forsikringer man bør ha i ulike situasjoner

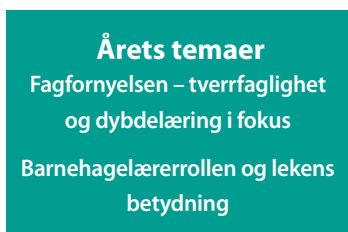
9) Å reflektere over hvordan reklame og markedsføring påvirker våre øko-

Hilde E. Johansen
fagsjef i Finans Norge
FOTO FINANS NORGE

nomiske valg og vårt forbruksmønster
10) Å kjenne til at det er rettigheter og plikter knyttet til finansielle tjenester, og vite hvordan man kan beskytte seg mot svindel i finans.

Finansnæringen har lang erfaring i å gi opplæring i personlig økonomi og blir gjerne med i det videre arbeidet med å fylle fagplanene med relevant innhold.

Arrangører

Samarbeidspartnere

Meld deg på www.settdagene.com

Opptak til lærerutdanning i et valgår

● **Karl Øyvind Jordell**
professor emeritus,
Universitetet i Oslo
FOTO: INGER JORDELL

I småkommuner i Finnmark har enkelte skoler opp mot halvparten ufaglærte lærere. Denne situasjonen kan bare løses ved å kombinere justerte opptakskrav med en lærernorm for utkantene.

Statssekretær Julie Remen (H) hevdet i Aftenposten 12. juni at søkningen til lærerutdanning har holdt seg i år. Det var ikke korrekt da, og er ikke korrekt nå. For de tre ordinære typer lærerutdanning, for trinn 1–7, trinn 5–10 og lektorutdanning, var det nedgang i antall førstevalgsøkere, på henholdsvis 1, 4 og 5 prosent. Etter hovedopptaket vet vi mer om hvordan dette har slått ut.

Grunnskolelærerutdanning 5.–10. trinn (GLU 5–10)

I de fem foregående år (2014–2018) har man alltid fylt opp studieplassene på GLU 5–10. Egentlig har man overoppfylt dem, fordi det i alle år er tatt opp flere studenter enn antall studieplasser, såkalt overbooking. Tydeligst var dette 2015, året før man innførte kravet om 4 i matematikk, da tok man opp tilsvarende 110 prosent kvalifiserte førstevalgsøkere til studieplassene.

Regner man med referanse til alle tilbud som er sendt ut, og altså inkluderer tilbud gitt til studenter som ikke hadde angjeldende studium som sitt førstevalg, har overbookingen alltid vært massiv: I fjor sendte man ut 2324 tilbud til 1613 plasser, en overbooking på 44 prosent. I år er det totale tilbud er 2218 til 1675 plasser, som gir en overbooking på 32 prosent, altså en betydelig nedgang, som indikerer

problemer. Hadde man oppgitt hvor mange tilbud som er gitt til førstevalgsøkere, er det vel fare for at dette tilbudstallet for første gang ville ligget under antall studieplasser. Det kan være grunnen til at man i år har kuttet denne opplysningen.

Grunnskolelærerutdanning 1.–7. trinn (GLU 1–7)

Vurderingen av tallene for GLU 1.–7. i den samme femårsperioden er mer komplisert, fordi man her har kuttet antall studieplasser, fra 1645 i 2014, til 1450 i 2018, altså et kutt på snaue 200, tilsvarende 12 prosent, riktignok justert opp til 1537 i år. Det er vanskelig å se noen annen grunn enn at man ønsker tallene skal se bedre ut; det har lenge vært kjent at lærermangelen primært vil ramme småskolen.

For å få et mer realistisk bilde har jeg derfor regnet antall tilbud til førstevalgsøkere som prosent av gjennomsnittstallet av studieplasser for perioden 2014–2016, som er 1612. I 2014 tok man da opp 85 prosent av 1612. I 2015, året før mattekrevet på 4, var søkningen så god at man tok opp 92 prosent. Så synker opptaksprosenten: I perioden 2016–2018 tok man opp hhv 80, 81 og 82 prosent av 1612. (Tallene ser altså penere ut dersom man regner opptaket i prosent av det reduserte antall studieplasser i disse årene, da er prosenttallene hhv 81, 86 og 91. Men det blir ikke flere lærere av pene tall.)

I år har man heller ikke for denne gruppen oppgitt hvor mange førstevalgsøkere som har fått tilbud. Det totale antall tilbud, sett i relasjon til antall studieplasser, er omtrent det samme i år som i fjor; overbookingen i år er på 28 prosent, i fjor var den på 29 prosent.

Nord-Norge

Ved de nordnorske 1.–7.-utdanningene er der en vesentlig forbedring i forhold til i fjor på Nesna, fra 17 til 22 tilbud til 30 plasser, en forbedring på 29 prosent. I Bodø er der en marginal forbedring, det er sendt ett tilbud mer enn i fjor. I Alta, hvor man i fjor endte opp med åtte studenter som møtte fram, er det merkbart nedgang, fra 23 til 17 tilbud til 25 plasser, det indikerer at ca. seks studenter vil møte fram i Alta. I Tromsø er antall tilbud sunket fra 92 til 69, på tross av at man har økt antall studieplasser fra 40 til 60. I fjor overbooket man altså med 130 prosent; i år kan man bare overbooke med 15 prosent. Det spørs om man da klarer å fylle opp plassene. Situasjonen i Nord-Norge blir dermed

dystre og dystre. Det gjør den også dersom man ser på lærerdekningen.

Lærerdekningen i Nord-Norge

Selv om antallet lærere i kongeriket som helhet har økt med ca. 1000 i hvert av de siste tre årene, har antall ufaglærte i småskolen i Finnmark økt sterkt, fra ca. 7 prosent i perioden fram til og med 2015, til ca. 13 prosent i 2018, altså nesten en dobling; prosenttallet for 2018 er to og en halv ganger så høyt som det tilsvarende tallet for landet som helhet (ca 5 prosent). Utkanter i Finnmark er antagelig dårligere stilt enn andre utkanter, men problemene er ikke begrenset til Finnmark. Og fylkestall formidler bare en halvsannhet – i mange småkommuner er situasjonen langt verre, og utenfor kommunesentrene kan den være dramatisk, med skoler som kan ha opp mot halvparten ufaglærte.

Tiltak – justerte opptakskrav

Situasjonen ved utkantaskoler kan bare løses ved å kombinere justerte opptakskrav med en lærernorm for utkantene, og eventuelt også en ordning med fortrinn for lærere som jobber i utkanter.

Kravet om 4 i matematikk har ikke flertall i Stortinget, og er bare opprettholdt som følge av at KrF skulle ha gjennom lærernormen – som altså langt på vei var unødvendig, siden bestanden av lærere økte også de to foregående år, uten noen norm.

Kravet om 3,5 i snitt må justeres med et par tideler, dels for å bøte på den lærermangel vi allerede har, dels fordi man ikke vil produsere GLU-lærere i 2021; da skriver studentene på masteroppgave. Dette kravet vil i sin tur medføre at færre fullfører utdanningen – det har man allerede sett tegn til på Island og i Finland, hvor man har erfaringer med femårige masterutdanninger.

Tiltak – lønn og fortrinnsrett

En lærernorm for utkantene kan bestå i at skoler hvor andelen ufaglærte overstiger f.eks. 20 prosent, får for eksempel 20 prosent høyere lønn det første året, stigende til for eksempel 60 prosent etter fem år. Hvis man så også får til en ordning der lærere som har tjenestegjort på utkantaskoler, kan få fortrinn til stillinger i inntil tre kommuner i mer sentrale strøk, som de selv velger ut, ville man ha et lite arsenal av tiltak som kunne avhjelpe situasjonen.

Studieplassene i år kan fylles opp ved suppleringsopptaket

De sistnevnte tiltakene kan vel ikke iverksettes i en håndvending. Men man bør allerede innen suppleringsopptaket på sensommeren bestemme seg for å fylle opp studieplassene på lærerutdanningene, selv om noen få av de nye studentene vil ha 3 i matematikk, og noen vil ha ned mot 3,3 i snitt. Det er nemlig ikke mulig å dokumentere forskjeller mellom lærere med en differanse på 0,2 i gjennomsnittskarakter fra videregående skole. Og slike lærere er uansett å foretrekke fremfor ufaglærte.

Hva angår opptak skjer det noe på andre fronter: Alle opptaksregler skal vurderes, det bør vel også omfatte opptaksregler til lærerutdanning. Og

halvstuderte lærere skal få et eget opplegg der de kan slutføre utdanningen – kanskje vil man for denne gruppen lempe på de ordinære opptakskravene; de startet tross alt på lærerutdanning under mildere regimer.

Sannheten ofres i symbolpolitikken

Men jeg frykter at i et valgår er symbolpolitikk – høye krav ved opptak – viktigere enn hensynet til småskolelever i utkantene. Der er det ikke så mange stemmer å hente, heller.

Og i et valgår kan man vel frykte at departementet fortsatt vil balansere på eller over grensen til det sannferdige. Det er nemlig ikke direkte usant at søkningen til lærerutdanning har holdt seg, slik statssekretæren hevdet. Økningen i søk-

ning til barnehagelærerutdanning er på hele 7 prosent; dette gjør at den totale søkning til lærerutdanning faktisk økte – med en prosent. Men alle – med mulig forbehold for statssekretæren – er jo klar over at barnehagelærere ikke uten videre kan jobbe i skolen. De har verken 4 i matte, eller 3,5 i snitt, men søker altså lærerutdanning for de helt små, fordi de ikke tilfredsstiller kravene for å bli småskolelærere. Det hadde vært bedre for alle (unntatt regjeringen?) om noen av dem hadde sluppet til i småskolen, i Finnmark, eller andre steder.

Dette innlegget er opprinnelig publisert i nettavisen Khrono 23.07.19

sove
Aktivt og levende utemiljø

Gjør som flere skoler i Drammen, la barna oppleve lek og aktivitet i bestselgeren Thorium!

sove.no

Nordisk pensjonisttreff 2019:

Forbrødring ved storhavet

Hans Marschhäuser
medlem av det sentrale
pensjonistrådet i
Utdanningsforbundet
FOTO LISBET JERE

I år var det pensjonistene i den færøyske lærerorganisasjonen, Føroya Lærarafelag, som arrangerte Nordisk pensjonisttreff. Disse årvisse treffene går på rundgang mellom Nordens lærerpensjonistgrupper.

Færøyene – eller Føroyar, som øyene heter på færøysk – er et svært interessant område for oss som kommer fra Norge. Selv om øygruppen er full av fjell, bakker og fjorder, er vegetasjonen enkel og ensformig, med brune og grå fjell med sine basaltrender i terrasser over de bratte og endeløse gressgangene. Sauer med lam beitet langs veiene og i de bratte bakkene da deltakerne på pensjonisttreffet reiste rundt på de innlagte utfluktene. Vi kjenner uttrykket «å te seg som en saueflokk» – et uttrykk som ikke gjelder på Færøyene. Der går sauene stort sett enkeltvis med sine lam.

Apropos utflukter, så må det nevnes at øyene de senere årene har fått et flott veinett med mange tunneler. Dette har knyttet flere av øyene sammen, og kanskje færøyingene kan stoppe flukten til Torshavn på denne måten. Vi var i flere bygder der innbyggertallet var to–fem personer.

Utfluktene gikk til interessante steder som hadde historisk eller annen kulturell interesse. Her kan nevnes Kalsoy, en øy med fergeforbindelse til Klaksvik, og med et svært lite innbyggertall. I Klaksvik (Borðoy), øyenes nest største by, spanderte kommunen lunsj på oss, og ordføreren ønsket hver enkelt velkommen. Ellers gikk en av utfluktene til det kjente kirkestedet Kirkebo. I Torshavn besøkte vi Nordens Hus, Nasjonalmuseet og Kunstmuseet. Torshavn kommune spanderte for øvrig også lunsj på oss en av dagene. Dette skjedde på hotellet vi bodde på,

Lærerpensjonistene var blant annet på besøk i bygda Sydradalur, som i dag bare har fire innbyggere. Her er de ved minnesteinen over fiskere som druknet på havet.
FOTO HANS MARSCHHÄUSER

Hotell Hafnia, like ved østre havn (Eystaravág).

Fredag 7. juni var det «Festnatt» i byen. Bodø Domkor holdt konsert i Domkirken om kvelden, og flere av deltakerne på pensjonisttreffet benyttet anledningen til å høre dette gode koret. Det som var litt morsomt i den sammenhengen, var at vi greide å få koret til å komme til vår festmiddag kvelden etter og synte to sanger. Det var et særs populært innslag.

Men de nordiske pensjonisttreffene har etter hvert også fått et faglig innhold. En formiddagsøkt inneholdt en orientering om lønns- og pensjonsforhold på Færøyene.

Deltakerne fra Norge – ca. 25 i tallet – hadde to samlinger i løpet av de fire dagene treffet varte. Her ble det orientert om markeringen mot de dårlige trygdeoppkjørene, som foregikk 6. juni, og det ble en fin meningsutveksling rundt denne saken. Leder i sentralt pensjonistråd, Anne-Margrete Benæs, var ikke til stede på det første møtet, da hun var på Eidsvollss plass i Oslo og holdt appell. Det sentrale pensjonistrådet fikk mange positive tilbakemeldinger for å ha deltatt i denne markeringen. Men det ble også tid til å lufte andre saker, blant annet landsmøtet kommende november. Det ble særlig fokus på eventuelle saker som angår pensjonistene. Vi ante en tydelig optimisme når det gjaldt det å få synliggjort pensjonistene i organisasjonen.

Lederen ankom Torshavn om kvelden 6. juni,

og det norske morgenmøtet dagen etter fikk fersk rapport fra markeringen dagen før. Det sentrale pensjonistrådet fikk mange gode tilbakemeldinger og innspill som nok blir tatt med i det videre arbeidet.

En av dagene orienterte Inger Støreng fra det sentrale pensjonistrådet om neste års nordiske pensjonisttreff. Det foregår i Alta i dagene 15.–9. juni. Den bildepresentasjonen hun serverte, var så flott at lysten til å komme til midnattssolen i Finnmark neste år nok ble vekket i mange nordiske lærerpensjonister.

For å oppsummere Nordisk Pensjonisttreff for lærere 2019, kan en kort si følgende: Utfluktene var interessante, været var så bra man kunne håpe på (8 grader, litt vind, men nesten null nedbør), maten var helt fantastisk (masse god sjømat og mørt kjøtt) og mange gamle og nye venner. Disse treffene gir muligheter til forbrødring og -søstring blant tidligere nordiske undervisere og undervisningsledere. Gjennom samtaler og fellesskap knytter man nye vennskap og utveksler fakta og tanker omkring både pensjon og pensjonistenes vilkår i de respektive landene og moderorganisasjoner. Og det er slett ikke bare pensjonistsaker som blir diskutert. – En gang pedagog, alltid pedagog, så skole og undervisning blir også behørig tatt opp.

Takk til Føroya Lærarafelag for fire fine dager!

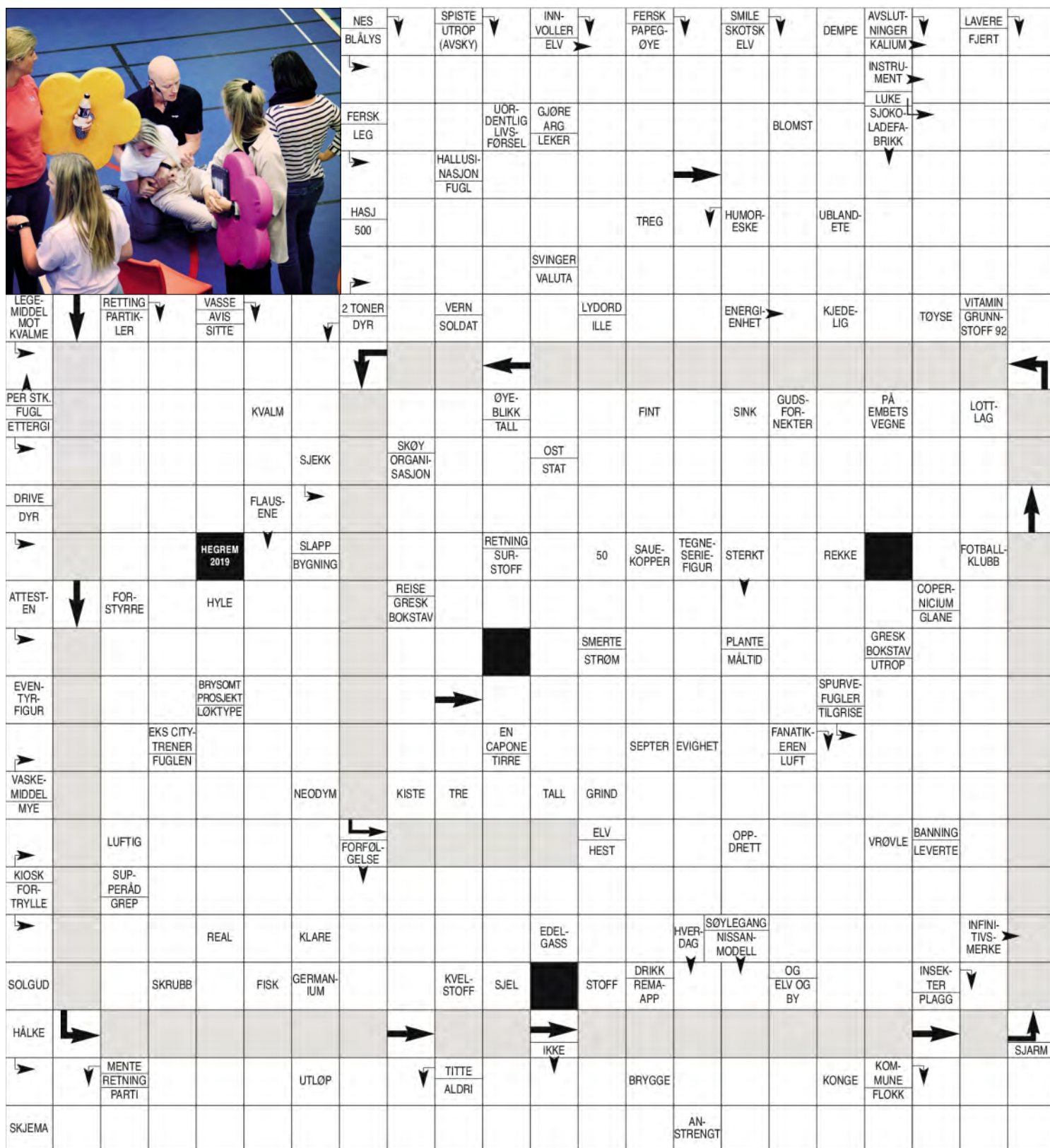
kryssord

Innsending

Løsningen sendes
Utdanning, Postboks 9191
Grønland, 0134 Oslo, innen
10. september 2019 (send
hele siden). Merk konvo-
lutt «Kryssord».
To vinnere får boksjekk.

Navn _____

Adresse _____

Samfunnsengasjement

Her var så underleg ...

«Så, brått skiftar scenen, titusenvis unge trassar skulkestraff for å seia sitt om samfunnet og det dei ser trugar deira framtid.»

FOTO JØRGEN JELSTAD

Her var så underleg eit bel, under den nye medie-verda sine flyktige meldingar, fylt av personlege plager og skavankar frå «influensaren» sin blogg, der dei strevar dag og natt for å gjera eit liv vesalt. Det var som om narsissismen sitt altoppslukande vesen skugga for alt som før var viktig og vesentleg i eit samfunn. Ja, sjølve hårfestet på eit ungt hovud var blitt til bekymring og sendt ut til titusener og vaks til eit nasjonalt problem og plass for duell i tv-ruta! Som om det var noko anna enn ein narsissistisk blom avla av vår tid. – Så gjekk det som det ofte får gå i denne tid: Dumskapen legg seg så flat at ingen lenger skal sjå han, medan det «influensande vesenet» som skapte han, kan halda fram om lag som før.

Så, brått skiftar scenen, titusenvis unge trassar skulkestraff for å seia sitt om samfunnet og det

dei ser trugar deira framtid. Og bablande, handlingslamma politikarar får spørsmål om kvifor dei snakkar og snakkar og så lite gjer med truslar mot kloden sitt miljø og dei unge sine framtidige livsvilkår. Ein som møter dei i tv-ruta, er så støkt av det han ser, at han ser dei unge sine krav som noko trugande revolusjonært!

Og ein gamal framtidsoptimist frå alt ein trudde kunne endrast til det betre på 1970-talet, etter frigjering av folk og land frå kolonialisme og imperialisme og svekking av supermaktdominans, kunne pusta litt lettare etter synet av det unge mot som no var forma til ei samfunnskraft for slikt som er viktig for liv på jord.

Jarle Tufta

Barnehagepolitikk

Barnehagen har blitt t

Aldri før har en større andel av norske barn gått i barnehage. Økonomi skal ikke være et hinder for at flere får muligheten.

Vi står midt oppi barnehageoppstart. Noen barn starter i barnehagen for aller første gang. Andre barn skal begynne i stor avdeling for første gang. Noen syns kanskje det er litt uvant å starte opp i barnehagen igjen etter ferien. Felles for norske barn er at barnehagene våre er tilgjengelige og de er sammenlignet med andre lands barnehager både trygge og gode.

Barnehagen er både en trygg omsorgsarena med gode fang å krype opp i, men det er også en arena for læring gjennom lek. Det er for mange det første møtet med bokstaver, tall, språk, natur og ikke minst lek og samspill med andre jevn gamle.

Barnehagen er et godt sted å være, og derfor er jeg opptatt av at alle skal ha tilgang på den. Nettopp derfor har denne regjeringen vært opptatt av å finne gode ordninger for barn fra familier med lav inntekt. Alle to-, tre-, fire- og femåringer i familier med lav inntekt får nå gratis kjernetid i barnehagen. I fjor fikk 26.000 barn innvilget dette. Når vi fra og med 1. august i år utvider dette til å

Mathilde Tybring-Gjedde.

FOTO ERIK M. SUNDT

tilgjengelig for flere

gjelde toåringer også, vil ytterligere 11.000 barn ha rett til dette. I tillegg skal ingen familier betale mer enn seks prosent av inntekten sin for en barnehageplass.

Det er helt riktig at vi har økt maksprisen i barnehage med 50 kroner. Dette er en moderat økning, mens gratis kjernetid betyr svært mye for dem som får mulighet til å ha barna i barnehage som før ikke kunne det.

I tillegg til å gjøre barnehagen mer tilgjengelig gjennom billigere og gratis barnehage for barn fra lavinntektsfamilier sørger vi også for flere

barnehagelærere, flere ansatte og mer penger til økt kvalitet.

Stortinget har vedtatt en ny minstenorm for hvor mange barn det kan være per voksen og skjerpet normen for hvor mange barn det kan være per pedagog. Det betyr at det blir flere ansatte til å skape gode opplevelser for barna i barnehagen.

I tillegg har vi vedtatt en ny rammeplan for barnehagen. Det er en slags «grunnlov» for barnehagen som sier noe om innhold og oppgaver. Den nye rammeplanen er tydeligere når det gjelder hva

de ansatte skal gjøre for at barna skal trives og utvikle seg. Da blir det lettere for alle foreldre å vite hva de kan forvente av barnehagen og hvilke krav de kan stille.

Lykke til med barnehagestart, alle ansatte, foreldre og barn!

Mathilde Tybring-Gjedde (H)

Storingsrepresentant, medlem i utdannings- og forskningskomiteen

M MORGENBLADET

Morgendagens tanker i dag

Hva betyr det for demokratiet at verdens mektigste mann lyver?
Vi leter etter svarene du savner.

Bestill innen 31. august, og få inntil 50 % rabatt! [Morgenbladet.no/bestill](https://morgenbladet.no/bestill)
Gjelder kun nye abonnenter.

● Lærerutdanningen

Positivt med økning i søker tallene, men det er behov for

23. juli ble tallene fra Samordna opptak presentert. Det er bra at det er en økning på barnehagelærerutdanninga og deler av lærerutdanninga totalt, men vi skulle gjerne sett enda sterkere tall. 1,9 prosent økning er ikke på langt nær nok til å møte lærermangelen. At det er en nedgang på søkere til 5.-10. trinn, og ikke minst det faktum at det blir stadig færre mannlige søkere til lærerutdanningene, viser at det er behov for enda sterkere tiltak for å sikre at alle elever i Norge skal få et godt utdanningstilbud med en kvalifisert lærer. Bruken av ufaglærte som lærere i skolen øker. I fjor ble hele 1,8 millioner undervisningstimer gjennomført av personer uten lærerutdanning, noe som er helt uholdbart. Alle vet at gode lærere

Statusen til læreryrket må øke, skriver Tormod Korpås.
ILL.FOTO ERIK M SUNDT

● Underregulering

Årets trygdeoppgjør / trygdeopprør

Nok en gang har regjeringen spart penger på bekostning av pensjonistene. Vi finner oss ikke i at vi skal tape kjøpekraft over tid.

Sommeren er på hell, og de fleste har hatt ferie. Regjeringa har også hatt ferie og er godt fornøyd med seg selv og alt de har fått utført første halvår 2019. Blant annet har Arbeids- og sosialdepartementet ved statsråd Anniken Haugli (H) gjennomført et «vellykka» trygdeoppgjør, der de også i år har spart penger på bekostning av pensjonistene. Siden 2014 har regjeringa, ifølge sjefsøkonom Orskaug i Unio, spart 7,5 milliarder kroner på underregulering av løpende pensjoner!

Pensjonistene er i harnisk, og med rette. Det så vi tydelig da Pensjonistforbundet arrangerte demonstrasjon foran Stortinget 6. juni. Utdanningsforbundets pensjonister var invitert med, og våre pensjonister deltok med glede. Det kom busslaster fra hele Østlandet, til og med fra Trøndelag tok de turen med buss! 3-4000 frammøtte er et nøkternt anslag.

Leder av sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet holdt appell som handlet om underregulering av løpende pensjoner og tapt kjøpekraft i fire år. Det har kommet mange og positive tilbakemeldinger fra våre medlemmer, og et par negative. Det er forunderlig at denne markeringa ikke omtales verken i Utdanning eller på Utdanningsforbundets nettside. Skulle tro dette ville være interessant lesning for de ca. 36.000 pensjonistmedlemmene i Utdanningsforbundet.

Titusenvis av minstepensjonister med under 200.000 kroner i årlig pensjon bør vel være fornøyd med regjeringa, eller? Underregulering og tapt kjøpekraft angår alle pensjonister, men det svir mest for de som har minst! Økning i minstepensjonene med 4000 per år i 2016, 2017 og fra 01.09.19 monner lite i dagens samfunn, men alle må jo være med og bære byrdene! Er det å være solidarisk? Vår fagforening og våre yrkesgrupper har vært og er opptatt av solidaritet. Våre yrkesgrupper har en pensjon det går an å leve av, men

tapt kjøpekraft over tid finner vi oss ikke i!

Markeringen foran Stortinget 6. juni bør være en tankevekker for våre politikere. Partiene som møtte fram denne dagen, målbar at dette ikke kan fortsette, bortsett fra ett. Heldigvis har vi stemmerett ved valg, selv om noen mener vi har gått ut på dato.

Jeg oppfordrer alle pensjonister i Norges land til å bruke den! Selv om det ikke er stortingsvalg i år, kan vi i kommende valgkamp merke oss hvilke partier som ikke mener det er riktig at pensjonistene taper kjøpekraft år etter år. Og så lagrer vi den kunnskapen til valget i 2021!

Vi må sammen kjempe for dem som kommer etter oss. Pensjon må være et tydelig tema i vår organisasjon! Jeg ønsker alle et godt valg!

Anne-Margrete Benæs

Leder for sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet

Har du noko på hjartet?

Dine meiningar er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 8000 og 12.000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår.

Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

enda sterkere tiltak

er helt avgjørende for barns læring og for at de skal få et best mulig utgangspunkt for å klare seg i samfunnet og arbeidslivet. Nord i landet har vi kommuner hvor hver fjerde som underviser i skolen ikke er lærere. Dette er et svik mot elevene og kan ikke få fortsette lenger.

At flere unge mennesker velger lærerutdanning er bra, men like viktig er det å sørge for at de velger å bli i skolen når de er ferdigutdannet. Her har ikke regjeringen lyktes. Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at hver tredje med lærerutdanning velger seg bort fra skolen.

Vi ønsker derfor et tettere samarbeid med KS og Kunnskapsdepartementet for å få på plass nye og kraftfulle tiltak for å sikre alle elever god og

likeverdig utdanning. Her er tre tiltak på ønskelisten vår:

- At kommunene og skoleledere sørger for god veiledning av de nyutdannede er helt kritisk for at lærere skal bli i jobb. Her gjenstår det mye arbeid. Skoleledelsen bør styrkes med mer fokus på personalutvikling.

- Lærere må få mer tid til hver enkelt elev. Den totale belastningen i yrket må reduseres. Mange slutter fordi de opplever at tiden de har til oppfølging av elevene og til forberedelse av undervisning, er blitt altfor knapp. Klassestørrelse er viktig her, men det er også behov for å rydde unna oppgaver slik at lærerne kan jobbe mer med elevenes læring, og mindre med rapportering, vakt-

mesteroppgaver og annet arbeid som kan utføres av andre yrkesgrupper.

- Statusen til yrket må øke. Lønn er av stor betydning, både for studentenes valg av studium og fremtidig jobb og for at de skal bli i skolen, og ikke velger seg andre yrker som er mindre stressende og bedre lønnet. Høyere lønn bidrar til å heve statusen til læreryrket.

Tormod Korpås, leder for sentralt lederråd og sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet

GOD SEKSUALITETSUNDERVISNING ER EN MENNESKERETT

VÅRE UNDERVISNINGSMATERIELL GJØR DEN ENKEL Å INNFØRE

Sex og Politikk er Norges største tilbyder av materiell til undervisning om kropp, identitet, følelser og seksualitet, som er gratis tilgjengelig for undervisere i og utenfor skolen. Gjør som 50% av norske grunnskoler – registrer deg på vår nettportal og få tilgang til:

- Norges mest populære seksualitetsundervisningsmateriell, **Uke 6**, et helhetlig og alderstilpasset materiell for 1. til 10. trinn, med øvelser og oppgaver knyttet til kompetansemål i ulike fag.
- Vårt undervisningsmateriell om FNs bærekraftsmål for helse, likestilling og utdanning, og hvordan seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) er integrert i disse.

SEX & POLITIKK

Få tilgang nå - registrer deg på
www.sexogpolitikk.no/seksualundervisning

● Opplæringsloven

Høyre og Oslo-skolen

Høyres byrådsleder kandidat, Eirik Lae Solberg, hevder i en kommentar på Facebook at opplæringsloven brytes på barneskoler i Oslo på grunn av dårlig økonomi. Høyres kandidat forteller underlig nok ikke hvilke skoler det gjelder og hvordan reglene er brutt. Dette må frem i lyset av hensyn til elever/foresatte, skolens ledelse og skoleeier: Oslo kommune. Saken er alvorlig. Byråden bør ta fatt i dette, og eventuelle forhold må rettes. Jeg regner med at det ikke er løse påstander, men anklager med substans.

Høyre hadde makten i Oslo-skolen i 18 år. Skolene fikk stadig dårligere økonomi. Pengene fulgte eleven. Fulle klasser har lønt seg. Elever som slutter, gjør det vanskelig økonomisk og driftsmessig for skolene. Nå går det rødgrønne byrådet inn for en justering. Miljøpartiet De Grønne (MDG) har for eksempel programvedtatt at man i videregående skole fortsatt skal kunne søke fritt, men faste beløp skal gå til gruppe/klasse slik at skolen ikke får problemer når elever slutter. Man vil også gi særskilt bistand til skoler som sliter med gitte utfordringer

og har større behov enn andre for miljøassistenter, psykolog etc. Dette er riktig politikk og initiert av tidligere skolebyråd Tone Tellevik Dahl (Ap) og nåværende skolebyråd Inga Marte Thorkildsen (SV). For oss velgere og skolefolk er det viktig at byrådet fortsetter sitt arbeid.

Malkenes-saken var stygg. Her viste Høyre at de ikke forstod hva saken dreide seg om og gav full støtte til tidligere etatsdirektør uten å gi byråden den minste oppbakking. Det ble et forunderlig spill i Oslo bystyre, helt i strid med vanlig parlamentarisk praksis. Høyre har videre satset og vil fortsette å satse på testing og se mer på prestasjon enn faglig og personlig vekst. Høyres blinde fokus øker stressnivået og gjør skolen fremmed for de av oss som i hele vår skolekarriere har arbeidet for kunnskap, lek, det hele mennesket og å gjøre barn og unge til gagns mennesker, ikke roboter.

Min oppfordring til høstens velgere: Støtt byrådet. Stem rødgrønt.

Terje Bjørø.

FOTO PRIVAT

Terje Bjørø

Tidligere rektor og fraksjonsleder i bystyrets kultur- og utdanningskomité

● Steinerbarnehagelærere

Vi trenger også barnehagelærere fra Steinerhøyskolen

I en situasjon der det på ett år har vært en økning på nesten 1700 midlertidige dispensasjoner for pedagogisk leder-årsverk, virker det underlig at regjeringen fortsatt nøler med å anerkjenne Steinerhøyskolens barnehagelærere på lik linje med offentlig utdannede barnehagelærere.

I år er det 100 år siden den første Steinerskolen ble opprettet, og den første norske Steinerskolen ble opprettet i 1926. Både tidligere statsminister Jens Stoltenberg og nåværende utenriksminister Ine Marie Eriksen Søreide er blant dem som har sin bakgrunn fra Steinerskolen.

Steinerbarnehagene startet opp noe seinere. Steinerhøyskolen utdanner barnehagelærerne. Utdanningen er akkreditert av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Direktoratet er underlagt Kunnskapsdepartementet for nettopp å evaluere, akkreditere og godkjenne kvalitet i høyere utdanning. Utdanningen er like lang og har samme

kvalitet som ved en offentlig barnehagelærerutdanning (Bachelor). Til tross for dette likestiller ikke Kunnskapsdepartementet denne utdanningen med ordinær barnehagelærerutdanning.

I veilederen til krav om pedagogisk bemanning står det at det stilles krav om førskolelærerutdanning eller annen høgskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk utdanning for tilsetning som styrer i barnehage (daglig leder). En kan arbeide som styrer i en barnehage hvis en er utdannet barnehagelærer ved offentlig institusjon, er allmennlærer eller er faglærer i praktiske og estetiske fag. Men - hvis du er utdannet som barnehagelærer ved Steinerhøyskolen kreves det ett år ekstra utdanning i barnefaglig kompetanse før man anses som kompetent til å arbeide som styrer. Det gir ingen mening.

I en situasjon der det på ett år har vært en økning på nesten 1700 midlertidige dispensasjoner for pedagogisk leder-årsverk, virker det underlig at

regjeringen fortsatt nøler med å anerkjenne Steinerhøyskolens barnehagelærere på lik linje med offentlig utdannede barnehagelærere.

At utdanningen av barnehagelærere med steinerpedagogisk anerkjennes og likestilles, vil kunne føre til at antall dispensasjonssøknader går ned, at steinerpedagogene slipper ekstra utdanning og at mobiliteten øker. De vil kunne bidra i lederroller også i offentlige barnehager over hele landet. Det vil være bra for den enkelte barnehagelærer, for barna og for barnehagene.

Det er på tide at regjeringen ved statsråd Jan Tore Sanner nå anerkjenner den barnefaglige kompetansen til steinerbarnehagelærerne.

Anne Tingelstad Wøien

Fagsjef i Virke

Rett på sak

● Private barnehager

Profitt gir gode tilbud og kvalitet

For Frp er det en selvfølge at private barnehager skal få tjene penger

Barnehagen er en sentral del av hverdagen for nesten 300 000 barn. Norge har en barnehagesektor vi kan være stolte av, og de private barnehagene har mye av æren for dette.

Fremskrittspartiet vil derfor legge forholdene best mulig til rette for private barnehager.

Uten de private barnehagene hadde vi ikke hatt det tilbudet vi har i dag, vi hadde ikke hatt den kvaliteten vi har i dag, og vi hadde ikke hatt den valgfriheten vi har i dag. Brukerundersøkelsene viser tydelig at folk er svært fornøyde med de private barnehagene, og da må ikke vi politikere skape utrygghet. Frp har et krystallklart budskap: Barnehagesektoren må ha gode og forutsigbare vilkår, og de må også få lov til å tjene penger.

Når det er mulig for de store, private aktørene å «melke» velferdssystemet for milliarder av kroner i utbytte ved å levere tjenester som barnehager og eldreomsorg, hva forteller det egentlig om effektiviteten i det offentlige? Det venstresiden foraktfullt kaller «velferdsprofitører» vil vi i Fremskrittspartiet heller kalle velferdsentreprenører.

Privat drift sparer skattebetalingene for penger og gir økt kvalitet og valgfrihet. Private tilbydere har også skapt rom for læring og innovasjon i barnehagesektoren. Frp er en garantist for fortsatt velferdsentreprenørskap og gode barnehagetilbud.

Roy Steffensen (Frp)

Stortingsrepresentant, leder av utdanningskomiteen

● Skolestart

Hvem er egentlig hovedpersonen i skolen?

● Birk Arildssønn Blekken

nestleder i Elevorganisasjonen

FOTO: ELEVORGANISASJONEN

Det er skolestart. Hundretusener av norske elever er spente, nervøse og håpefulle for et nytt skoleår.

Noen skal møte skolen for første gang, noen har gått der i mange år. Rektorer skal holde taler der elever ønskes velkommen til «det viktigste året i deres liv». Det er lett som elev å føle seg ganske viktig midt oppi dette. Som at når de går til klasserommene skal de få utfolde seg, lære og bli klare for å bli fremtidens samfunnsborgere.

For de fleste av oss ville nok tenkt at eleven er hovedpersonen i skolen. Skolen er til for dem. Det er her de skal lære, hvor de skal dyrkes til å bli bedre versjoner av seg selv. Dette blir det brukt milliarder på, men likevel blir elevene altfor ofte kun en serie med tall når vi diskuterer dem. Midt oppi det hele har vi flyttet fokuset vekk fra den enkelte elev.

I skolen møter elevene et system de ikke føler seg viktige i. Det er for få lærere, og kompetansemålene er for omfattende, så den personlige oppfølgingen av elevene uteblir. Altfor mange skolebygg er nedslitte og gjør elevene utslitte bare av å være der, og altfor mange elever blir mobbet. De av oss som blir rammet hardest, har altfor sjelden noen å gå til. I tillegg blir de rammet hardest av fraværsgrensa. Skolen er langt fra ideell.

Heldigvis gjøres det mye godt der ute i

Skole-Norge. Noen superlærere og superrektorer evner virkelig å lage limonade av gråstein. Noen elever klarer også å navigere i jungelen som er skolen i dag og finne veien ut i andre enden med både helsen og utdanningen i orden. Men dette er dessverre kun i ekstreme tilfeller.

Det det må en holdningsendring til, sammen med konkrete tiltak. Vi trenger å flytte fokuset fra elevmassen som en homogen gruppe, til å fokusere på hver enkelt elev og dens behov. Kun da klarer vi å møte de store utfordringene vi har med gode løsninger.

Vi må faktisk begynne å ta elevrådene på alvor som representanter for elevene. Vi må ta dem med i både planarbeid og det systematiske arbeidet på skoler. For det er de som kjenner skolehverdagen best, og da har de faktisk en mer verdifull innsikt i skolen enn kun å se behovet for vannkokere. Dette krever et reelt avtaleverk for hvordan samspillet skal fungere, på lik linje med det man har i arbeidslivet. La de løfte blikket, og la oss slutte å behandle elevrådene som tullete, lovpålagte liksomdemokratier.

Vi må tynne ut læreplanene og sikre at det faktisk blir flere lærere i klasserommet så læreren får tid til å være lærer. Og vi må begynne å vise tillit til elevene og bygge et team rundt dem av dyktige helse- og sosialarbeidere. Dette arbeidet må starte nå. For uten det vil eleven aldri være hovedpersonen, og skolen vil kun bli et venterom for voksenlivet.

Ski kommune

REKTOR - HAUGJORDET UNGDOMSSKOLE

Haugjordet ungdomsskole er en fantastisk flott og moderne skole. Skolen har rundt 530 elever som er organisert i 9 baser med rundt 60 elever. De er delt i tre undervisningsgrupper som har hver sin kontaktlærer.

Stillingen som rektor blir ledig i forbindelse med at nåværende rektor går over i stilling som områdeleder i Nordre Follo. Rektor får med seg et fantastisk team på to inspektører, tre rådgivere inkl. rådgiver psykisk helse og ressursteamkoordinator.

Vi er opptatt av nære og gode relasjoner til elevene samt å utvikle kvaliteten på undervisningen i en digital hverdag. Skolen kjennetegnes av dyktige fagpersoner som jobber for at alle skal oppleve mestring, trivsel og utvikling. Vi har et veldig godt arbeidsmiljø med mange faglig sterke og engasjerte kollegaer.

Nærmere opplysninger ved kommunalsjef Anne Melsom, tlf 992 32 988 / 64 91 82 03 eller rektor Katti Anker Teisberg, tlf 916 44 120.

Søknadsfrist: 6. september 2019.

Haugjordet ungdomsskole er i perioden 2018 - 2022 valgt ut som universitetsskole for Universitet i Oslo, og jobber systematisk med pedagogisk, didaktisk og digitalt utviklingsarbeid.

Se våre hjemmesider for nærmere informasjon:
www.ski.kommune.no. Vi ser fram til å bli kjent med deg.

Snåsaen Tjelle
Snåsa kommune

SNÅASE SNÅSA

SNÅSA KOMMUNE/SNÅASEN TJELLE søker

Assisterende rektor ved Snåsa skole/voksenopplæring

Snåsa skole er en 1.-10. skole med 182 elever og 45 tilsatte. Snåsa voksenopplæring har for tiden 12 elever og 3 tilsatte. Nå har de to skolene fått felles skoleledelse. Som ass. rektor vil du derfor ha arbeidssted ved begge skolene.

Vi søker etter ass.rektor som skal ha medansvar for utvikling og drift av skolene sammen med rektor og teamledere etter gitte mål og fullmakter.

Vi søker en medleder som bl.a har: gode relasjonelle ferdigheter og godt humør, kan jobbe selvstendig, tar initiativ og har gjennomføringskraft, jobber strategisk, systematisk og langsiktig sammen med enhetsleder.

Kontakt enhetsleder /rektor Sissel Dyrstad tlf 957 68 838 eller kommunalsjef Åge Eriksen, tlf 90548757.

Søknadsfrist 30.08.19.

Les mer på:

www.snasa.kommune.no/artikkel.aspx?Mid1=164&Aid=650

Høgskolen
i Innlandet

Lyst til å være med og forbedre innholdet i skoler og barnehager? Fakultetet for lærer-utdanning og pedagogikk søker:

Professor / førsteamanuensis i utdanningsledelse

Vi søker engasjerte kandidater til en spennende stilling knyttet til SePu (Senter for paksisrettet utanningsforskning). Senteret driver forsknings- og forbedringsarbeid i barnehage, grunnskole og videregående skole.

Har du stor arbeidskapasitet, fullført doktorgrad og har erfaring fra utviklingsarbeid? Da kan du være den vi leter etter.

Arbidssted er Hamar.

Spørsmål om stillingen kan rettes til senterleder Thomas Nordahl på telefon 952 77 414 eller assisterende senterleder Lars Arild Myhr på telefon 930 95 988.

For mer informasjon og hvordan søke:
www.inn.no.

OSLOMET

Fagfornyelsen i kunst og håndverk - kurs, foredrag og workshops om de nye læreplanene

Institutt for estetiske fag tilbyr kurs for lærere:

-Fagfornyelsen i kunst og håndverk og kunstprosesser

-Fagfornyelsen i kunst og håndverk og designprosesser

Kursene er todelt og omfatter en teoretisk del og en praktisk workshop:

-Fagfornyelsen og de tverrfaglige temaene

-Praktisk arbeid med utgangspunkt i kjerneelementene

Kursene tilbys lokalt hos oppdragsgiver, og på OsloMet.

Vi tilbyr også kurs innen andre temaer relatert til fagfornyelsen og de estetiske fagene. Ta kontakt, så utformer vi et tilbud for din skole.

EIK – Enhet for innovasjon og kompetanseutvikling,
Institutt for estetiske fag, OsloMet
eik-tkd@oslomet.no / 67 23 87 74

oslomet.no/om/tkd/eik

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

UTDANNINGS
FORBUNDET

Kurs og konferanser, høsten 2019

23.-24. september, Oslo

Utenforskap 2019. Like muligheter for alle – barnehagen og minoritetsbarn

Foredragsholdere: Henrik Syse, Camara Lundestad Joof, Anne Greve, Katrine Giæver, Levi G. Eidhamar, Vibeke Glaser, Kirsten Flaten m.fl.

26. september, Oslo

Gode lesestrategier

Kursholder: Vigdis Refsahl

2. oktober, Stavanger

Et helt vanlig barn – er det en utrydningstruet art?

Kursholder: Kirsten Flaten

3. oktober, Bergen

Barn utsatt for seksuelle overgrep og vold

Kursholder: Øivind Aschjem

8. oktober, Tromsø

Hvordan kan vi best møte elever med bekymringsfullt skolefravær?

Kursholder: Silje Hrafa Tjersland

16. oktober, Oslo

Fagfornyelsen – konsekvenser for matematikundervisningen

Kursholder: Mona Røsseland

18. oktober (Oslo) og 23. oktober (Bergen)

Å skape kontakt i krevende situasjoner

Kursholder: Åge Boman Homleid

18. oktober, Oslo

Norsk i det flerspråklige klasserom

Kursholder: Tone Evensen

21. oktober, Oslo

Klimaseminaret 2019

25. oktober, Oslo

Språkarbeid og utforskende skriving i barnehagen

Kursholdere: Heidi Sandø og Iris Hansson Myran

25. oktober, Bergen

Kurs for lærere i kunst og håndverk

Kursholdere: Eva Luthæs

15. november, Oslo

Barn utsatt for seksuelle overgrep

Kursholder: Siri Søftestad

19.-20. november, Oslo

Tospråklig oppvekst og læring

Kursholder: Kamil Øzerk

21. november, Oslo

God klasseledelse – fra teori til praksis

Kursholder: Kristin Aase og Bente Vetlan

25. november, Oslo

Peacepainting – kunst for fred og livsmestring

Kursholder: Catrine Gangstø

27.-28. november, Lillestrøm

SETT 2019 – Norges største IKT konferanse

Påmelding og info www.settdagene.com

2. desember, Oslo

Læreren i møte med barn og unge med stille atferd

Kursholder: Anne-Lise Sæteren

3.-4. desember, Oslo

Kommunikasjon og konflikt – en utfordring for rådgiveren

Kursholder: Kjell Ribert

11. desember, Oslo

Kræsjkurs i programmering – 1.-10. trinn

Kursholdere: Håvar Eidslott og Daniel Hedblom

11. desember, Oslo

Skolefravær og skoleledelse

Kursholder: Silje Hrafa Tjersland

Les mer på www.udf.no/kurs

Minneord

● Marit Hermansen

Marit Hermansen, mammaen til Benjamin, er død.

Marit opplevde i 2001 alle foreldres største sorg, å miste det kjæreste en har. Benjamin Hermansen ble 15 år gammel drept av erklærte nynazister bare fordi han var mørk i huden.

Drapet berørte hele det norske folk. Marits reaksjon var ikke avmakt. Til tross for sorgen har hun i alle år siden arbeidet utrettelig mot rasisme og diskriminering i norsk skole.

Marit var selv lærer ved Lusetjern skole på Holmlia i Oslo. Både der og i samfunnet utenfor har hun vært en stor inspirasjon for elever, lærere og skoleledere i kampen for respekt og menneskeverd.

Marit ble meget fortjent tildelt Kongens for tjenstmedalje tidligere i år, i anerkjennelse for den betydelige innsatsen hun har vist for et åpent, inkluderende og mangfoldig fellesskap. Marit har valgt å bruke den personlige sorgen til å sette ord på rasismen som et samfunnsproblem. Vi vet dette ikke har vært lett. Men gjennom dette har hennes sorg blitt vår sorg. «Din Benjamin har også blitt vår Benjamin», sa Guri Hjeltne, direktør ved HL-senteret og juryleder for Benjaminprisen da utmerkelsen ble overrakt.

Marit var et aktivt medlem av juryen for Benjaminprisen fra den første utdelingen i 2002. Som jurymedlem var hun åpen, raus og inkluderende. Hun var tydelig og trygg, men aldri insisterende i valg av vinner skole. Hun var åpent lyttende til bredden av andres vurderinger og argumentasjon.

Marit var en kvinne med kraft og styrke. Det er en klippe i arbeidet mot rasisme og diskriminering som nå har falt.

For Utdanningsforbundet er det en stor forpliktelse å føre arven fra Marit videre. Marit førte en verdikamp, en kamp om hvilke verdier skolen og samfunnet vårt skal bygge på. Marits kamp mot rasisme og diskriminering, og for et åpent og inkluderende samfunn, er vår alles kamp.

Fred over minnet!

Steffen Handal

leder i Utdanningsforbundet

FOTO MARIANNE RUIJD

● Torbjørn Holmås

Førsteamanuensis Torbjørn Holmås, født 12.11.1930 i Ulsteinvik, død 15.6.2019 i Moss, var en markant og omgjengelig personlighet som har gledet mange gjennom sin varierte lærerkarriere og milde framferd. Med artium fra Fana Gymnas, teologisk embetseksamen fra Menighetsfakultetet og hovedfag i nordisk fra Universitetet i Bergen var det trønderhovedstaden som ble hovedarenaen for hans virke: I hovedsak ved Trondheim Lærerhøgskole, og ved Dronning Mauds Minne, der han også var inspektør. I kortere perioder underviste han også ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og ved Strand barne- og ungdomsskole i Osen og var studierektor ved Olavsgården. De siste fem årene av karrieren var han sokneprest i Fræna ved Molde med prestebolig i fiskeværret Bud.

Helt til det siste var musikk en av Torbjørns dypeste gleder. Faren, Otto Holmås, sokneprest i Ulsteinvik og i Manger, eneforsørger for fire barn, hadde bare råd til spilletimer for sin eldste sønn Odd, senere høyskolelektor ved Bergen Ingeniørhøgskole. Torbjørn lærte seg noter og å spille piano og orgel på egen hånd. Det hadde han uendelig stor glede av. Og fordi han kunne spille og synge rett fra bladet, uansett hvor mange b-er og kryss det var, ble han mye brukt som akkompagnatør. Han sang også tenor en periode i Nidarosdomens guttekor, mens sønnen Geir Otto sang sopran. Da var faren, Otto Holmås, domprost i Nidarosdomen. Mange vil huske domprosten, også for hans radioprekener. Som tungt involvert i motstandsarbeidet under krigen måtte han på dramatisk vis flykte over Nordsjøen til England med båten til Shetlands-Larsen, en begivenhet som guttene og søstrene Dagny og Annlaug var med på og aldri glemte. Selv avtjente Torbjørn verneplikten i Tysklandsbrigaden. Praktisk anlagt som han var, kunne han reparere både bilmotorer og båtmotorer, noe som kom til nytte under de årvisse ferieturene til Sørlandet og Flekkerøya.

I begravelsen fra Jeløy kapell 24. juni og i minnestunden etterpå i Moss frikirke fremhevet barna, Kari, Ingjerd, Astrid og Geir Otto, livskraften og livsgleden til Torbjørn, og kjærligheten til Sonja, den lyse sørlandsjenta fra Kristiansand, som ble hans kone. Også hun var teolog og lektor med tilleggsutdannelse i språk. Interessen for

FOTO PRIVAT

språket og bruken av språk, i menneskelig omgang og som verktøy for tro og tanke, sto alltid i fokus hos dem begge. Neste generasjon, Ellen Karlsen Holmås, cello, og Anders Holmås, fiolin, spilte «Tema fra Schindlers liste». I Moss fant Torbjørn også sin plass i det kristne fengselsarbeidet Prison fellowship, som besøker innsatte. Til slutt ga Sonja uttrykk for sin glede over hva livet gav henne og barn, barnebarn og oldebarnet Nora gjennom Torbjørn, med en sterk forvissning om å møtes igjen.

Kirsten og Thor Einar Hanisch

● Karen Junker

Utdanningsdirektør Karen Junker, født 2.11.1951 i Grimstad, død 4.7.2019 i Arendal, var en sterk personlighet som utøvet sin gjerning på flere felter. Først og fremst vil hun bli husket som Aust-Agders utdanningsdirektør gjennom hele 25 år, som tidligere rektor ved Agder ingeniør- og distriktshøgskole, og som styreleder ved Menighetsfakultetet og nestleder for Bispedømmerådet for Agder og Telemark, og for Sørlandets sykehus, Arendal og som fylkespolitiker for Høyre. Da hun ble begravet fra en fullsatt Barbu kirke 12. juli, holdt Agders fylkesmann Stein A. Ytterdahl minnetale. Under minnestunden etterpå i Barbu menighetshus var tidligere fylkesmann Hjalmar I. Sunde i spissen for kolleger som hadde gode minneord. For fylkesmannsembetene sto Karens iherdige og kreative innsats i fokus, også over videre felter, og gjennom deres ledergruppe, og i oppdrag for departementer og direktorater i NOU-er og andre nasjonale utredninger og evalueringer.

Høgskolesektoren på Sørlandet har også grunn til å minnes Karen for innsatsen som rektor ved Agder ingeniør- og distriktshøgskole, første kvinne som rektor ved en slik høyskole, og som viktig banebryter fram mot fusjonen av alle regionens seks høyskoler til Høgskolen i Agder i 1994. Å fusjonere høyskoler med ulike kulturer er aldri noen lett prosess, men hun kunne påvirke til å tenke helhet under sin rektorperiode 1989 til 1992. Hun inspirerte også fra sin nye posisjon som statens utdanningsdirektør fra 1992 til fusjonen ble fullbyrdet i 1994, ved enstemmig vedtak i Det regionale høgskolestyret for Agder-fylkene. Hennes råd om dette til høgskolestyreleder Alf-Eivind Ljøstad påvirket utfallet av en avstemning som også banet vei for at Agder-fylkene fikk sitt universitet i 2007. At Karen hadde evnen til å gå analytisk til verks, og til å tenke stort, påvirket nok også Aust-Agders fylkesmann da, Øystein Djupe-dal, til å gi en svært positiv uttalelse til invitten fra Telemark høgskolestyre om fusjon mellom Universitetet i Agder og Høgskolen i Telemark til et Universitet Sør-Øst. Et prosjekt som strandet for Agders del på grunn av at Kristiansand og Vest-Agder-miljøene heller så til Rogaland eller alenegang for Universitetet i Agder, som prefererte scenarier. Konsekvensen ble at «Universitetet Sør-Øst» ble til Universitetet i Sørøst-Norge ved fusjon

FOTO ANNE KARIN ANDERSEN, AGDERPOSTEN

av Høgskolene i Buskerud, Telemark og Vestfold. Uten Agder.

Karen hadde et bemerkelsesverdig utdanningsforløp. Hun var en av de første som ble siviløkonom fra Agder distriktshøgskole, og hun ble PhD fra University of Florida i sosialøkonomi. Sent i livet studerte hun teologi ved Menighetsfakultetet ved siden av sin krevende stilling som utdanningsdirektør, og ble ordinert til prest med plikt til å holde 10 prekener i året. De fleste holdt hun i Barbu kirke, sammen med sin mann gjennom 20 år, lederen av Menighetsrådet, hjerteoverlegen Torstein Gundersen, som holdt en gripende minnetale over henne: Karen var livsglad, naturglad, reiseglad, fiskekyndig, elsket havet, familiens liv sammen på hytta i Mandal, der hun og Torstein oppholdt seg til siste uken hun levde. Til hun fredfullt, i troen på Jesus, klar til det siste, gikk bort, endelig befridd fra kreften hun hadde stått imot så lenge, senest gjennom tre ekstra «bonusår».

Tilbake står mann, barn, bonusbarn, familie, venner og kolleger med gleden over at hun har gitt dem og så mange så mye. I begravelsen sang Gunstein Draugedalen «Tett ved sida mi går Jesus» og «Hjemme i himlen», og alle sang Karens yndlingssang «Navnet Jesus blekner aldri». Karens gode venninne, presten Vivi Ro forrettet og Tom Gamble var organist. Blant de mange vennene som var der, var Kjell Magne Bondevik, Vidar Leif Hånes, Jens-Petter Johnsen, Astrid og Bjørn Hareide, Alf-Eivind Ljøstad, Jan Olav Olsen og Knut Brautaset, Høgskolen i Agders første rektor.

Thor Einar Hanisch

Blir fagfornying fagforbedring?

● **Roar Ulvestad**
Utdanningsforbundet
Bergen
FOTO INGEBJØRG JENSEN

Lærerne må få tid til å arbeide med de nye planene og bruke innsiktene fra dette arbeidet til å planlegge og gjennomføre god undervisning.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Før de nye læreplanene er blitt ferdigstilt, har det blitt bestemt at det skal gjennomføres en evaluering av fagfornyelsen. Denne har en estimert prislapp på 50 millioner kroner. Det kan da være av interesse hva jeg kan få til av evaluering på egenhånd, med en liter kaffe og to timer av arbeidstiden.

Fra anbudsbeskrivelsen, tatt fra fra Meld. St. 28. (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet:

Fagfornyelsen skal gi et læreplanverk som forbereder elevene på framtiden. Fagene skal få et mer relevant innhold og tydeligere prioriteringer, og sammenhengen mellom fagene skal bli bedre. Fagfornyelsen skal styrke utviklingen av elevenes dybdelæring og forståelse. Elevene skal jobbe tverrfaglig med demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring. Dagens fag beholdes, men innholdet skal fornyes. Elevene skal øves i kritisk tenkning og refleksjon, og de praktiske og estetiske fagene skal styrkes. Det skal bli rom for mer kreativitet, og elevene skal lære på nye måter.

Evalueringen skal vurdere kvaliteten på det nye læreplanverket, hvordan det arbeides med å utvikle og ta i bruk det nye læreplanverket og hva fagfornyelsen betyr for skolens praksis og for elevene.

Vi er altså ikke der ennå at vi har noe å vurdere. Det vi kan vurdere, er kvaliteten på arbeidet så langt og aspekter ved noen av de nye kjernebegrepene som er utsatt for hyppigst repetisjon.

Kunnskapsløftet ble på et tidspunkt vurdert til å være ressurs- og tidkrevende, grunnet en overveldende mengde kompetansemål. For å gjennomføre en modifikasjon av planverket som skulle ordne på dette, ble det derfor i juni 2013 bestemt at det skulle gjennomføres et utvalgsarbeid ledet av Sten Ludvigsen. Dette skulle føre frem til et kunnskapsgrunnlag for å planlegge «Fremtidens skole».

Denne rapporten ble ferdig i 2015, og lå til grunn for Stortingsmelding 28, som ble godkjent i statsråd april 2016. Denne lå i sin tur til grunn for en strategi for Fagfornyelsen, som gikk ut fra Kunnskapsdepartementet (KD) i februar 2017. Derfra gikk det slag i slag, men først måtte Gudmund Hernes' gamle humanistiske festskrift «Generell del av læreplanen» ut av Kunnskapsløftets plan-

verk. Dette var en levning fra forgangne tider en ikke kunne være bekjent av.

Generell blir overordnet

Høsten 2017 ble gammel generell del av læreplanen erstattet med Overordnet del. Dette var på sett og vis siste rest av Hernes' avtrykk i planverket, en rest som hadde stått som en splint i øyet på mange i Høyre, som så på den som et kanskje noe prangende dokument som ikke var i tråd med den kunnskaps- og kompetanseforståelse som de la til grunn for Kunnskapsløftet. Forhenværende utdanningsminister Kristin Clemet har i alle fall på direkte spørsmål om ikke generell del og øvrig planverk var i utakt, svart følgende:

(...) Så det er en liten sånn ideologisk kræsje, for det er denne herneske, voldsomme retorikken. Han har vel skrevet den sjøl antagelig, og det har jo vært en flukt også for noen i skolen, tror jeg. For det er jo ikke grenser for hva du kan, da. Det er jo alle disse formuleringene med det meningssøkende og det skapende og alt, og jeg har truffet skolefolk som er så begeistret for Generell del, for det er sånn «la de tusen blomster blomstre» og, nei, så jeg er egentlig glad for at ikke flere har påpekt det du har sagt, for det at det du sier, jeg tror det er noe i det. (Helldal Stray 2009)

Verdiløft

Med nyskrivingen og navneendringen av Generell del ønsket Høyre å få til det de kaller et «verdiløft». Verdiløftet viste seg (heldigvis) å ikke innebære å vedta nye verdier, men å innebære en ambisjon om å styrke sammenhengen i læreverket, fra formålsparagraf til kompetansemål.

Tekstens evne til å begeistre og være en slags visjon for den norske skolen ble uten tvil svekket i nyskrivingen. Hernes sitt «integreerte menneske» ble til «det kompetente menneske», noe som åpner for en mer rendyrket målekultur i skolen, der det performative (det man gjør) kanskje blir viktigere enn det man opplever.

At det performative og kompetansebaserte kunnskapssynet som preger Kunnskapsløftet medfører en underkjennelse av arbeid med de dannelsesaspektene som unndrar seg måling og kvantifisering innenfor opplæringsssituasjonen, er jeg ikke i tvil om. >

«Dette var på sett og vis siste rest av Hernes' avtrykk i planverket.»

Gjennomføring

Fagfornyelsen er ment å være et demokratisk prosjekt. Utdanningsdirektoratet (Udir) satte derfor sammen arbeidsgrupper med medlemmer fra hele utdanningsløpet, fra barneskole til lærerutdanningen/akademia: lærere, lektorer, spesialpedagoger, forskere og didaktikere. Prosessen fikk en todeling: Først ble faggruppene utfordret til å lage nye inndelinger for enkeltfagene, der man gikk fra å snakke om faglige hovedområder til faglige kjerneelementer. Det ble så laget nye faggrupper, der noen fra kjerneelementfasen var med for å skape kontinuitet i arbeidet. Underveis ble det lagt ut utkast til allmenn beskuelse og gjennomlesing, der alle interesserte hadde mulighet til å gi tilbakemeldinger. Vår 2019 ble de siste læreplanutkastene korrekturlest/rettet/modifisert av Udir på oppdrag av KD. Korrespondanse mellom KD og Udir fra vinter 2018/2019 kan tyde på at det politisk ble sett som problematisk at Fagfornyelsen faktisk fornyet fagene.

Fra hovedområder til kjerneelementer og fagovergripende tema

Det ble selvfølgelig spøkt mye med dette metaforiske hamskiftet, både i sosiale media og media ellers. Er det bare nyspråk og en ny dress på den samme gamle skrotten?

Troverdigheten er nok litt ulik fra fag til fag. I norskfaget, som jeg har fulgt tetttest, ble kjerneelementene faglig troverdige inndelinger som gjenspeiler en reell utvikling både i skolefaget og disiplinlfaget de siste årene. Balanse mellom sakprosa og skjønnlitteratur, et fornyet syn på retorikk og tolking versus analyse, styrket fokus på metaspråk og språklige kunnskaper/ferdigheter.

Dessverre har det vært litt begrepsforvirring rundt hva slags rolle disse fagovergripende temaene skal ha. Fagovergripende tema kom fra Ludvigsen-utvalgets rapport, som anbefalte tre tema, som lignet på de vi endte opp med: Folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling.

Jeg vurderte selv som fagmenneske og pedagog at disse fagovergripende temaene ikke nødvendigvis ville gi stofftrengsel, men heller utfordre oss på hva slags fagstoff vi faktisk velger i samarbeid med elever, kolleger og ledelse. Det er ikke likegyldig hva slags tekster vi velger å jobbe med.

Fra pensum til kompetansemål

Da vi med Kunnskapsløftet forlot pensumlistene, fikk vi en diffushet som kompetansemålplanen ikke kompenserte for med hensyn til faginnhold.

De fagovergripende temaene ser jeg på som tre forankringspunkt som kan utfordre oss mer presist enn kompetansemålplanen alene. De utfordrer fagene på samtid- og fremtids-relevans, og kan

hjelpe oss til å heve blikket fra de kompetansemålene alene. De vil gi en felles etisk og faglig retning som samordner noe av det vi holder på med. Man kan ikke være tverrfaglig uten å være faglig, sies det, og noen har vel en frykt for at det fagovergripende og/eller tverrfaglige skal senke de faglige listene. Tverrfaglighet kan uten tvil føre til at man i søken etter felles grunn senker de faglige kravene og tar for lett på enkeltfaget sitt bidrag.

Da kjerneelementene hadde fått sin fasong, ble det utarbeidet kompetansemål innenfor hvert kjerneelement, i en didaktisk progresjon. Faggruppene ble så utfordret på hva slags vurderingsformer som er aktuelle for faget, både for å støtte opp under læringen, og gi troverdige sluttvurderinger. Hovedmålet i denne fasen var å redusere kompetansemål og slik bryte seg rom for styrket kvalitet på læringen via «dybdelæring» får vi bedre tid å arbeide med noe, kan kvaliteten bli bedre.

Dybdelæring

Begrepet har mange sider. Det bærer i seg en frekk implikasjon om at vi bare har drevet med overflatelæring før. Idealene for læring er imidlertid ganske tidløse, læring har vel «alltid» handlet om å myndiggjøre den lærende gjennom å utvikle en bredspektret kompetanse der en både har god kunnskap, kritisk dømmekraft og evne til å «tenke sjæl».

Det handler vel mer om tids- og målpress enn om læringssyn. Skolehverdagen har blitt mer og mer presset og fragmentarisk både for lærere og elever, slik at man i mindre og mindre grad har fått jobbe systematisk over tid med noe som helst. Vi har ønsket å gå i dybden, men blitt holdt på overflaten av forventningsstrømmer fra alle kanter.

Til grunn for Fagfornyelsen lå en påstand om at lærernes tidsnød var forårsaket av for mange kompetansemål. Dette er vel i beste fall en halv sannhet. Endeløst arbeid med å utforme matriser for å vise kriterier for måloppnåelse og vurderingskriterier, en vurderingskultur som har vokst og vokst, og stadig mer samarbeidstid på skolene om ting som ikke er direkte undervisningsrelevante. Det er mange ulike faktorer som har bidratt til omdreininger på skrustikken som presser livskiten ut av oss lærere og gjør elevene blekere og blekere. Om dybdelæring nå skal bli en realitet, må vi lærere først og fremst få arbeidsro til å arbeide med det som er relevant for undervisningen

Demokrati i arbeidet med fagfornyning?

«Demokrati» er vel det som går mest igjen av de mer høyverdige begrepene i læreplanutkastene. Elevene skal lære for, gjennom og om demokrati. Å gjennomføre fagfornyingen demokratisk burde jo da være en selvfølge. Får elevene lov, må jo de voksne også. Ellers er det jo urettferdig, for å bruke et høyfrekvent ord fra klasserommet.

Sett utenfra har deltagelsen vært stor. I selve prosessen har det nok vært mer ufrihet enn det som har kommet frem i det offentlige. Faggruppene har fått nøye instruksjoner om hva som går eller ikke, og de har til og med fått godkjente ordlister av Udir med hva slags verb en kan bruke for å pålegge lærere og elever det ene eller andre. Det har nok vært en betinget frihet til å utforme planutkastene, og rammer som er strammere i grepet enn foringene fra Stortingsmelding 28 egentlig legger opp til.

Fristene for tilbakemelding på utkastene har vært korte, og det har vært veldig ulikt i hvilken grad skolene har gitt lærerne tid til å lese og vurdere planutkastene. Tidsnøden har nok da vært med på å svekke den demokratiske deltagelsen.

Likevel har faggruppene gjort en formidabel innsats, den faglige kvaliteten og presisjonen har blitt styrket for hver gang det har blitt lagt ut nye utkast.

Særlig spennende har det vært å se hvordan de ulike fagene har håndtert utfordringen med å formulere mål knyttet til de tre fagovergripende temaene. Med unntak av sensurerte blødder som «økologisk musikk», har det blitt rett så bra.

Men: KD var ikke begeistret, og fant i vinter frem den store rødlyanten fra skapet, spisset den og ga den til Udir med beskjed om å stryke ut mengder av det forelagte arbeidet.

Angsten for gruppearbeidet

I det jeg tolker som redsel for gruppearbeid og enkeltfagets død, ble det fjernet fagovergripende tema i vilden sky. At norskfaget ikke har noe å bidra med i forbindelse med bærekraftig utvikling fikk absolutt mest motstand i det offentlige ordskiftet, samt fjerning av demokrati og medborgerskap fra naturfaget.

Konsekvensene av å fjerne fagovergripende tema vil kunne bli at lærerprofesjonens eierskap til fagfornyingen forvitrer før det har trådt i kraft.

Fagfornyingen kan ut fra det som foreligger bli bra. Det betinges av noen forhold. For det første må de tverrfaglige temaene være i tråd med faggruppens anbefalinger. KD må besinne seg på sensur.

For det andre må lærerne få tid til å arbeide med de nye planene, og bruke innsiktene fra dette arbeidet til å planlegge og gjennomføre god undervisning.

For det tredje må ikke den plassen som nå blir gitt til lærernes autonomi bli overtatt med kjipe beslutninger av styre- og måleglade krefter i skoleeierleddet.

Den endelige dommen over fagfornyingen er det ikke vi voksne som kan felle helt på egenhånd, for vi ser om praksis liver opp elevene eller trykker dem ytterligere ned i stress og mas. Hører vi de snakke om hva de lærer for tiden, og ikke om hva slags karakter de fikk på sist prøve, kan det være at vi har gjort noe bra med dette fornyingsarbeidet.

Tone Hagen Stephensen |
Advokat i Utdanningsforbundet

FOTO INGER STENVOLL

Lov
og
rett

Retten til ammefri

Tariffavtaler gir i mange tilfeller den ansatte bedre rettigheter enn arbeidsmiljølovens bestemmelser når det gjelder ammefri.

Det er nå litt over ett år siden Stortinget vedtok å gjøre endringer i lovverket som regulerer fordeling av foreldrepermisjon. Fedrekvoten økte fra 10 til 15 uker, slik at far og mor nå har 15 uker permisjon hver i tillegg til en fellesperiode på 16 uker. Utdanningsforbundet får jevnlig henvendelser om retten til ammefri, og spørsmålet har aktualisert seg på ny etter at tredeling av foreldrepermisjonen ble innført.

Minimumsrettigheter etter arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljøloven paragraf 12-8 regulerer retten til ammefri. Det følger av bestemmelsens første ledd at en kvinne som ammer barnet sitt kan kreve så mye fritid som hun trenger til amming. Slik fritid kan for eksempel tas ut som redusert arbeidstid med inntil én time daglig eller en halv time to ganger daglig. Det er opp til kvinnen selv å bestemme hvilken ordning som fungerer best for henne og barnet. Det er derfor ikke slik at amme fritiden må legges til begynnelsen eller slutten av dagen. Retten til amme fri omfatter også reisetiden som går med til å reise til barnet og eventuelt tilbake på jobb.

Bestemmelsens andre ledd regulerer rett til lønn fra arbeidsgiver under amme fri for barn under ett år. Arbeidstakeren har rett til amme fri med inntil én time på dager der den avtalte arbeidstiden er sju timer eller mer. Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for at mødre som begynner å jobbe før barnet er ett år, skal kunne fortsette å amme uten å lide et vesentlig inntektstap.

Bedre rettigheter i tariffavtale

Tariffavtaler gir i mange tilfeller den ansatte bedre rettigheter enn arbeidsmiljølovens bestemmelser, men hva man har krav på vil variere ut ifra hvor man jobber.

Hovedtariffavtalen på KS-området paragraf 8 punkt 8.3.4 gir arbeidstaker som ammer rett til fri med lønn inntil to timer per dag. I KS' tariffavtale får kvinner som ammer rett til fri etter denne paragrafen så lenge hun ammer. Arbeidsgiver kan be om å få bekreftelse fra lege eller helsestasjon på at arbeidstakeren faktisk ammer, dersom de har behov for det.

For ansatte i Oslo kommune følger det av Hovedtariffavtalen paragraf 4.7.9 at det gis inntil to timer amme fri med lønn per dag for heltidsansatte i barnets første leveår. Amme fri med lønn utover det første året gis ved særlige behov. For deltidsansatte med redusert arbeidsdag foretas det en forholdsmessig beregning av lønnet amme fri, men det presiseres at retten til fri etter arbeidsmiljøloven paragraf 12-8 som et minimum gjelder uansett.

Hovedtariffavtalen i staten paragraf 19 gir rett til amme fri med lønn inntil to timer for arbeidstakere som arbeider hel arbeidsdag. En arbeidstaker som arbeider mellom to tredjedeler og hel dag, har rett til fri med lønn inntil én time hver dag. Retten til amme fri utløper når barnet fyller to år.

Hovedtariffavtalen mellom Utdanningsforbundet og PBL (Private barnehagers landsforbund) punkt 8.3.3 gir arbeidstaker rett til fri inntil to timer per arbeidsdag for å amme sitt barn. Retten til amme fri etter denne bestemmelsen har kvinnen så lenge hun ammer. Når det er ni måneder siden fødsel, kan arbeidsgiver be om å få bekreftelse fra lege eller helsestasjon på at kvinnen fortsatt ammer dersom de ønsker det.

Generelt er det barnets behov for å bli ammet og kvinnens behov for å amme som skal avgjøre tidspunktet for amme fri i løpet av arbeidsdagen. Ammende kvinne i skoleverket kan derfor ikke pålegges å ta ut amme fri kun utenfor undervisningstid dersom barnets og kvinnes behov tilsier at amming skal foretas innenfor denne delen av arbeidstiden. Det bør inngås klare avtaler mellom arbeidstaker og arbeidsgiver om tidspunkt for amme fri.

«Generelt er det barnets behov for å bli ammet, og kvinnens behov for å amme som skal avgjøre tidspunktet for amme fri i løpet av arbeidsdagen.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Steffen Handal | leder

FOTO: TOM-EGIL JENSEN

Valget

Det er skole- og barnehagestart – og det er valgkamp. De politikerne som står på valg, er delegert hovedansvaret for opplæring og utdanning. Det kommende valget er viktig for vår sektor. For selv om utdanningssektoren lever i en spenning mellom nasjonale rammer, lokale prioriteringer og rettssikkerhet for barn og elever, er det all grunn til å anerkjenne det kommunale handlingsrommet. Derfor vil valgresultatet i kommuner og fylker få stor betydning for utviklingen i barnehager og skoler over hele landet.

Vi har, kanskje i mindre grad enn før, en valgkamp der agendaeen er preget av de store og langsiktige spørsmål om hva slags samfunn vi ønsker oss. Hvordan skal fellesskap i lokalsamfunn knyttes til fellesskap i nasjonalt og internasjonalt perspektiv, og ikke minst, hvordan skal vi bidra til å gi de unge tiltro til at de kan påvirke samfunnsutviklingen? Som så ofte før preges valgkampen av overflatisk retorikk om «hva» og «hvorfor». Men svaret på spørsmålet «hvordan» glimrer ofte med sitt fravær. Kortsiktige og avgrensede spørsmål om bompenger og boligbeskatning har blitt viktigere enn før.

Alle partiene er opptatt av kvaliteten på tilbudet i barnehager og skoler, og de fleste understreker at et tilstrekkelig antall godt kvalifiserte lærere er den viktigste faktoren for god kvalitet. Derfor er det gledelig at Stortinget, til tross for til dels sterk motstand fra KS og noen partier, har vedtatt minstenormer for lærerdekning både i barnehager og skoler. Det er en viktig seier og i tråd med målsettingen. Inntrykket er at de fleste kommunene har tatt de nye reglene på alvor og vil oppfylle minstestandardene. Noen henger imidlertid etter, fordi de i utgangspunktet hadde svært lav lærerdekning. Vi vet også at noen kommuner velger å oppfylle reglene om lærertetthet i noen områder ved å senke kvaliteten på barnehage- eller skoletilbudet på

andre. Der det er aktuelt, bør vi søke å prege lokalvalgkampen med spørsmål om slike forhold.

Det er imidlertid langt igjen til at alle i barnehagelærer- og lærerstilling er godt kvalifisert. Statistikken som viser andel undervisningstimer i grunnskolen som gjennomføres av ikke kvalifisert personale, har aldri vist høyere tall. Det er to hovedårsaker til dette. Nasjonale utdanningsmyndigheter og lokale kommunale arbeidsgivere klarer ikke å rekruttere og beholde nok kvalifiserte lærere. Av et kull på 100 som begynner i grunnskolelærerutdanningen, er det bare 40 som arbeider som lærere fem år etter endt utdanning. Dette skyldes frafall under studiene, at mange ferdigutdannede lærere begynner i andre yrker og at mange slutter som lærere før de har vært fem år i jobben. Og når kommunale myndigheter trolig legger altfor liten innsats i å rekruttere og beholde kvalifiserte lærere, skyldes det også at det er altfor enkelt å få aksept for å bruke ikke-kvalifiserte i lærerstillinger. Så mens både sentrale og lokale politikere framhever behovet for å skjerpe kompetansekravene for lærere, står «bakdøra» for bruk av ukvalifiserte på vidt gap.

Utdanningsforbundet ønsker å sette behovet for å rekruttere og beholde nok kvalifiserte lærere på dagsorden i valgkampen. Få, om noen kommuner bruker kvalifiserte lærere i alle lærerstillinger eller i alle undervisningstimer. Derfor bør dette være et tema i lokalvalgkampen i hele landet. Kandidater til kommunestyre og regionting skal utfordres på hva de vil gjøre for å skaffe alle barn og unge en kvalifisert lærer.

«'Bakdøra' for bruk av ukvalifiserte står på vidt gap.»

Lærere går ut av yrket

En av tre med skolerettet lærerutdanning jobber ikke i skolen, og det er vanligere å gå ut av læreryrket enn å komme tilbake. Dette kommer fram i to ferske rapporter fra SSB.

– Vi er ikke overrasket over funnene, sier nestleder Terje Skyvulstad i Utdanningsforbundet.

Han er helt sikker på at vi trenger disse lærerne i skolen og må legge forholdene til rette for at de kan komme tilbake.

Verdsettes ikke

Tall fra SSB (Statistisk Sentralbyrå), som ble lagt fram før sommerferien, viser at hele 33 100 personer med skolerettet lærerutdanning har sitt hovedarbeidsforhold utenfor skoleverket. Over 93 prosent av de lærerutdannede i alderen 22-61 år er i arbeid. Av disse er rundt 7 700 i skolesektoren, 4 900 i andre næringer der lærerutdanning er særlig relevant og 20 500 i øvrige næringer. Sammen med de 6 700 ikke-sysselsatte med skolerettet lærerutdanning utgjør dette i underkant av 39 800 personer. Dette vil

si at vel en av tre med skolerettet lærerutdanning ikke er sysselsatt i skoleverket.

– Læreryrket er utrolig givende, men også krevende. SSBs funn viser at yrket ikke anerkjennes og verdsettes godt nok, sier Skyvulstad.

Arbeidsmarkedet fungerer dårlig

Skyvulstad har erfart at mange som har forlatt læreryrket og skolen sier at de kunne tenkt seg å gå tilbake, men de vil ikke gå ned i lønn. Derfor må lærerens lønnsvekst opp på nivå med det andre med tilsvarende utdanning har, mener Utdanningsforbundet.

– At nesten 40 000 lærerutdannede har valgt seg arbeid utenfor skoleverket er den reelle årsaken til lærermangelen som rammer så mange. I arbeidsmarkedet må arbeidsgivere tilby arbeidstakerne

Selv om skolen mangler utdannede lærere velger 1 av 3 personer med lærerrettet utdanning bort skolen som arbeidsplass. FOTO KATRINE LUNKE

konkurransedyktige vilkår for å skaffe nok kvalifisert arbeidskraft, mener Skyvulstad.

– Kommuner og fylkeskommuner har alle muligheter til å tilby lærerne sine høyere lønn og andre goder som effektive seniortiltak, nedskrivning av studielån, subsidiert barnehage og mindre undervisningsplikt for å lokke dem til skolen, sier han.

Beregninger fra GSI viser at lærere uten lærerutdanning hadde ansvaret for minst 1,8 millioner undervisningstimer i grunnskolen dette skoleåret.

– Altfor mange barn og unge har i dag ikke en utdannet lærer. Dette skjer samtidig som at Norge har mer enn nok lærere. Problemet er bare at for mange av dem ikke jobber i skolen, sier Skyvulstad.

Tiltak

Utdanningsforbundet har noen klare anbefalinger på hva som kan gjøres for å få flere lærerutdannede tilbake til skolen:

- Vi må ha mindre klasser og mer tid til hver enkelt elev. Den totale belastningen i yrket må reduseres.
- Vi må få anledning til mer fokus på fag og undervisning og tilbys relevante fag vi føler vi er gode på.
- Vi vil ha mer fokus på personalledelse og personalutvikling, og ha styrket skoleledelse.
- Vi må få nødvendige ressurser til undervisningsmateriell.
- Statusen til yrket må øke. Lønn må tilnærmet matche den de har nå utenfor skoleverket.

Hør på Lærerrommet!

LÆRERROMMET

Podkasten Lærerrommet gir innsikt i ulike tema innen utdanningsfeltet, og er for alle som er engasjerte i barnehage, skole eller innen høyere utdanning. Gjestene er forskere, lærere, barnehagelærere, elever, ledere, politikere – eller andre. Dette er tre av de siste episodene:

#29 Hva er god spesialundervisning?

#28: Barn og språk i barnehagen

#27: Må en lærer like alle elever?

Lærerrommet er på iTunes, Acast, SoundCloud, Spotify eller via udf.no.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Ny TALIS-undersøkelse:

Lærere har gode relasjoner

TALIS-undersøkelsen viser at lærerne bruker mindre tid enn før på å få ro i klasserommet og at de har gode relasjoner til elevene sine. FOTO KATRINE LUNKE

Norske lærere har gode relasjoner til elevene og trives på arbeidsplassen sin, viser en ny undersøkelse. – Viktige forutsetninger for å gi elever et godt skoletilbud, sier Steffen Handal.

– Vi er selvsagt glade for at resultatene viser at lærere oppgir at de har gode relasjoner til elever og at ni av ti lærere er tilfredse med arbeidsplassen, sier Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet.

Funnene viser at lærerne har høy tillit til sine kollegaer. God klasseledelse og godt læringsmiljø er et annet positivt hovedfunn. Større andel av undervisningstimen brukes til undervisning.

– Det er bra at betydelig mindre tid enn før går med til å håndtere uro i norske klasserom, sier Handal. Han mener disse resultatene gir gode forutsetninger for videre skoleutvikling.

OECD-studien Teaching and Learning Interna-

Barnehager:

Nei til forenklet privat etablering

Utdanningsforbundet advarer kraftig mot regjeringens forslag om at det skal bli enklere å etablere private barnehager, selv når dette er i strid med kommunale ønsker og planer, sier nestleder Terje Skyvulstad.

Kunnskapsdepartementet har hatt et forslag til ny regulering av private barnehager ute på høring. Utdanningsforbundet mener at barnehagen er en grunnleggende velferdstjeneste og starten på barns utdanning.

– Vi støtter derfor ikke departementets vurdering at økt konkurranse og markedsmekanismer vil ha en positiv effekt i barnehagesektoren, sier nestleder Terje Skyvulstad.

leder i Utdanningsforbundet Terje Skyvulstad.

Heller ikke regjeringens forslag om at det skal bli enklere å etablere private barnehager, selv når dette er i strid med kommunale ønsker og planer, får støtte.

Utdanningsforbundet tror ikke fri etablering vil gi flere frittstående barnehager, men mener det er sannsynlig at det er de store kjedene, med adgang til kapital og andre ressurser, som kan benytte seg av denne endringen.

– Kommunene må kunne styre sektoren slik at det samlede barnehage tilbudet får et omfang og en struktur som balanserer behovet til innbyggerne, sier Skyvulstad.

Må kunne stille krav

Utdanningsforbundet mener kommunene i større grad enn i dag må kunne stille krav til kvalitet, f.eks. like krav til bemanning, pedagogisk bemanning og opptaksregler i kommunale og private barnehager i samme kommune.

– Barnehagesektoren egner seg ikke for konkurranse – vi flytter ikke barna våre fra en barnehage til en annen, på samme måte som vi skifter strømleverandør, sier Skyvulstad.

Kommunens overordnede ansvar for å innfri barns rett til barnehageplass bør også føre til at det innføres en kommunal forkjøpsrett ved salg av private barnehager. Det bør også innføres

onere til elevene

tional Survey (TALIS) er en undersøkelse om læreres og skolelederes arbeidshverdag, og første del av studien ble offentliggjort i juni 2019. Den er basert på at lærere og skoleledere har svart på hvert sitt spørreskjema.

Skuffende få mottar veiledning

Et annet viktig funn er at lærerne og skolelederne rapporterer om en mer læringsfremmende vurderingspraksis nå enn tidligere. Flere lærere gir skriftlige tilbakemeldinger og flere involverer elevene i vurderingsarbeidet.

Bare hver fjerde lærer har deltatt i introduksjonsprogram av noe slag og kun hver sjettede nyutdannede lærer har hatt veileder eller mentor, viser funnene. Utdanningsforbundet har lenge jobbet for en ordning som sikrer at alle nyutdannede lærerne får veiledning når de begynner i sin første lærerjobb.

– Det er derfor på høy tid at ordningen for skriftsfestes og finansieres, understreker Handal.

Arbeidstid for lærere

Undersøkelsen indikerer at norske lærere fortsatt bruker minst tid på undervisning av de landene som er med, men omfanget har økt noe fra 2013.

Samtidig er det en liten reduksjon i tiden som brukes på forberedelse av undervisningstimer. Norske lærere oppgir likevel å ha en total arbeidstid per uke som tilsvarer arbeidstiden for lærere i mange andre land. Altså må de bruke mer tid på noe annet enn undervisning og forberedelse av timer enn lærere i andre land.

Tidligere har det vært stilt spørsmål ved om TALIS-undersøkelsen kan dokumentere at norske lærere jobber mindre enn de skal, og om de viser mindre enn lærere i andre land.

– Det er viktig å være oppmerksom på at TALIS ikke er konstruert som en sammenliknbar undersøkelse av lærernes totale arbeidstid på årsbasis. Formålet er i all hovedsak å undersøke hvordan lærerne fordeler tiden på ulike oppgaver, sier Handal.

– Resultatet kan tyde på at norske lærere fortsatt har et mer omfattende rapporterings- og dokumentasjonsarbeid enn det som er vanlig i andre land. Dette har både Utdanningsforbundet og statlige myndigheter pekt på i lang tid. Lærerne ønsker å bruke mindre tid på administrasjon og rapportering og mer på kjerneoppgaver direkte relatert til undervisningen.

Halv pris i sykkelregister

Som medlem i Utdanningsforbundet får du halv pris på abonnement i sykkelregisteret BikeMember. Har du sykkel registrert i et sykkelregister, er det mindre sannsynlig at den blir stjålet, du vil enklere kunne finne den igjen og du unngår egenandel dersom sykkel er forsikret via vår innboforsikring. BikeMember er et FG-godkjent register med fleksible abonnement der du enten kan registrere kun en sykkel, eller så mange sykler du vil for hele familien. Gjelder også elsykkel.

Kurs

Relasjonskompetanse og læringsmiljø

19. september blir det Forskningskafe i Lærernes hus i Oslo, og denne kvelden fra klokka 18 er tema relasjonskompetanse - å bygge et godt læringsmiljø for barn og unges utvikling. Innledning er ved Louise Klinge, dansk forsker og kommentarer ved Jørgen Moltubak og Trond Herbert Johansen. Seminaret er gratis og åpent for alle. Følg på stream om du ikke kan være i Lærernes hus.

Like muligheter for alle

23.-24. september er temaet utenforskap på en viktig konferanse i Lærernes hus. Barnehagen har en stor oppgave i forhold til inkludering av alle barn. Særlig utfordrer dette i forhold til et multikulturelt samfunn. For å møte disse utfordringene må vi være bevisst hvordan vi ivaretar språk, lek, læring, foreldresamarbeid og voksen-barn relasjonen. Hit kommer blant andre Henrik Syse, Camara Lundestad Joof, Anne Greve, Katrine Giæver, Levi G. Eidhamar, Vibeke Glaser og Kirsten Flaten. Konferansen arrangeres i samarbeid med KLM-Lahnstein.

Gode lesestrategier

26. september er lesing kurstema i Lærernes hus. Kurset gir en innføring i hva lesestrategier er, hvilke strategier som passer for mellom- og ungdomstrinnet og hvordan man kan undervise i dem. Målet er at elevene skal kunne velge hensiktsmessige lesestrategier i møtet med ulike tekster og ulike lesesituasjoner. Et kurs relevant for lærere som vil styrke sin fag- og leseundervisning og samtidig oppnå bedre tilpasset opplæring for alle elever. Kursholder er Vigdis Refsahl.

Les mer på www.udf.no/kurs

ny godkjenningssplikt, og ny vurdering av rett til tilskudd, når en barnehage skifter eier, mener Utdanningsforbundet.

– Det er bra at det vurderes å åpne opp for at kommunene kan skille på eierform, slik at kommuner får mulighet til å prioritere ideelle barnehager. Dette vil gjøre det lettere for frittstående, ideelle barnehager å etablere seg, påpeker Skyvulstad.

Kunnskapsdepartementet planlegger å fremme en lovproposisjon om saken innen utgangen av 2019.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

DINE FORSIKRINGSTILBUD

Som medlem av Utdanningsforbundet har du tilgang til unike forsikringsordninger for deg og dine til en god pris.

KOLLEKTIVE FORSIKRINGER

INNBOFORSIKRING

Dekker tap og skade på privat innbo og løsøre med inntil 2 millioner per skadetilfelle.
Pris fra kr 972 til kr 1476 pr år, avhengig av hvor i landet du bor.

UFØREFORSIKRING

En uføreforsikring gjør deg bedre rustet økonomisk dersom du skulle være så uheldig å bli ufør.
Pris baseres på alder og valgt forsikringssum.

REISEFORSIKRING

Ingen egenandel og hele 90 dagers reisevarighet.
Pris fra kr 756 til kr 1944 pr år, avhengig av om den skal gjelde for en eller for familie, og om du er over eller under 70 år.

LIVSFORSIKRING

Forsikringen gir en engangsutbetaling til etterlatte ved forsikredes død, uansett om dødsfallet skyldes sykdom eller ulykke.
Pris baseres på alder og valgt forsikringssum.

GRUNNFORSIKRING

Forsikringen består av tre deler: livsforsikring for medlemmet, ulykkesforsikring for familie og begravelsesstøtte ved død i nær familie.
Pris kr 888 per år.

STUDENTFORSIKRING

Forsikringen består av innbo-, reise-, ulykkes- og uføreforsikring samlet i en pakke, spesialtilpasset studenter.
Pris kr 996 per år.

BARNEFORSIKRING

Forsikringen gjelder barn og barnebarn fra 3 måneder til utgangen av det året de fyller 26 år.
Pris per barn 1308 per år.

UTDANNINGSFORBUNDETS 70+

Forsikringspakke for deg som er godt voksen. Pakken inneholder reise-, innbo- og ulykkesforsikring. Døgnåpen helsetelefon er også inkludert.
Pris for familie kr 3000 per år. En person kr 2400 per år.

UTDANNINGSFORBUNDETS HUS- OG BILFORSIKRING

UTDANNINGSFORBUNDETS HUSFORSIKRING

Husforsikring ekstra har unike vilkår og gode priser.
Vi tilbyr to varianter, hus ekstra og hus.
Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

UTDANNINGSFORBUNDETS BILFORSIKRING

Bilforsikringen ekstra og delkasko har 75% bonus, unike vilkår og gode priser. Bonusen gjelder også ved forsikring av din første bil.
Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

RABATT HOS TRYG

RABATT HOS TRYG

Som medlem i Utdanningsforbundet får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg rabatt på alt fra hytte- til båtforsikring.
Alle medlemmer får 35 prosent uavhengig av antall produkter.

TRYG PLUSS

Har du privat forsikring i Tryg, får du som medlem i Utdanningsforbundet tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om vedlikehold og påbygg av bolig, og hjelp ved ID-tyveri og misbruk på sosiale medier.

Les mer på udf.no/medlemstilbud

BikeMember sykkelregister

Vi lanserer et nytt og spennende medlemstilbud. Som medlem i Utdanningsforbundet får du halv pris på abonnement i sykkelregisteret BikeMember.

Les mer og bestill på udf.no/bikemember

TIDLIG INTENSIV HJELP

www.arbeidmedord.no

Alle må lese mye 1- 5 LESING MED MENING STÅR SENTRALT

Skriv inn orda.

Robo	månen	sint	møter
------	-------	------	-------

Nå er Lars og Lise på _____.

Her _____ de en robot som heter Robo. Du ser så _____ ut, sier Lars. Det må jeg være, sier _____.

Sett kryss.

	Ja	Nei
Er Lars og Lise på Månen?		
Møter de en rev?		
Møter de en robot?		
Heter roboten Remi?		
Vil Robo klype Lars og Lise?		
Vil Lars klype Robo?		

104 A

60 illustrerte historier på tre nivå.
Repetert lesing for de minste, 1. og 2. trinn.

Nivå 1.
BM og NN
Kopieringsoriginaler
Pris pr. hefte kr 490,- + mva. inklusiv digital utgave

Fokus på skrijving 1- 6 SKAPER SKRIVEGLEDE

Passer best på 1.-4. trinn

- * Hefte 1: Skrive til tegninger og bilder
- * Heftene 2-6: Skrive med utgangspunkt i illustrerte historier
- * Passer meget godt for **minoritetsspråklige**

BM og NN
Kopieringsoriginaler
Pris pr. hefte kr 520,- + mva. inklusiv digital utgave